

ročník 7 | 2016

internetový časopis

Západočeské Entomologické Listy

vydává Západočeská pobočka
České společnosti entomologické v Plzni

ISSN 1804-3062
pouze on-line verze

Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 11. část. Sphaeritidae, Histeridae, Dascillidae

Václav Týr

Žihle 119, CZ-331 65 Žihle; e-mail: vaclavtyr@seznam.cz

TÝR V. 2016: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 11. část. Sphaeritidae, Histeridae, Dascillidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 11. Sphaeritidae, Histeridae, Dascillidae). – Západočeské entomologické listy, 7: 1–5. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 29-1-2016.

Abstract. Results of the faunistic research of Coleoptera in the surroundings of Žihle (northern part of the Plzeň region) are presented. The eleventh part contains data on the families Sphaeritidae, Histeridae, and Dascillidae. Altogether 1 species of family Sphaeritidae, 32 species of family Histeridae, and 1 species of family Dascillidae have been recorded from the study area. The most interesting species from the faunistic point of view are: *Sphaerites glabratus* (Fabricius, 1792), *Abraeus (Postabraeus) granulum* Erichson, 1839, *Acritus (Pycnacritys) homoeopathicus* Wollaston, 1857, *Plegaderus (Plegaderus) dissectus* Erichson, 1839, *Hister illigeri illigeri* Duftschmid, 1805, *Margarinotus (Ptomister) merdarius* (Hoffmann, 1803), *Gnathoncus nidorum* Stockmann, 1957, and *Dascillus cervinus* (Linnaeus, 1758).

Key words: Coleoptera, Sphaeritidae, Histeridae, Dascillidae, faunistics, Czech Republic, west Bohemia, Plzeň region

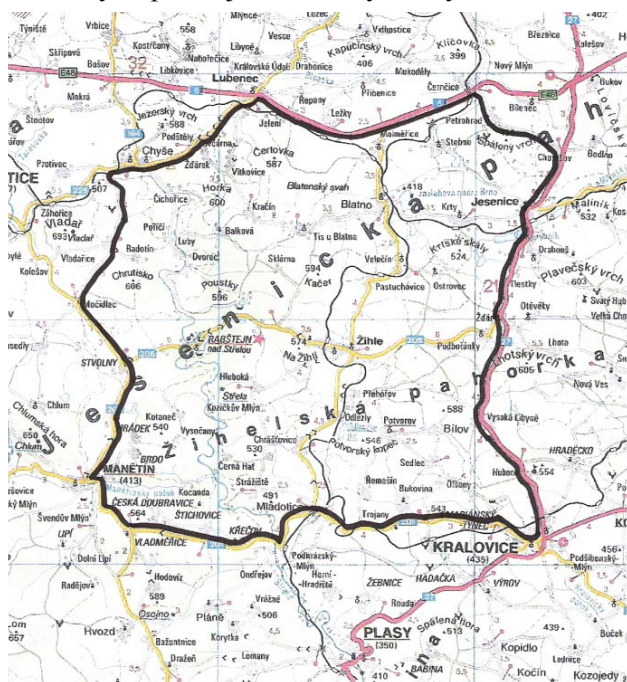
ÚVOD

V příspěvku je předložen soupis brouků z čeledi Sphaeritidae, Histeridae a Dascillidae zjištěných v okolí obce Žihle, která se nachází v nejsevernější části Plzeňského kraje. Zmiňovaný příspěvek je jedenáctý v sérii o broucích (Coleoptera) Žihle a okolí, jejímž cílem je postupná publikace nálezových údajů jednotlivých čeledí brouků. Předchozí příspěvky (TÝR 2010a, b, 2011a, b, 2012, 2013, 2014, 2015, TÝR & DVOŘÁK 2013, TÝR & TĚTÁL 2014) jsou volně dostupné na: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>. Jedná se o údaje získané vlastní sběratelskou činností v letech 1984–2015, revizí soukromých nebo muzejních sbírek a z literatury vztahující se k dané oblasti.

CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Sledovanou oblast tvoří okruh ve vzdálenosti přibližně 10 km od obce Žihle, který částečně zasahuje i do sousedních krajů: Středočeského, Ústeckého a Karlovarského. Pro potřeby faunistického průzkumu jsou hranice zmiňovaného území vymezeny silničním propojením následujících měst a obcí: Mladotice, Trojany, Kralovice, Vysoká Libyně, Žďár, Jesenice, Chotěšov, Petrohrad, Černčice, Ležky, Lubenec, Chyše, Bohuslav, Močidlec, Stvolny, Manětín, Vladměřice a Křečov (Obr. 1). Nejvýše položeným místem je Kanešův kopec u obce Tis u Blatna (633 m n. m.) a nejnižší položenými místy obec Černčice (335 m n.

m.) v severní části sledovaného území a údolí řeky Střely u Mladotic (357 m n. m.) v části jižní. Zhruba dvě třetiny sledovaného území jsou zalesněny. Převládají porosty smrku a borovice, vyjma okolí Petrohradu a Jesenice, kde se nacházejí plochy s převahou listnatých dřevin. Nezalesněné plochy jsou převážně zemědělsky využívány. Jedním z významných krajinných prvků je údolí řeky Střely, která meand-

Obr. 1. Mapa sledovaného území.

Fig. 1. Map of the region under study.

rovitě protéká sledovanou oblastí od severu k jihu. Pestrá morfologie hluboce zaříznutého údolí spolu s geologickým podkladem (proterozoické břidlice) přispěly k vytvoření celé škály přírodních stanovišť, jako jsou xerothermní skalnaté stráně, vlhké říční a potoční nivy, chladná inverzní údolí bočních přítoků se zbytky suťových lesů, různé skalní útvary, suťová pole a vysychavé reliktní bory na prudkých stráních. Do sledovaného území zasahují dva přírodní parky: údolí řeky Střely a její širší okolí je součástí přírodního parku Horní Střela, komplexy převážně listnatých lesů v severovýchodní části sledovaného území s porosty dubu a buku na žulovém podkladu patří do přírodního parku Jesenicko. Zkoumané území náleží do mírně teplé klimatické oblasti (MT) podle QUITT (1971), převážná část do kategorie MT4, jen severovýchod území (okolí Petrohradu a Jesenice) do kategorie MT10 (stoupající číslo v rámci kategorie MT znamená přechod od oblastí nejchladnějších a nejvlhčích po oblasti nejteplejší a nejsušší).

MATERIÁL A METODIKA

Názvosloví a pořadí druhů je uvedeno pro čeledi Sphaeritidae a Histeridae podle LACKNER et al. (2015) a pro čeleď Dascillidae podle LÖBL (2006). Číslo v závorce za názvem lokality představuje kód faunistického mapového pole (PRUNER & MÍKA 1996). Pokud se lokalita nachází na styku více mapových polí, jsou tato pole uvedena ve zkráceném zápisu, např. (58-5946). Kategorie ohrožených druhů jsou převzaty z práce LACKNER (2005). Pokud není uvedeno jinak, materiál determinoval T. Lackner (Košice, Slovenská republika). V případě soukromých sbírek je sběratel (pokud není uvedeno jinak) shodný s vlastníkem sbírky (např. VT = Václav Týr lgt. et coll.). Seznam sbírek a jejich zkratky: JK – Josef Krošlák (Plzeň); MO – Michal Ouda (Plasy); SD – Stanislav Doležal (Plzeň-Božkov); VB – Václav Benedikt (Plzeň); VT – Václav Týr (Žihle); ZMP – Západočeské muzeum v Plzni. Názvy lokalit jsou v rámci jednotlivých druhů řazeny abecedně. Použité zkratky: lgt. – sbíral, coll. – sbírka, det. – určil, env. – okolí, ex. – exemplář (-e), JV – jihovýchodně, JZ – jihozápadně, PR – přírodní rezervace, S – severně, SV – severovýchodně, SZ – severozápadně, V – východně. V plném znění jsou uvedeny pouze údaje dosud nepublikované. Údaje, které již byly publikovány, jsou citovány ve zkrácené formě: lokalita (kód faunistického mapového pole), rok nálezu (citace literárního zdroje), např. PR Střela (5945), bez uvedení data sběru (ŽÁN et al. 1984). Při sběru materiálu byly uplatněny obvyklé metody: individuální sběr, smýkání, sklepávání imag. Odkazy ke zdroji „J. Brožík sen., nepubl. data“, se týkají rukopisu s názvem „Seznam brouků chycených v Plzeňském kraji s bližším udáním lo-

kality, doby, a kde bylo možno i biologie“, který je deponován v ZMP. Rukopis o rozsahu 47 stran není datován. Údaje v něm uvedené pocházejí pravděpodobně z třicátých až šedesátých let 20. století.

PŘEHLED ZJIŠTĚNÝCH DRUHŮ

Čeleď SPHAERITIDAE

Sphaerites glabratus (Fabricius, 1792)
Petrohrad (5846), 19.X.1982, 1 ex., J. Suchý lgt., coll. ZMP, V. Týr det.

Čeleď HISTERIDAE

Abraeus (Abraeus) perpusillus (Marsham, 1802)
Petrohrad (5846), 13.VIII.2005, 1 ex., Z. Andrš lgt., coll. VT; 25.V.2011, 2 ex., VT. Žihle (5946), 1.VI.2011, 1.IX.2013, po 1 ex., VT.

Abraeus (Postabraeus) granulum Erichson, 1839
Petrohrad (5846), 11.V.1997, 1 ex., VT; 18.VIII.2005, 1 ex., Z. Andrš lgt., coll. VT.

Acritus (Pycnacritus) homoeopathicus Wollaston, 1857
Petrohrad (5846), 11.V.1997, 1 ex., VT. Rabštejn nad Střelou (5945), 10.V.2002, 1 ex., bývalé břidlicové lomy, VT.

Plegaderus (Plegaderus) caesus (Herbst, 1791)
Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 21.IV.2002, 4 ex., 20.III.2011, 5 ex., vše pod kůrou suché borovice, VT. Kalec env., 1,5 km JZ (5945), 25.VII.2015, 3 ex., údolí řeky Střely, pod kůrou suché jedle, VT, V. Týr det. Kotaneč env., 1,5 km SV, PR Střela (5945), 11.V.2013, 3 ex., vrch Hradiště, pod kůrou borového pařezu, VT.

Plegaderus (Plegaderus) dissectus Erichson, 1839
Petrohrad (5846), 11.V.1997, 1 ex., VT. Rabštejn nad Střelou env., 0,5 km V (5945), 21.VII.2015, 5 ex., oklep usychající vrcholové části jedle, VT, V. Týr det.

Plegaderus (Plegaderus) vulneratus (Panzer, 1797)
Blatno (58-5946), 8.VI.1995, 1 ex., areál pily, VT. Kalec env., 1,5 km JZ (5945), 10.V.2014, 1 ex., údolí řeky Střely, pod kůrou suché jedle, VT; 25.VII.2015, 3 ex., VT, V. Týr det. Rabštejn nad Střelou env., 0,5 km V (5945), 14.VII.2014, 1 ex., 19.VII.2014, 1 ex., 23.VII.2014, 4 ex., vše pod kůrou suché jedle, VT; 20.VII.2014, 2 ex., pod kůrou suché jedle, JK, V. Týr det.

Dendrophilus (Dendrophilus) punctatus punctatus (Herbst, 1791)

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 23.VIII.2008, 1 ex., v hnízdní dutině dudka (*Upupa epops*), VT. Kalec env., 1,5 km JZ (5945), 21.VIII.2015, 1 ex., údolí řeky Střely, VT, V. Týr det.

Dendrophilus (Dendrophilus) pygmaeus (Linnaeus, 1758)

Žihle (5946), 27.IV.2007, 1 ex., VT.

Carcinops pumilio (Erichson, 1834)

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 23.VIII.2008, 2 ex., v hnízdní dutině dudka (*Upupa epops*), VT. Žihle env., 2 km JZ (5946), 28.X.2003, 3 ex., polesí Švihov, VT.

Paromalus (Paromalus) flavicornis (Herbst, 1791)

Blatno (58-5946), 7.V.1998, 1 ex., areál pily, VT. Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 23.VIII.2008, 1 ex., v hnízdní dutině dudka (*Upupa epops*), VT. Petrohrad (5846), 11.V.1997, 2 ex., VT; 10.IV.2005, 1 ex., Z. Andrš lgt., coll. VT. Tis u Blatna (5946), 29.IV.1995, 1 ex., VT.

Paromalus (Paromalus) parallelepipedus (Herbst, 1791)

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 9.IV.1994, 2 ex., 28.IX.2013, 1 ex., VT. Kalec env., 1,5 km JZ (5945), 25.VII.2015, 1 ex., údolí řeky Střely, pod kůrou jedle, VT, V. Týr det. Rabštejn nad Střelou env., 0,5 km V (5945), 12.VIII.2012, 1 ex., 21.VI.2013, 1 ex., 24.VIII.2013, 3 ex., 14.VII.2014, 2 ex., 19.VII.2014, 2 ex., 2.VIII.2014, 1 ex., 28.IX.2014, 1 ex., VT. Žihle (5946), 3.IV.1994, 1 ex., 20.VIII.2012, 2 ex., VT.

Atholus bimaculatus (Linnaeus, 1758)

Nový Dvůr env., rybník Velký (5945), 25.IX.1985, 29.IX.1985, po 1 ex., VT. Petrohrad (5846), 28.VII.1998, 1 ex., VT. Žihle (5946), 18.VI.2001, 1 ex., VT.

Atholus duodecimstriatus duodecimstriatus (Schränk, 1781)

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 4.V.2014, 2 ex., VT. Rabštejn nad Střelou (5945), 4.V.1995, 1 ex., 18.VI.1998, 3 ex., VT. Žihle (5946), 23.IV.1993, 1 ex., VT.

Hister illigeri illigeri Duftschmid, 1805

Petrohrad (5846), 16.VII.1997, 2 ex., v trusu skotu, VT.

Hister unicolor unicolor Linnaeus, 1758

Blatno (58-5946), 16.V.1997, 1 ex., areál pily, VT. Manětín (6045), bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data). Petrohrad (5846), 12.V.2001, 1 ex., VT. PR Střela (5945), bez uvedení data sběru (ŽÁN et al. 1984). Tis u Blatna (5946), 27.VII.2003, 2 ex., VT. Žihle (5946), 23.VI.1992, 1 ex., 10.VI.2006, 1 ex., 28.VII.2014, 1 ex., 11.VIII.2014, 2 ex., VT.

Margarinotus (Paralister) carbonarius carbonarius (Hoffmann, 1803)

Blatno (58-5946), 24.V.1995, 2 ex., 13.V.1996, 1 ex., vše areál pily, VT. Kalec env., 1,5 km JZ (5945), 1.VIII.2015, 5 ex., údolí řeky Střely, VT, V. Týr det.

Margarinotus (Paralister) purpurascens (Herbst, 1791)

Blatno (58-5946), 23.IV.1994, 1 ex., areál pily, VT. Rabštejn nad Střelou (5945), 26.V.2006, 1 ex., VT. Žihle (5946), 30.IV.1994, 18.V.2010, po 1 ex., VT.

Margarinotus (Paralister) ventralis (Marseul, 1854)

Rabštejn nad Střelou (5945), 26.V.2006, 1 ex., VT. Tis u Blatna (5946), 15.IX.1997, 2 ex., VT.

Margarinotus (Ptomister) brunneus (Fabricius, 1775)

Blatno (58-5946), 12.V.1994, 1 ex., areál pily, VT. Rabštejn nad Střelou (5945), 24.VII.1998, 1 ex., VT.

Margarinotus (Ptomister) merdarius (Hoffmann, 1803)

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 28.IX.2015, 1 ex., VT, V. Týr det. Petrohrad (5846), 12.VII.1996, 1 ex., VT. Žihle (5946), 30.IV.1994, 30.VI.1997, po 1 ex., VT.

Margarinotus (Ptomister) striola succicola (Thomson, 1862)

Lubenec env., Struhaře (5845), 19.VI.1982, 1 ex., J. Mašek lgt., coll. VT. Petrohrad (5846), 2.V.1996, 1 ex., VT. Rabštejn nad Střelou (5945), 12.V.1998, 1 ex., VT. Žihle (5946), 17.V.1994, 1 ex., VT.

Margarinotus (Ptomister) terricola (Germar, 1824)

Blatno (58-5946), 16.V.1997, 1 ex., areál pily, VT. Žihle (5946), 30.IV.1994, 10.VI.1996, po 1 ex., VT.

Hololepta (Hololepta) plana (Sulzer, 1776)

Blatno (58-5946), 7.V.1998, 30.V.1998, po 1 ex., areál pily, pod kůrou topolové kulatiny, VT. Petrohrad (5846), 19.X.1982, 3 ex., J. Suchý lgt., coll.

ZMP, V. Týr det.; 5.IV.1987, 1 ex., VB, V. Týr det.; 20.IV.2000, 4 ex., JK, V. Týr det.; 20.IV.2000, 2 ex., MO, V. Týr det. Žihle env., 2 km JZ (5946), 30.IV.2009, 1 ex., polesí Švihov, VT.

Eurosomides minor (P. Rossi, 1792)

Hluboká (5945), 9.VI.2013, 1 ex., vrch Poustevna, VT. Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 28.IX.2013, 1 ex., VT. Tis u Blatna (5946), 31.V.2014, 1 ex., VT. Žihle env., 2 km JZ (5946), 11.III.2008, 1 ex., polesí Švihov, VT.

Platysoma (Cylister) angustatum (Hoffmann, 1803)

Žihle env., 2 km JZ (5946), 11.IV.2008, 1 ex., polesí Švihov, pod kůrou usychající borovice, VT.

Platysoma (Platysoma) compressum (Herbst, 1783)

Žihle env., 2 km S (5946), 18.VI.2005, 2 ex., údolí Ovčí důl, pod kůrou buku, VT.

Gnathoncus buyssoni Auzat, 1917

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 23.VIII.2008, 1 ex., v hnízdní dutině dudka (*Upupa epops*), VT.

Gnathoncus nannetensis (Marseul, 1862)

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 23.VIII.2008, 2 ex., v hnízdní dutině dudka (*Upupa epops*), VT.

Gnathoncus nidorum Stockmann, 1957

Hluboká env., 1,5 km SZ, PR Střela (5945), 23.VIII.2008, 1 ex., v hnízdní dutině dudka (*Upupa epops*), VT.

Saprinus (Saprinus) planiusculus Motschulsky, 1849

Žihle (5946), 11.VI.2009, 1 ex., VT.

Saprinus (Saprinus) semistriatus (L. G. Scriba, 1790)

Rabštejn nad Střelou env., Kozí hřbety (5945), 19.IV.2014, 3 ex., smyk vegetace skalní lesostepi, VT.

Saprinus (Saprinus) subnitescens Bickhardt, 1909

Tis u Blatna env., Raštická louka (5946), 31.V.2014, 1 ex., smyk mokřadní vegetace, VT.

Čeled' DASCILLIDAE

Dascillus cervinus (Linnaeus, 1758)

Manětín (6045), 21.VI.1942, 1 ex., J. Suchý lgt., coll. ZMP, V. Týr det. Rabštejn nad Střelou (5945), 30.VI.2002, 1 ex., v pavučině, VT, V. Týr det. Sklár-

na env., 1,5 km JV (5946), 3.VII.2010, 3 ex., smyk mokřadní vegetace, VT, V. Týr det.

SOUHRN

Ve sledované oblasti byl zjištěn 1 druh čeledi Sphaeritidae, 32 druhů čeledi Histeridae a 1 druh čeledi Dascillidae. Z tohoto počtu jsou 3 druhy uvedeny v seznamu ohrožených druhů České republiky (LACKNER 2005): *Abraeus (Postabraeus) granulum*, *Plegaderus (Plegaderus) dissectus*, *Margarinotus (Ptomister) merdarius*, všechny v kategorii VU (zranitelný/vulnerable). Kromě už výše zmíněných lze za významné z faunistického hlediska považovat i druhy *Sphaerites glabratus*, *Acritus (Pycnacritus) homoeopathicus*, *Hister illigeri illigeri*, *Gnathoncus nidorum* a *Dascillus cervinus*.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval Jiřímu Vávrovi (Ostrava) a Luboši Šulákovi (Česká Třebová) za kritické připomínky k rukopisu, Jiřímu Skuhrovcovi (Praha) za kontrolu anglického textu a všem výše uvedeným kolegům a zaměstnancům citovaných muzeí za umožnění determinace sbírkového materiálu.

LITERATURA

- LACKNER T. 2005: Histeridae (mršníkovití). Pp. 425–426. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí (Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- LACKNER T., MAZUR S. & NEWTON A. F. 2015: Family Histeridae. Pp. 76–130. In: LÖBL I. & LÖBL D. (eds): Catalogue of Palearctic Coleoptera. Vol. 2. Hydrophiloidea – Staphylinoidea, part 1. – Brill Publishers, Leiden, 900 pp.
- LÖBL I. 2006: Dascillidae. Pp. 323–325. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palearctic Coleoptera. Vol. 3. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Bursteoidea – Byrrhoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 690 pp.
- PRUNER L. & MÍKA P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny (List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system). – Klapalekiana, 32 (Suppl.): 1–175.
- QUITT E. 1971: Klimatické oblasti Československa. – Academia, Praha, 73 pp.
- TÝR V. 2010a: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 1. část. Lucanidae, Trogidae, Geotrupidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 1. Lucanidae, Trogidae, Geotrupidae). – Západočeské entomologické listy, 1: 16–18. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 26-3-2010.
- TÝR V. 2010b: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 2. část.

- Scarabaeidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 2. Scarabaeidae). – *Západočeské entomologické listy*, 1: 35–41. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 20-7-2010.
- TÝR V. 2011a: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 3. část. Trogositidae, Cleridae, Dasytidae, Malachiidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 3. Trogositidae, Cleridae, Dasytidae, Malachiidae). – *Západočeské entomologické listy*, 2: 1–4. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 1-2-2011.
- TÝR V. 2011b: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 4. část. Cerambycidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 4. Cerambycidae). – *Západočeské entomologické listy*, 2: 70–80. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 28-12-2011.
- TÝR V. 2012: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 5. část. Tenebrionoidea (Mycetophagidae, Ciidae, Tetratomidae, Melandryidae, Ripiphoridae, Zopheridae, Mordellidae, Tenebrionidae, Prostomidae, Oedemeridae, Meloidae, Mycteridae, Pythidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae, Aderidae, Scaptiidae) (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 5. Tenebrionoidea (Mycetophagidae, Ciidae, Tetratomidae, Melandryidae, Ripiphoridae, Zopheridae, Mordellidae, Tenebrionidae, Prostomidae, Oedemeridae, Meloidae, Mycteridae, Pythidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae, Aderidae, Scaptiidae)). – *Západočeské entomologické listy*, 3: 22–29. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 12-5-2012.
- TÝR V. 2013: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 6. část. Buprestidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 6. Buprestidae). – *Západočeské entomologické listy*, 4: 48–56. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 4-7-2013.
- TÝR V. 2014: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 8. část. Elateridae, Eucnemidae, Throscidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 8. Elateridae, Eucnemidae, Throscidae). – *Západočeské entomologické listy*, 5: 1–11. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 17-2-2014.
- TÝR V. 2015: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 10. část. Cucujoidea (Sphindidae, Kateretidae, Nitidulidae, Monotomidae, Silvanidae, Cucujidae, Laemophloeidae, Phalacridae, Cryptophagidae, Erotylidae, Byturidae, Cerylonidae, Endomychidae, Coccinellidae, Latridiidae) (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 10. Cucujoidea (Sphindidae, Kateretidae, Nitidulidae, Monotomidae, Silvanidae, Cucujidae, Laemophloeidae, Phalacridae, Cryptophagidae, Erotylidae, Byturidae, Cerylonidae, Endomychidae, Coccinellidae, Latridiidae)). – *Západočeské entomologické listy*, 6: 28–43. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 27-6-2015.
- TÝR V. & DVOŘÁK L. 2013: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 7. část. Omalisidae, Lycidae, Lampyridae, Cantharidae, Lymexylidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 7. Omalisidae, Lycidae, Lampyridae, Cantharidae, Lymexylidae). – *Západočeské entomologické listy*, 4: 77–82. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 16-11-2013.
- TÝR V. & TĚTÁL I. 2014: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 9. část. Carabidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 9. Carabidae). – *Západočeské entomologické listy*, 5: 91–110. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 16-9-2014.
- ŽÁN M., ČEČIL F., ČERVENÁ A., HAUZNEROVÁ I., JANSKÝ B., KOČANDRLOVÁ E., KRAFT J., NESVADBOVÁ J., PARIS S., PŘIBYL J., SOKOLOVÁ L. & VOTÝPKA V. 1984: Státní přírodní rezervace Střela. Inventarizační průzkum provedený v letech 1978–1984. – Mscr., 204 pp. + přílohy 1–15. [Depon. in Západočeské muzeum, Plzeň].

Obdrženo do redakce: 24.9.2015

Přijato po recenzích: 6.1.2016

***Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Českou republiku**

Milan Boukal

Kpt. Bartoše 409, CZ-530 09 Pardubice; e-mail: milanb@seznam.cz

BOUKAL M. 2016: *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Českou republiku (*Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – first record for the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 7: 6–10. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 31-1-2016.

Abstract. The first record of the species *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) from the Czech Republic is presented. Several specimens were collected using the tubing trap in the depth ranging between 40 and 80 cm in black locust grove surrounded by fields. The comparison with other species of the genus and brief note on bionomics of the species are presented here. While the species *C. simsoni* is found in decaying plant detritus in Europe, it is mentioned from the skin of a marsupial species and from bracket fungus in the Australian region. Differences in morphology of median lobe of aedeagus and bionomy of the specimens from different parts of the species range are also discussed.

Key words: Coleoptera, Clambidae, *Clambus simsoni*, Czech Republic

ÚVOD

V České republice jsou z čeledi Clambidae dosud potvrzeny dvě podčeledi, Calyptomerinae a Clambinae. Z podčeledi Clambinae je u nás znám pouze rod *Clambus* Fischer von Waldheim, 1821, ve kterém byl v České republice dosud prokázán výskyt 7 druhů (BOUKAL & RÉBL 2011). Celosvětově je v čeledi Clambidae známo asi 70 druhů (MAJKA & LANGOR 2009). Bionomii této čeledi se v České republice věnovali BOUKAL & RÉBL (2011). Morfologií larev se zabýval CROWSON (1979).

Druh *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) byl popsán z Tasmanie, vyskytuje se i v Austrálii (ENDRÖDY-YOUNGA 1974, 1990a), překvapivě však není uváděn z Nového Zélandu (ENDRÖDY-YOUNGA 1990b). V Evropě byl poprvé zjištěn v jižním Švédsku v roce 1987 (GILLERFORS 1988, JOHNSON 1997). V roce 1993 byl poprvé nalezen v jižní Africe (BRANDSTETTER & KAPP 1994). Kromě Švédska je v Evropě uváděn také z Francie, Holandska, Německa, Rakouska, Velké Británie (LÖBL & SMETANA 2006) a Španělska (FERNÁNDEZ 2013). V České republice byl aktuálně druh *Clambus simsoni* nalezen během průzkumu pavouků Znojemska (RŮŽIČKA & DOLANSKÝ in prep.).

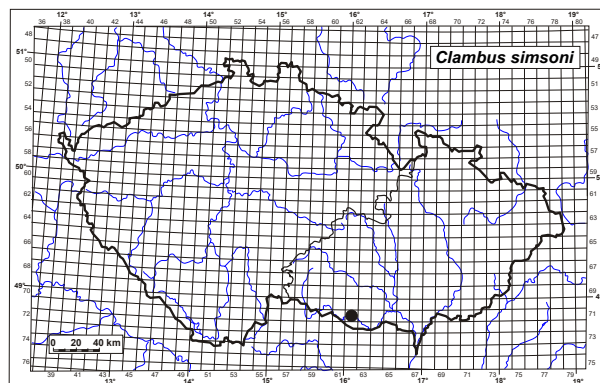
PŘEHLED NÁLEZŮ

Czech Republic, Moravia mer.: Znojmo (7162d), přírodní památka Načeratický kopec, 48°50.105'N, 16°05.307'E, akátový remízek, jemně písčité půdy, trubková past, 22.VIII.2014–11.V.2015, J. Dolanský

leg. Z hloubky 40 cm: 1 ♂, 2 ♀♀, z hloubky 60 cm: 2 ♂♂, 3 ♀♀, z hloubky 70 cm: 5 ♂♂, 4 ♀♀, z hloubky 80 cm: 3 ♂♂, 4 ♀♀, vše M. Boukal det. et coll. **Nový druh pro Českou republiku (Obr. 1).**

DISKUZE

Všechny exempláře byly získány pomocí tzv. trubkové pasti (Obr. 2). Jedná se o hlubokou zemní past složenou z jednotlivých lapacích kelímků tak, aby bylo možno přesně zjistit, ve které hloubce byl konkrétní exemplář odchycen. Detailní popis metodiky, včetně výroby a zakopávání pasti, viz RŮŽIČKA & DOLANSKÝ (in prep.). Tato past se zasouvá do předem vyvrtné díry v zemi. V jednotlivých kelímcích je fixační roztok, a past proto může být v terénu exponována po značnou dobu.

Obr. 1. Známý výskyt *Clambus simsoni* na území České republiky.

Fig. 1. Known occurrence of *Clambus simsoni* in the Czech Republic.

Přestože rozšíření druhů čeledi Clambidae není na území České republiky dosud zpracováno, s ohledem na šíření tohoto nepůvodního druhu Evropou

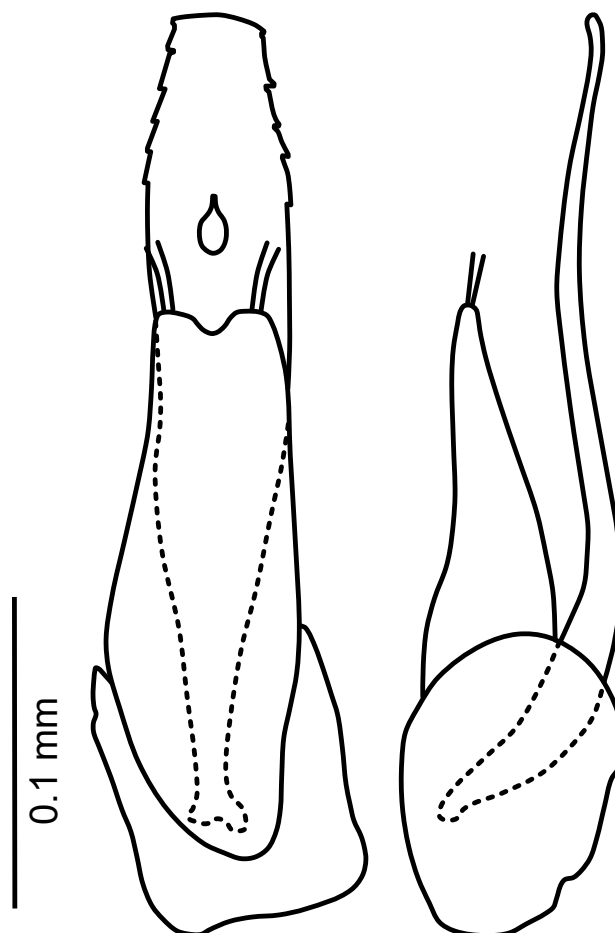

Obr. 2. Trubková past. Foto: J. Dolanský.
Fig. 2. Tubing trap. Photo: J. Dolanský.

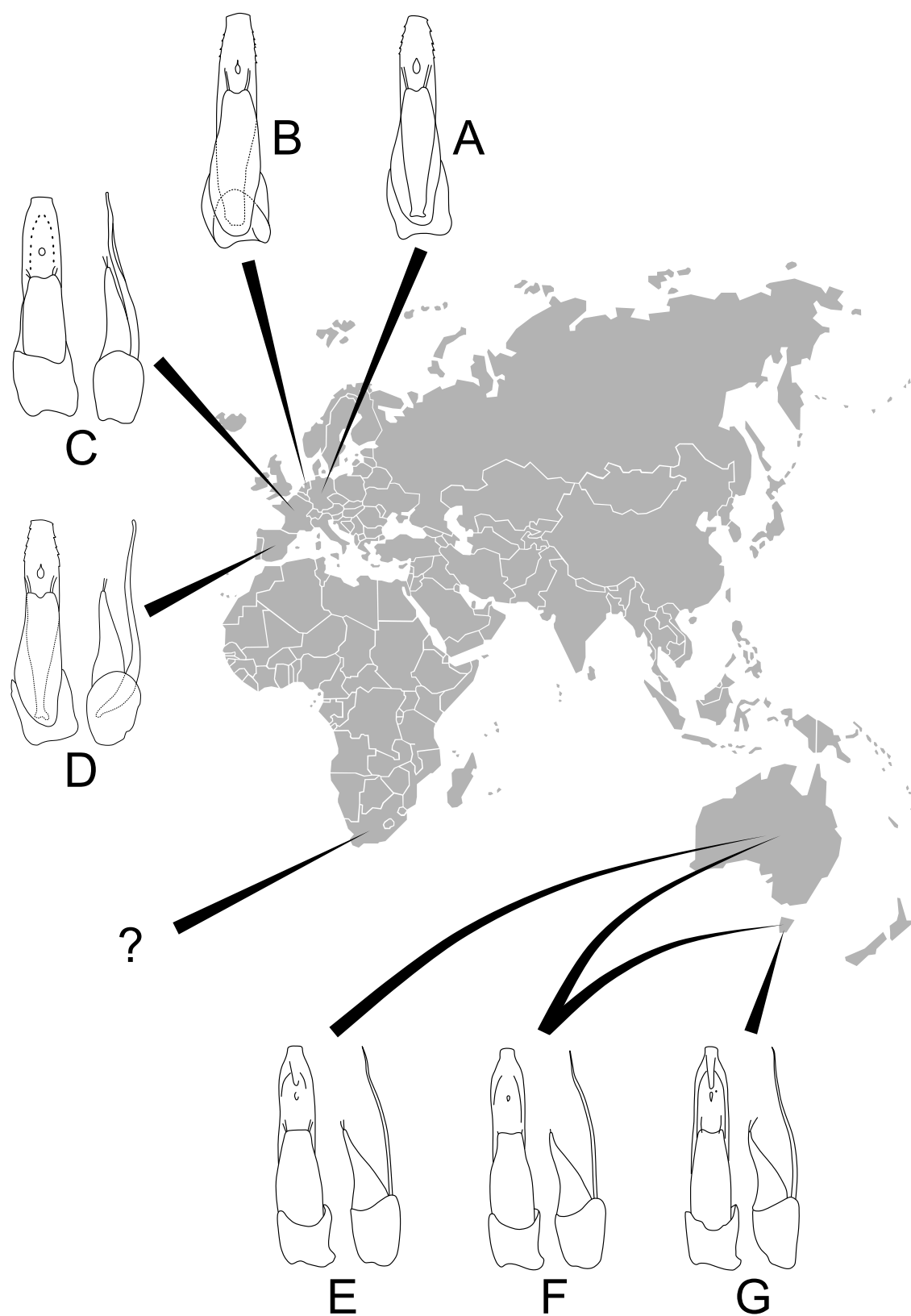

Obr. 3. Poslední zadečkový ventrit s charakteristickým výřezem na konci. Foto: M. Boukal.
Fig. 3. Last ventrite with characteristic incision at the end. Photo: M. Boukal.

(JOHNSON 1997, CUPPEN & VORST 2001, MEYBOHM 2004, TAMISIER & CALLOT 2004, VIÑOLAS & MASÓ 2013) lze předpokládat, že se bude na našem území vyskytovat na řadě dalších lokalit. Pravděpodobně je však dosud přehlížen pro svoji nepatrnou velikost (1,0–1,2 mm) i pro skrytý způsob života, zvláště pak může-li být nalézán i ve značných hloubkách pod povrchem země. V budoucnu proto lze počítat spíše s náhodnými nálezy v různých typech letových pastí, případně v podvečerních smycích či prosevech. JOHNSON (1997) uvádí nálezy v hromadách posekané trávy, v hromadách drcené kůry jehličnanů, na kůžích, v houbách, v letových pastech apod. Druh je považován za detritofága (detritovora) (JOHNSON 1997), protože tento způsob výživy je velmi výhodný pro rychle se šířící allochtonní druhy. Tento druh za soumraku létá, bývá obvykle chytán do různých typů letových pastí, včetně těch připevněných na automobilech (BRANDSTETTER & KAPP 1994, JOHNSON 1997, CUPPEN & VORST 2001, EISINGER 2005). Výrobu a použití takové sítě („car-net“, „autokescher“) pro lov drobných druhů brouků, která se připevňuje na automobily, podrobně popisují např. PECK & COOK (1992).

Obr. 4. Genitálie druhu *Clambus simsoni* (podle VIÑOLAS & MASÓ 2013, upraveno).
Fig. 4. Genitalia of *Clambus simsoni* (modified from VIÑOLAS & MASÓ 2013).

Obr. 5. Obrázky aedeagů jednotlivých kusů od různých autorů pro různé státy: A) MEYBOHM (2004) – Německo (Holtorf-sloh); B) CUPPEN & VORST (2001) – Holandsko; C) JOHNSON (1997) – Francie; D) VINOLAS & MASÓ (2013) – Španělsko; E) ENDRÖDY-YOUNGA (1990b) – Austrálie; F) ENDRÖDY-YOUNGA (1990a) – Austrálie a Tasmánie; G) ENDRÖDY-YOUNGA (1965) – Tasmánie.

Fig. 5. Drawings of aedeagi of individual specimens from different authors for various countries: A) MEYBOHM (2004) – Germany (Holtorfsloh); B) CUPPEN & VORST (2001) – The Netherlands; C) JOHNSON (1997) – France; D) VINOLAS & MASÓ (2013) – Spain; E) ENDRÖDY-YOUNGA (1990b) – Australia; F) ENDRÖDY-YOUNGA (1990a) – Australia and Tasmania; G) ENDRÖDY-YOUNGA (1965) – Tasmania.

Druh *Clambus simsoni* patří podle ENDRÖDY-YOUNGA (1960) v rámci rodu ke skupině druhů s ochlupenými krovkami a štítem, jako je např. náš nejhojnější zástupce čeledi Clambidae, druh *Clambus pubescens* Redtenbacher, 1849. V této skupině druhů je svrchní strana těla zřetelně dlouze ochlupená, přičemž vzdálenost mezi chloupky je menší, než je délka samotných chloupků. Zadní polovina krovek je jemně, ale zřetelně tečkovaná. Na rozdíl od druhu *C. pubescens*, jehož chloupky jsou asi dvakrát delší, než je vzdálenost mezi jednotlivými chloupky, je ochlupení povrchu těla u druhu *C. simsoni* řidší a chloupky jsou jen nepatrně delší, než je vzdálenost mezi nimi (ENDRÖDY-YOUNGA 1998). CUPPEN & VORST (2001) u druhu *C. simsoni* uvádějí mnohem patrnější charakteristický výřez na konci posledního zadečkového ventritu, a to u obou pohlaví. Tento výřez (Obr. 3) se u našich dlouze ochlupených druhů vyskytuje ještě u druhu *Clambus armadillo* (DeGeer, 1774), avšak u něj je mnohem méně výrazný. Pro samce druhu *C. simsoni* je dále typické ozubení okrajů špičky penisu (Obr. 4). Kombinací výřezu na posledním zadečkovém ventritu, typu ochlupení svrchní strany těla a ozubení okrajů špičky penisu je tedy tento druh jednoznačně determinovatelný (včetně samic), na rozdíl od ostatních druhů v tomto determinačně poměrně obtížném rodu, které je možno určit obvykle teprve po studiu samčích genitálií.

Samci druhu *Clambus simsoni* jsou jednoduše odlišitelní od všech ostatních druhů vcelku uniformního rodu *Clambus* ozubenými okraji penisu (Obr. 4). Přestože je tento znak naprosto jedinečný, bývá někdy na obrázcích opomíjen. Porovnáme-li totiž obrázky od jednotlivých autorů (Obr. 5), jsou na nich zřetelně vidět odlišnosti na obrázcích aedeagů brouků z Australské oblasti (ENDRÖDY-YOUNGA 1965, 1990a, 1990b), oproti obrázkům či fotografiím aedeagů kusů z Evropy (JOHNSON 1997, CUPPEN & VORST 2001, MEYBOHM 2004, TAMISIER & CALLOT 2004, VIÑOLAS & MASÓ 2013). Nejenže tedy publikované obrázky aedeagů kusů z Australské oblasti postrádají zcela typické ozubení okrajů penisu, ale zároveň je u těchto kusů uváděna i poněkud odlišná bionomie. Zatímco v Evropě je druh *C. simsoni* nalézán v rozkládajícím se rostlinném detritu, z Australské oblasti je uváděn z rozkládajících se kůží vačnatců a z hub (JOHNSON, 1997). Nabízí se zde proto myšlenka, zda se skutečně jedná o tentýž druh, přestože první evropské kusy determinoval přímo S. Endrödy-Younga (GILLERFORS 1988, CUPPEN & VORST 2001). Pro vyřešení této otázky bude potřeba v budoucnu provést rozsáhlejší revizi evropského a australského materiálu, včetně typového tasmanického materiálu.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji za anglický překlad D. Trávníčkovi (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín), za poskytnutí materiálu brouků z trubkových pastí J. Dolanskému (Východočeské muzeum Pardubice, Pardubice) a V. Růžičkovi (Biologické centrum AV ČR, v. v. i., Entomologický ústav, České Budějovice).

LITERATURA

- BLACKBURN T. 1902: Further notes on Australian Coleoptera (31). – Transaction and Proceedings and Report of the Royal Society of South Australia, 26: 288–321.
- BOUKAL M. & RÉBL K. 2011: *Clambus gibbulus* – první nález pro Českou republiku (Coleoptera: Clambidae). – Západočeské entomologické listy, 2: 37–40.
- BRANDSTETTER C. M. & KAPP A. 1994: Interessante Käferfunde aus Vorarlberg (Österreich) und dem Fürstentum Liechtenstein (Coleoptera). – Koleopterologische Rundschau, 64: 279–290.
- CROWSON R. A. 1979: Observations on Clambidae (Coleoptera), with descriptions of a new genus and species and of several larvae. – Revue suisse de Zoologie, 86(3): 611–623.
- CUPPEN J. G. M. & VORST O. 2001: An Australian immigrant, *Clambus simsoni*, new to the Dutch fauna. – Entomologische Berichten Amsterdam, 61(4): 52–55.
- EISINGER D. 2005: Bemerkenswerte Käferfunde im Saarland (Col., Staphylinidae, Clambidae, Mycetophagidae). – Mitteilungen der Arbeitsgemeinschaft Rheinischer Koleopterologen, 15(1–2): 13–15.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1960: Monographie der Paläarktischen arten der Gattung *Clambus* (Coleoptera: Clambidae). – Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae, 6: 257–303.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1965: Clambiden-Studien (Coleoptera). – Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici, Pars Zoologica, 57: 259–265.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1974: A revision of the described Australian and New Zealand species of the family Clambidae (Coleoptera) with description of a new species. – Records of the South Australian Museum, 17: 1–10.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1990a: A Revision of the Australian Clambidae (Coleoptera: Eucinetidea). – Invertebrate Taxonomy, 4: 247–280.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1990b: Clambidae of New Zealand (Coleoptera: Eucinetidea). – New Zealand Journal of Zoology, 17: 119–136.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1998: 38.a Familie: Clambidae. Pp. 234–235. In: LUCHT W. & KLAUSNITZER B. (eds): Die Käfer Mitteleuropas, 4. Supplementband. – Goecke & Evers, Krefeld, Gustav Fischer Verlag, Jena, Stuttgart, Lübeck, Ulm, 398 pp.
- FERNÁNDEZ J. M. D. 2013: *Clambus simsoni* Blackburn, 1902 nuevo para la Península Ibérica (Coleoptera: Clambidae). – Archivos Entomológicos, 8: 31.
- GILLERFORS G. 1988: Skallbaggar införda till Sverige med

- importerad massaved. – Entomologisk Tidskrift, 109: 42–45.
- JOHNSON C. 1997: *Clambus simsoni* Blackburn (Col., Clambidae) new to Britain, with notes on its wider distribution. – Entomologist's Monthly Magazine, 133: 161–164.
- LÖBL I. & SMETANA A. (eds) 2006: Catalogue of Palaearctic Coleoptera, 3. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dasciloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 690 pp.
- MAJKA CH. G. & LANGOR D. W. 2009: Clambidae (Coleoptera) of Atlantic Canada. – Journal of the Acadian Entomological Society, 5: 32–40.
- MEYBOHM H. 2004: *Clambus lohsei* n. sp. aus der Umgebung von Hamburg (Coleoptera, Clambidae). – Entomologische Blätter, 100: 13–18.
- PECK S. B. & COOK J. 1992: Use of "car-nets" to sample flying micro-Coleoptera. – The Canadian Entomologist, Ottawa, 124(5): 745–749.
- RŮŽIČKA V. & DOLANSKÝ J. in prep.: Catching of spiders in shallow subterranean habitats in the Czech Republic. – Arachnologische Mitteilungen.
- TAMISIER J. P. & CALLOT H. 2004: *Clambus simsoni* Blackburn, un petit coléoptère australien en pleine expansion en France (Coleoptera Clambidae). – Bulletin d'Histoire Naturelle de la Société Linnéenne de Bordeaux, 32(1): 41–45.
- VIÑOLAS A. & MASÓ G. 2013: Sobre la presencia de *Clambus dux dux* Endrödy-Younga, 1960 en la Península Ibérica y revisión preliminar de los Clambidae ibéricos (Coleoptera). – Archivos Entomológicos, 9: 59–72.

Obdrženo do redakce: 4.12.2015

Přijato po recenzích: 10.12.2015

Faunistické zprávy ze západních Čech – 8 Coleoptera: Dytiscidae

KOLÁŘ V. & BOUKAL D. S. 2016: Faunistické zprávy ze západních Čech – 8. Dytiscidae (Faunistic records from western Bohemia – 8. Dytiscidae). – Západočeské entomologické listy, 7: 11–13. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 20-3-2016.

DYTISCIDAE

***Cybister lateralimarginalis* (DeGeer, 1774)** (Obr. 1) Bohemia occ., Litohlavy, Dolní Kokotský rybník (6247), 49°46'36,515"N, 13°32'22,671"E, 24.V.2015, 2 ♂♂, 1 ♀, V. Kolář lgt. et det. (2 ex. coll. V. Kolář). Brouci byli odchyceni do pastí na principu vrše (Obr. 2), která se používá k mapování vodních brouků a obojživelníků (BALKE & HENDRICH 1987, BOUKAL et al. 2007, JEŘÁBKOVÁ & BOUKAL 2011). Jako návnada sloužila kuřecí játra. Na rybníku bylo nasaženo 5 pastí po dobu 24 hodin. Při pokládání bylo

vždy dbáno, aby část pasti byla nad vodou a brouci tak mohli dýchat.

Palearktický druh rozšířený v severní Africe a na většině území Evropy, včetně Velké Británie, zasahující na severu po jižní Švédsko a směrem na východ až po Kašmír a Čínu (NILSSON & HOLMEN 1995). Vyskytuje se spíše v menších, přírodních typech vodních nádrží s dostatkem vegetace, např. v rybnících, zatopených lomech a rašelinných jezírkách (NILSSON & HOLMEN 1995, BOUKAL et al. 2007). V České republice je známý především z jižní Moravy (Obr. 3)

Obr. 1. *Cybister lateralimarginalis*, samec a samice z lokality Litohlavy. Měřítko 10 mm. Foto: V. Kolář.

Fig. 1. *Cybister lateralimarginalis*, male and female from the locality Litohlavy. Scale 10 mm. Photo: V. Kolář.

a jen vzácně je nalézán ve větším množství (BOUKAL et al. 2007, 2012, AOPK ČR 2015, KOLÁŘ et al. 2015). Vzhledem k většímu množství nových nálezů by bylo vhodné přeradit jej z kategorie kriticky ohrožený (FARKAČ et al. 2005) do kategorie ohrožený. **První nález v západních Čechách.**

PODĚKOVÁNÍ

Tato práce byla podpořena Agenturou ochrany přírody a krajiny v rámci projektu „Mapování známého a možného výskytu *Graphoderus bilineatus* a po-

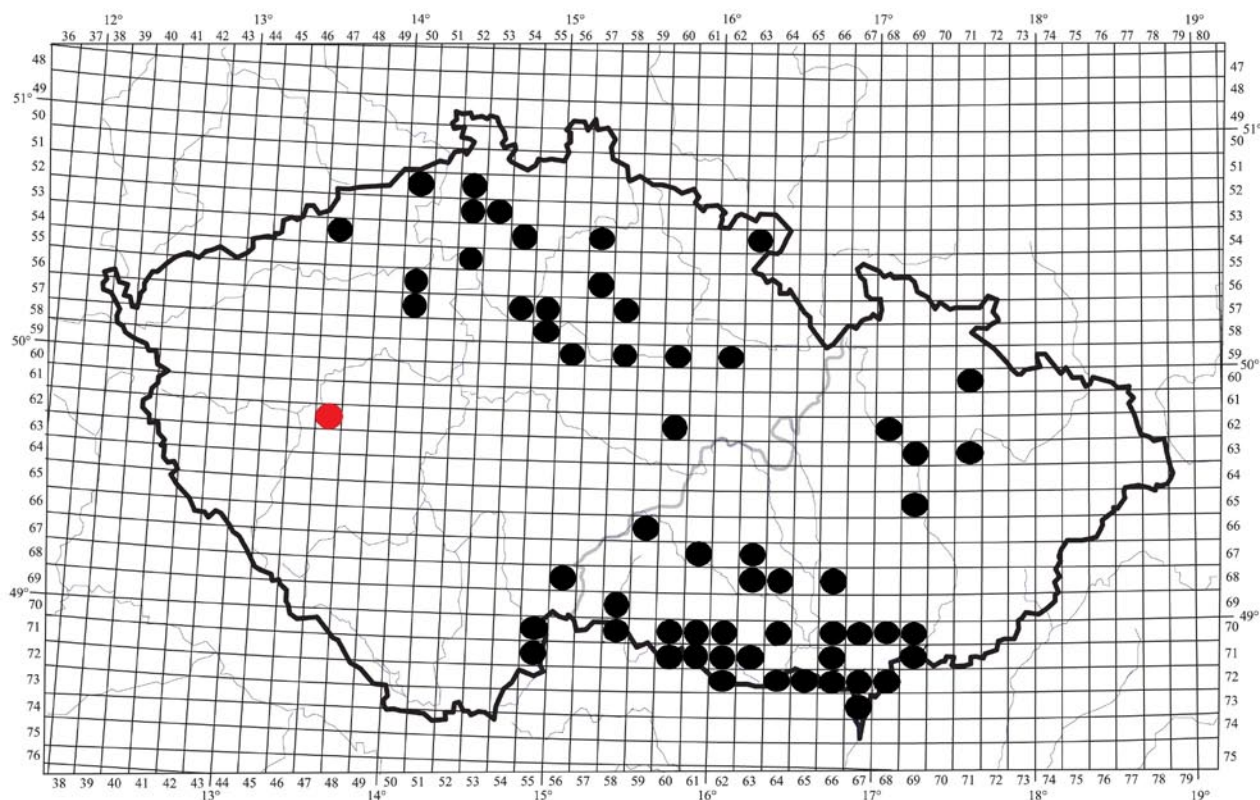
Obr. 2. Živochytná past na principu vrše použité pro mapování. Foto: V. Hadačová.

Fig. 2. Live trap used for mapping. Photo: V. Hadačová.

tvrzení výskytu *Dytiscus latissimus* na území České republiky“. Děkujeme Jiřímu Hájkovi (Praha) a Jaroslavu Štastnému (Liberec) za připomínky k rukopisu článku a Tomáši Ondášovi (Košice) za informace k výskytu *C. lateralimarginalis* ve středních Čechách, získané v rámci stejného projektu. Tyto údaje jsou již součástí databáze AOPK ČR, ale nebyly ještě zaneseny do aktuální mapy výskytu.

LITERATURA

AOPK ČR 2015: Nálezová databáze ochrany přírody. Dostupné on-line na adrese http://portal.nature.cz/publik_syst/nd_nalez-public.php?idTaxon=4819 (navštíveno 22.1.2016). — BALKE M. & HENDRICH L. 1987: Trapped! – Newsletter of the Balfour-Browne Club, 39: 9–10. — BOUKAL D. S., BOUKAL M., FIKÁČEK M., HÁJEK J., KLEČKA J., SKALICKÝ S., ŠTASTNÝ J. & TRÁVNÍČEK D. 2007: Catalogue of water beetles of the Czech Republic (Coleoptera: Sphaeriusidae, Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Hygrobiidae, Dytiscidae, Helophoridae, Georissidae, Hydrochidae, Spercheidae, Hydrophilidae, Hydraenidae, Scirtidae, Elmidae, Dryopidae, Limnichidae). – Klapalekiana, 43 (Suppl.): 1–289. — BOUKAL D. S., FIKÁČEK M., HÁJEK J., KONVIČKA O., KRIVAN V., SEJKORA R., SKALICKÝ S., STRAKA M., SYCHRA J. & TRÁVNÍČEK D. 2012: New and interesting records of water beetles from the Czech Republic (Coleoptera: Sphaeriusidae, Dytiscidae, Helophoridae, Hydrophilidae, Georissidae, Hydraenidae, Scirtidae, Elmidae, Dryopidae,

Obr. 3. Aktuální rozšíření druhu *Cybister lateralimarginalis* v České republice; černé tečky – rozšíření podle BOUKAL et al. (2012), AOPK ČR (2015), KOLÁŘ et al. (2015) a T. Ondáš (nepublikovaná data), červená tečka – nový nález.

Fig. 3. Actual known distribution of *Cybister lateralimarginalis* in the Czech Republic; black dots – distribution according to BOUKAL et al. (2012), AOPK ČR (2015), KOLÁŘ et al. (2015), and T. Ondáš (unpublished data), red dot – new record.

Limnichidae, Heteroceridae). – Klapalekiana, 48: 1–21. — FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds) 2005: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp. — JEŘÁBKOVÁ L. & BOUKAL D. S. 2011: Živolovné pasti. Účinná metoda průzkumu čolků a vodních brouků [Live traps. Effective method for studying amphibians and water beetles]. – Ochrana přírody, 5: 23–25. — KOLÁŘ V., TICHÁNEK F. & TROPEK R. 2015: Početná populace potápníka *Cybister lateralimarginalis* (De Geer, 1774) (Coleoptera: Dytiscidae) na mosteckých hnědouhelných výsypkách. – Elateridarium, 9: 160–162. — NILSSON A. N. & HOLMEN M. 1995: The aquatic Adephaga (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark II. Dytiscidae. – Fauna Entomologica Scandinavica, 32. E. J. Brill, Leiden, 192 pp.

Vojtěch Kolář^{1,2} & David S. Boukal^{1,3}

¹Biologické centrum AV ČR, v. v. i., Entomologický ústav, Branišovská 31/1160, CZ-370 05, České Budějovice

²Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Branišovská 1760, CZ-370 05, České Budějovice; e-mail: kolarvojta@seznam.cz

³Katedra biologie ekosystémů, Přírodovědecká fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Branišovská 1760, CZ-370 05, České Budějovice; e-mail: boukal@entu.cas.cz

Obdrženo do redakce: 10.12.2015

Přijato po recenzích: 25.2.2016

První nálezy *Melanophthalma phragmiteticola* Franz, 1967 (Coleoptera: Latridiidae) na Slovensku

Petr Čížek

Nádražní 55, CZ-564 01 Žamberk, Czech Republic; e-mail: cizek@orlicko.cz

ČÍZEK P. 2016: První nálezy *Melanophthalma phragmiteticola* Franz, 1967 (Coleoptera: Latridiidae) na Slovensku (First records of *Melanophthalma phragmiteticola* Franz, 1967 (Coleoptera: Latridiidae) in Slovakia). – Západočeské entomologické listy, 7: 14. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 1-4-2016.

Abstract. First records of *Melanophthalma phragmiteticola* Franz, 1967 (Coleoptera: Latridiidae) from Slovakia are presented in the paper.

Key words: Coleoptera, Latridiidae, *Melanophthalma phragmiteticola*, faunistics, Slovakia

ÚVOD

Hlodník *Melanophthalma phragmiteticola* Franz, 1967 (Obr. 1) byl popsán podle série 13 exemplářů sbíraných v Rakousku u Neusiedlersee v únoru 1937 (FRANZ 1967). Brouci byli sbíráni při březích zamrzlého jezera z uříznutých prasklých stébel rákosu. Výskyt tohoto vzácného hlodníka je pravděpodobně vázaný na rozsáhlejší původní mokřady s porostem rákosu. Dosud známé rozšíření zahrnuje Francii, Maďarsko, Německo, Rakousko a Ukrajinu (JOHNSON 2007).

PŘEHLED NÁLEZŮ

Melanophthalma phragmiteticola Franz, 1967. Slovakia mer.: Gbelce (8177), NPR Parížske močiare, 2.V.2015, 1 ♀, 12.IX.2015, 1 ♂, P. Čížek lgt., det. et coll. Uvedený materiál byl získán prosevem hlubokých vrstev pobřežního detritu. **Nový druh pro Slovensko.**

LITERATURA

- FRANZ H. 1967: Beitrag zur Kenntnis der mitteleuropäischen Arten der Gattung *Melanophthalma* Motsch. (Coleopt., Latridiidae). – Nachrichtenblatt des Bayerischen Entomologen, 16: 105–109.
- JOHNSON C. 2007: Latridiidae. Pp. 635–648. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 4. Elateroidea – Derodontoidea – Bostrichoidea – Lymexyloidea – Cleroidea – Cucujoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 935 pp.

Obr. 1. *Melanophthalma phragmiteticola* z lokality Gbelce (Slovakia). Foto: P. Čížek

Fig. 1. *Melanophthalma phragmiteticola* from the locality Gbelce (Slovakia). Photo: P. Čížek

Obdrženo do redakce: 14.3.2016

Přijato po recenzích: 21.3.2016

Soupis nálezů brouků čeledi Lucanidae (Coleoptera) ze západních Čech

Václav Týr

Žihle 119, CZ-331 65 Žihle; e-mail: vaclavtyr@seznam.cz

TÝR V. 2016: Soupis nálezů brouků čeledi Lucanidae (Coleoptera) ze západních Čech (Findings inventory of stag beetles (Coleoptera: Lucanidae) from western Bohemia). – Západočeské entomologické listy, 7: 15–24. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 3-4-2016.

Abstract. The presented work summarizes all available faunistic data on the occurrence of stag beetles (Coleoptera: Lucanidae) in the Karlovy Vary and Plzeň regions. The distribution records are compiled from the study of public and private collections as well as on own observations. Hitherto all seven species of stag beetles known to occur in the Czech Republic have been recorded in the area. All faunistic records are listed and a distribution grid map is provided for each species.

Key words: Coleoptera, Lucanidae, faunistics, distribution, Czech Republic, western Bohemia, Karlovy Vary region, Plzeň region

ÚVOD

Roháčovití (Lucanidae), obecně roháči, jsou celosvětově rozšířená skupina brouků, do které je v současnosti řazeno asi 1200 druhů (KRAJČÍK 2001, 2003, FUJITA 2010). Centrum výskytu této skupiny tvoří tropické oblasti. Evropa je na roháče relativně velmi chudá, včetně oblasti Kavkazu v ní žije 15 druhů (BARTOLOZZI & SPRECHER-VEBERSAXE 2006). V České republice je prokázán výskyt 7 druhů. V příspěvku je předložen soupis údajů o nálezech brouků čeledi Lucanidae na území západních Čech.

MATERIÁL A METODIKA

V předložené práci jsou uvedeny údaje získané vlastní sběratelskou činností, determinací nebo revizí soukromých a muzejních sbírek, dále údaje poskytnuté jinými sběrateli nebo pracovníky muzeí, a citace údajů z literatury, vztahující se k dané oblasti. Pro názornost je uvedena pro každý citovaný druh faunistická mapa s vyznačením výskytu, včetně nálezů v blízkém okolí sledované oblasti. Pod pojmem „západní Čechy“ je myšlena oblast odpovídající hranicím dnešního Karlovarského a Plzeňského kraje. Názvosloví, pojetí taxonů a pořadí druhů je uvedeno podle JUŘENA & TÝR (2008). Tučně psané čtyřmístné číslo, uvedené před názvem lokality, představuje kód faunistického mapového pole (PRUNER & MIKA 1996). Pokud se lokalita nachází na styku více mapových polí, jsou tato pole uvedena ve zkráceném zápisu, např. (60-6146). Na faunistických mapkách je

taková lokalita zobrazena v mapovém poli s nižším číslem, např. lokalita ležící na styku mapových polí 6046 a 6146 je na faunistické mapce zobrazena v mapovém poli 6046. Lokality jsou v rámci jednotlivých druhů řazeny podle stoupajícího čísla faunistického mapového pole. Názvy lokalit jsou v rámci jednotlivých faunistických polí řazeny abecedně. Pod výčtem lokalit ze západních Čech jsou pro každý druh doplněny známé lokality z blízkého okolí sledovaného území. V těchto případech je číslo mapového pole psané normálním písmem (netučně). Pokud je známo křestní jméno sběratele, tak je jeho zkratka vždy uvedena společně s příjmením. Kategorie ohrožení druhů jsou převzaty z práce KRÁL (2005). Použité zkratky: lgt. – sbíral, coll. – sbírka, observ. – pozoroval, env. – okolí, ex. – exemplář, det. – determinoval (určil), EVL – evropsky významná lokalita, NPP – národní přírodní památka, NPR – národní přírodní rezervace, PP – přírodní památka, PR – přírodní rezervace, JV – jihovýchodně, SV – severovýchodně, CZ – Česká republika, SK – Slovenská republika. Pokud není uvedeno jinak, byl materiál determinován nebo revidován autorem a v případě soukromých sbírek je sběratel shodný s vlastníkem sbírky (např. VT = Václav Týr lgt. et coll.). V plném znění jsou uvedeny pouze údaje dosud nepublikované. Údaje, které již byly publikovány, jsou citovány ve zkrácené formě: lokalita (kód faunistického mapového pole), rok nálezu (citace literárního zdroje), např. Nepomuk env., PR Chejlava, 2005 (DOLEŽAL 2005). Seznam sbírek a jejich zkratky:

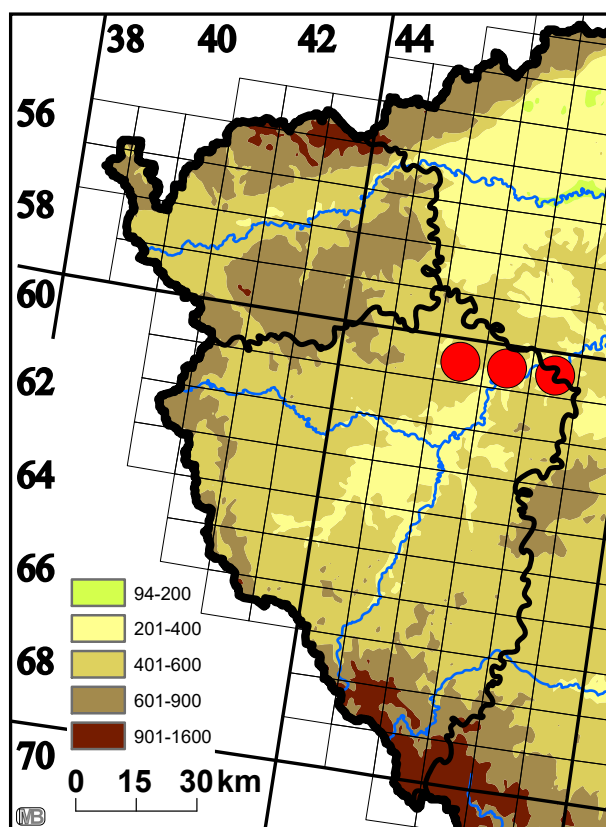
AS – Arnošt Sieber, Klatovy, CZ
 AT – Antonín Trmal, Sedlčany, CZ
 DS – David Sommer, Sušice, CZ
 FH – Ferdinand Holly, Kyselka, CZ
 GA – Gustav Antl, Plzeň, CZ
 IT – Ivo Těšál, Plzeň, CZ
 JK – Josef Krošlák, Plzeň, CZ
 JP – Jiří Prokop, Chodov u Karlových Varů, CZ
 LD – Libor Dvořák, Tři Sekery, CZ
 MCD – Muzeum Chodska, Domažlice, CZ
 MCL – Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, CZ
 MDC – Muzeum Josefa Dobrovského v Chudenicích, CZ
 MHK – Muzeum východních Čech v Hradci Králové, CZ
 MKV – Muzeum Karlovy Vary, CZ
 MO – Michal Ouda, Plasy, CZ
 MRO – Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, CZ
 MS – Miloslav Šanda, Žatec, CZ
 MSO – Muzeum Sokolov, CZ
 MTA – Muzeum Českého lesa v Tachově, CZ
 MUC – Muzeum Cheb, CZ
 MZ – Miroslav Zýka, Rakovník, CZ
 OM – Oldřich Martínek, Plzeň, CZ
 PA – Jiří Pávek, Nejdek, CZ
 SD – Stanislav Doležal, Plzeň-Božkov, CZ
 SNM – Slovenské národné múzeum, sbírka J. Roubala, Bratislava, SK
 VB – Václav Benedikt, Plzeň, CZ
 VC – Vlastimil Cihlár, Plzeň, CZ
 VD – Václav Dongres, Plzeň, CZ
 VS – Václav Šaloun, Horšovský Týn, CZ
 VT – Václav Týr, Žihle, CZ
 VV – Václav Vokoun, Sušice, CZ
 ZK – Zdeněk Kletečka, České Budějovice, CZ
 ZMP – Západočeské muzeum v Plzni, CZ

Odkazy ke zdroji „J. Brožík sen., nepubl. data“, se týkají rukopisu s názvem „Seznam brouků chycených v Plzeňském kraji s bližším udáním lokality, doby, a kde bylo možno i biologie“, který je deponován v ZMP. Rukopis o rozsahu 47 stran není datován. Údaje v něm uvedené pocházejí pravděpodobně z třicátých až šedesátých let 20. století.

PŘEHLED ZJIŠTĚNÝCH DRUHŮ

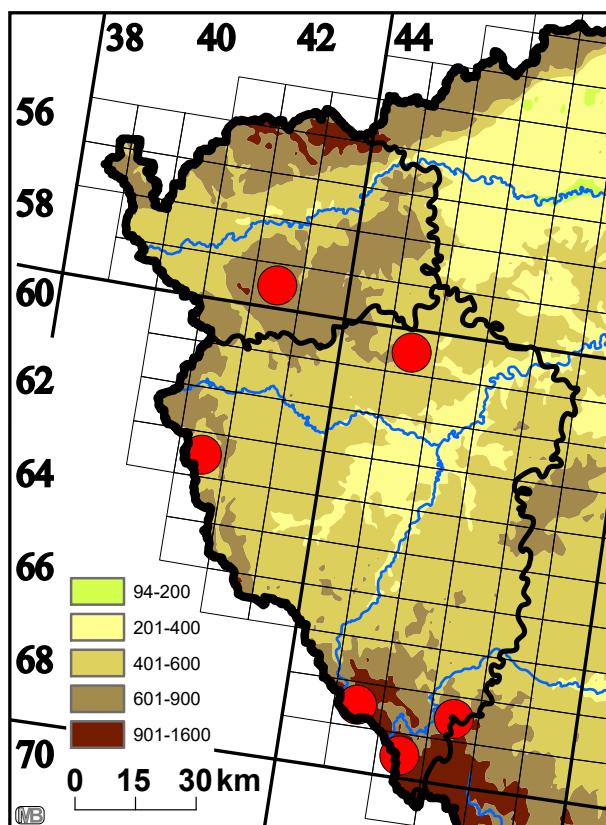
Aesalus scarabaeoides scarabaeoides (Panzer, 1793)
 (Obr. 1)

60-6146: Obora u Plzně [= Obora u Kaznějova env.], bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); 1958 (MERTLIK 2011); 28.IX.1958, 6 ex., J. Brožík lgt., D. Král det., MHK; X.1958 (bez upřesnění), 23 ex., J. Suchý lgt., SD; 17.IX.1961, 1 ex., A. Sobotka lgt., ZMP; 22.X.1978, 1 ex., S. Doležal lgt., ZMP;

Obr. 1. Známý výskyt druhu *Aesalus scarabaeoides scarabaeoides* v západních Čechách.

Fig. 1. Known occurrence of *Aesalus scarabaeoides scarabaeoides* in western Bohemia.

Obr. 2. Známý výskyt druhu *Ceruchus chrysomelinus* v západních Čechách.

Fig. 2. Known occurrence of *Ceruchus chrysomelinus* in western Bohemia.

22.X.1978, 2 ex., J. Brožík lgt., MRO; 8.V.1979, 2 ex., J. Brožík lgt., MCL; III.1981, 5 ex., J. Šimeček lgt., VB; 17.X.1982, 2 ex., J. Suchý lgt., ZMP; 19.X.1986, 1 ex., Z. Doležal lgt., JP.

6047: Bohy env., PR Krašov, 27.VII.2003, 1 ex., VT.

6048: Podmokly env., Sirská hora, 1.VII.2007, VD, V. Dongres det.

6048: Hřebečnický env., vrch Mileč, 2010 (ZÝKA 2010). Skryje env., 1998, 2008, 2014 (CHOBOT 2016b). Skryje env., PR Jezírka, vrch Dubinky, 28.VI.2014, 1 ex., MZ, M. Zýka det.

Ceruchus chrysomelinus (Hochenwarth, 1785) (Obr. 2)

5942: Kladská, Kladský rybník env., 28.IX.2000, 1 ex., VT.

6045: Manětín, 1940 (TÝR 2010).

6341: Diana env., PR Diana, 1985–1987, více ex., 20.VI.1992, 15 ex., vše VC; 1998, 2007, 2008 (KEJVAL 2008, KEJVAL & BENEDIKT 2009, MERTLIK 2011).

6845: Železná Ruda – Debrník, Medvědí jámy, 26.VII.2015, 1 ex. + torza několika dalších exemplářů, VB, V. Benedikt det.

6847: Kašperské Hory, Amálino údolí, VIII.2007 (bez upřesnění), 1 ex., DS.

6946: Modrava, 1911 (KLETEČKA 2014).

6845: Bayerisch Eisenstein, bez uvedení data sběru (HORION 1958).

Sinodendron cylindricum (Linnaeus, 1758) (Obr. 3)

5640: Kraslice, Zátíší, 1995 (VITNER 2009).

5641: Kraslice, 1990 (VITNER 2009). Stříbrná env., Pod Špičákem, 1992 (VITNER 2009). Šindelová, vrch Kosina, 1997 (VITNER 2009).

5642: Nejdek, 13.V.1981, 4 ex., 8.VI.1981, 1 ex., vše Pávek lgt., MKV; 15.VI.1992, 1 ex., 19.VI.1994, 1 ex., PA; 4.IV.2013, 2 ex., J. Pávek lgt., VT. Nové Hamry, 15.VII.2001, 1 ex., PA.

5643: Jáchymov, VI.1995 (bez upřesnění), více ex., FH.

5644: Boč, Pekelská skála, 7.VI.2014, 1 ex., 11.IV.2015, 1 ex., PA. Stráž nad Ohří, 10.IV.2011, 2 ex., JP. Stráž nad Ohří, vrch Dubový, 7.IV.1996, 2 ex., 17.V.2014, 1 ex., PA. Stráž nad Ohří, vrch Nebesa, 12.VII.2014, 2 ex., JP. Stráž nad Ohří, Himlštejn, 16.XI.1978, 4 ex., Brdička lgt., MKV; 11.XI.2014, 1 ex., PA.

5740: Kraslice, Mlýnská, 18.X.1988, 2 ex., Bušek lgt., MKV.

5741: Hřebeň, 16.VIII.1979, 5 ex., V. Prokop lgt., J. Michálek det., MSO.

5743: Andělská Hora, VI.1994 (bez upřesnění), více ex., FH. Dubina, VI.1994 (bez upřesnění), více ex., FH. Karlovy Vary, VII.1923 (bez upřesnění), 1 ex.,

sběratel neuveden, MKV; 5.III.1977, 14.III.1977, po 1 ex., oba ex. Brdička lgt., MKV; 14.VI.1987, 1 ex., R. Petrželka lgt., JP. Karlovy Vary, Vyhlička, 8.I.1978, 3 ex., sběratel neuveden, MKV. Sedlečko, vrch Hilberg (= Bukový vrch), 21.XI.1978, 3 ex., Brdička lgt., MKV.

5744: Kyselka env., vrch Bučina, VI.1994 (bez upřesnění), více ex., FH. Mlýnská u Kyselky, 21.V.1936, 1 ex., sběratel neuveden, MKV.

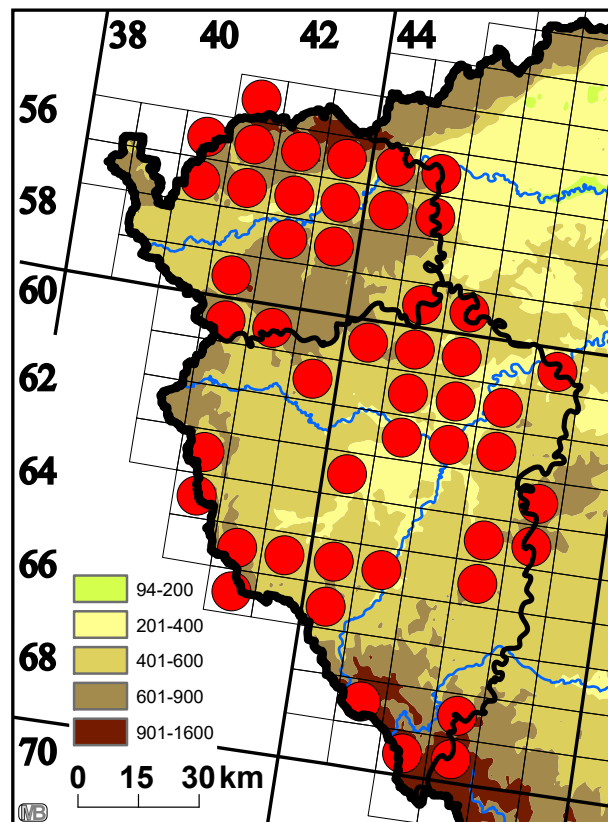
57-5842: Loket env., EVL Kaňon Ohře, 2007 (BENEDIKT 2010).

5842: Doubí env., Svatošské skály, 1984 (bez upřesnění), 2 ex., R. Schles lgt., VT. Loket env., 10.VII.1974, 1 ex., AS; 1987 (bez upřesnění), 1 ex., R. Schles lgt., VT; 6.VII.1997, 1 ex., VB; 16.V.1998, 1 ex., PA; 19.III.2011, 1 ex., JP.

5843: Český Chloumek, 1986 (bez upřesnění), 2 ex., R. Schles lgt., VT.

5941: Lázně Kynžvart env., PR Holina, 2006 (DOLEŽAL 2006b).

5945: Hluboká u Žihle, PR Střela, 10.III.2012, 23.VI.2013, po 1 ex., VT. Nový Dvůr u Žihle, 1987, 1988, 1993 (TÝR 2010); 18.VI.2011, 2 ex., P. Týr lgt., VT. Rabštejn nad Střelou, 1992 (TÝR 2010). Žihle, Poustky, 1992 (TÝR 2010). Žlutice env., vrch Vladař, 12.VI.1985, 2 ex., I. Těšál lgt., ZMP.

Obr. 3. Známý výskyt druhu *Sinodendron cylindricum* v západních Čechách.

Fig. 3. Known occurrence of *Sinodendron cylindricum* in western Bohemia.

- 5946:** Tis u Blatna, 1994, 2002 (TÝR 2010). Žihle, 2002 (TÝR 2010).
- 6041:** Broumov env., bukový les severně od obce, 19.VIII.2009, 1 ex., L. Dvořák observ. et det.
- 6042:** Mariánské Lázně, PR Žižkův vrch, 21.XI.2011, 1 ex., LD.
- 6044:** Hrad Nečtiny, 7.VIII.1984, 11.VII.1985, 4.IV.1986, 12.IX.1987, vše po více ex., MO.
- 6045:** Manětín, bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); 1939–1941, 1959 (TÝR 2010). Osojno, vrch Hůrka, 11.IX.2010, více ex., MO.
- 6046:** Bukovina, bez uvedení data sběru (NĚMEC 1984, TÝR 2010); 1.VII.2001, 1 ex., H. Hanušová lgt., ZMP. Nebřeziny, V.1978 (bez upřesnění), 1 ex., ZK, Z. Kletečka det. Trojany, bez uvedení data sběru (NĚMEC 1984, TÝR 2010).
- 60-6146:** Obora u Plzně [= Obora u Kaznějova], bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); 20.VI.1969, 1 ex., J. Holubec lgt., VB; 31.III.1971, 19 ex., J. Bozděchová lgt., ZMP; 25.VII.1993, 1 ex., MO.
- 6048:** Kohoutov env., NPR Kohoutov, 1977 (HOSTIČKA et al. 1978, CHOBOT & HORÁK 2016). Kohoutov env., NPR Kohoutov, vrch Vrána, 7.VI.2014, 1 ex., M. Zýka observ. et det. Podmokly env., PR Lípa, vrch Lípa, 5.VII.2014, 1 ex., M. Zýka observ. et det. Podmokly env., Sirská hora, 24.VIII.2001, 1 ex., VD, V. Dongres det.; 2009 (CHOBOT & HORÁK 2016).
- 6143:** Cebiv u Stříbra, 10.VI.1950, 6 ex., Hanousek lgt., ZMP.
- 6145:** Hunčice, obora, 22.III.2001, 15 ex., VC.
- 6146:** Bez uvedení lokality, 2012 (CHOBOT & HORÁK 2016); Kaznějov, 1938 (bez upřesnění), 1 ex., J. Polák lgt., ZMP; VI.1946, 1 ex., J. Suchý lgt., SD.
- 6147:** Březina, areál lesnického učiliště, III.1974 (bez upřesnění), 2 ex., 27.IV.1974, 1 ex., 4.VI.1974, 1 ex., ZK, Z. Kletečka det.
- 6245:** Město Touškov, bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); 12.VII.1949, 1 ex., J. Brožík lgt., ZMP.
- 6246:** Plzeň-Bukovec, 2011 (CHOBOT & HORÁK 2016). Plzeň, městský pivovar, 26.VI.1943, 1 ex., A. Sobota lgt., ZMP. Plzeň-Zábělá, 1937 (bez upřesnění), 1 ex., sběratel neuveden, ZMP; 30.VI.1968, 1 ex., ZK, Z. Kletečka det.; 15.XI.1975, 2 ex., Kalandra lgt., SD; 14.III.1976, 1 ex., VB; 14.XI.1982, 2 ex., J. Suchý lgt., ZMP; 23.XI.1982, 11 ex., J. Suchý lgt., SD; 20.V.1988, více ex., GA, G. Antl det.; 8.VI.1988, 1 ex., 3.VI.1989, 1 ex., VD, V. Dongres det.
- 6247:** Rokycany env., PR Žďár, 1982 (HRON & HANOUSEK 1982).
- 6341:** Diana env., PR Diana VI.1954, 7 ex., J. Wagner lgt., ZMP; 1968 (CHOBOT & HORÁK 2016); V.–VI.1985–1987, více ex., VC; 2004, 2007 (KEJVAL 2008).
- 6344:** Stod env., Hradec, V.1983 (bez upřesnění), 1 ex., Hrubý lgt., VT.
- 6348:** Planiny u Spáleného Poříčí, PP Kokšín, 1997 (CIHLÁŘ & KROSLÁK 1997); 20.VI.2006, více ex., VC.
- 6441:** Karlova Huť, PR Dlouhý vrch, 2007 (TĚŤÁL 2007). Smolov u Bělé nad Radbuzou, vrch Velký Zvon, V.–VI.1989 (bez upřesnění), více ex., GA, G. Antl det.
- 6447:** Měcholupy env., Buková hora, 6.X.2004, 2 ex., OM. Měcholupy env., PR Chejlava, 1981 (CHOBOT & HORÁK 2016); 2005 (DOLEŽAL 2005).
- 6448:** Nové Mitrovce, PR Fajmanovy skály, 21.V.1983, 13 ex., Z. Doležal lgt., ZMP; 18.VI.1989, 1 ex., VD, V. Dongres det.
- 6542:** Haltrava, 20.VIII.1965, 1 ex., L. Hůrka, ZMP. Pivoň env., PR Starý Hirštejn, 19.IV.1971, 4 ex., J. Bozděchová lgt., ZMP.
- 6543:** Domažlice, bez uvedení data sběru, 4 ex., K. Hůrka lgt., ZMP.
- 6544:** Kdyně, Herštejn, III.2007 (bez upřesnění), 3 ex., VII.2007 (bez upřesnění), 2 ex., DS. Kdyně env., PP Hora, 2006 (CIHLÁŘ & DOLEŽAL 2006a). Kdyně env., PR Herštýn, 1973, 1974 (BOZDĚCHOVÁ 1974, CHOBOT & HORÁK 2016); 2006 (CIHLÁŘ & DOLEŽAL 2006b); 11.X.2008, více ex., P. Kresl observ. et det.; 30.III.2010, více ex., VC; 2013 (CHOBOT & HORÁK 2016).
- 6545:** Chudenice, 23.IV.1989, 7 ex., JK. Chudenice, vrch Řičej, VII.1970, 1 ex., J. Roubal lgt., D. Král det., SNM. Malechov, vrch Běleč, 6.V.2012, 6 ex., JP. Slatina env., PR Bělýšov, 1967 (REJNEK 1977); 21.VI.1980, 4 ex., 14.VI.2006, 2 ex., AS; 8.I.1988, 2 ex., F. Kantner lgt., Z. Kejval det., MCD; 1992 (CHOBOT & HORÁK 2016); 11.III.2007, více ex., P. Kresl observ. et det. Švihov env., PR Bělč 1982 (SIEBER 1982).
- 6547:** Polánka env., PP V Houlištích, 2000 (DOLEŽAL & CIHLÁŘ 2000b).
- 6642:** Klenčí pod Čerchovem, Pec env., NPR Čerchovské hvozdy, 2004 (BENEDIKT 2004, CHOBOT & HORÁK 2016). Klenčí pod Čerchovem, Pec env., PR Bystřice, 26.VI.1983, 26.VII.1994, po 1 ex., oba ex. Z. Kejval lgt. et det., MCD.
- 6644:** Orlovice, Orlovická hora, 15.VIII.1984, 1 ex., Z. Kejval lgt. et det., MCD.
- 6845:** Železná Ruda, 13.VI.1976, 3 ex., VB. Železná Ruda env., 2 km JV, Medvědí jámy, 26.VII.2015, torza několika exemplářů, VB, V. Benedikt det.
- 6847:** Rejštejn, 1976 (KLETEČKA 2014).
- 6946:** Javoří Pila, 29.–30.X.1993, 2 ex., AT.
- 6946-47:** Srní env., PR Povydrří, 7.VII.1989, 1 ex., VB.
- 6947:** Horská Kvilda, 1975 (KLETEČKA 2014).
- 5541: bez uvedení lokality, nález před rokem 1960

(RÖSSNER 2012).

5645: Zásada, 1980 (CHOBOT 1997).

5745: Mašťov, 1994 (CHOBOT 1997).

***Lucanus cervus cervus* (Linnaeus, 1758) (Obr. 4)**

5641: Kraslice, V.1985 (bez upřesnění), 1 ex., V. Prokop lgt., J. Michálek det., MSO.

5644: Boč, 1994 (CHOBOT 1997).

5743: Karlovy Vary, Jelení skok, 10.VII.1927, 2 ex., Rusy lgt., MKV.

57-5841: Markvarec u Habartova, přehrada Horka, 7.VI.1979, 1 ex., 8.VI.1979, 1 ex., oba ex. V. Prokop lgt., J. Michálek det., MSO.

5943: Konstantinovy Lázně, VIII.1977 (bez upřesnění), 1 ex., Habr lgt., Karas det., MTA.

6042: Mariánské Lázně, parkoviště u obchodního domu Tesco, V.2012 (bez upřesnění), 1 ex., M. Očenášek observ., pořízena fotodokumentace (L. Dvořák, pers. comm.).

6045: Manětín, 1945 (bez upřesnění), 1 ex., sběratel neuveden, ZMP.

6046: Nebřeziny, 2015 (CHOBOT 2016a). Nebřeziny env., EVL Kaňon Střely, U bílého potoka, 1.VII.2015, 1 ex., na světlo, M. Ouda lgt. et det., MO. Plasy, 1996, 1997 (CHOBOT 2016a); 1.VII.2010, 1 ex., JK.

6047: Chříč, tábořiště Machův mlýn, 2011 (CHOBOT

2016a). Liblín, 11.VII.2004, 1 ex., M. Valeš lgt., VT.

6048: Kohoutov env., NPR Kohoutov, vrch Vrána, 12.VII.2014, 1 ex., M. Zýka observ. et det. Podmokly env., Sirská hora, 9.III.2002, 1 ex., torzo samce, 8.V.2005, 1 ex., torzo samce, 8.VII.2007, 1 ex., 7.VI.2009, 1 ex., VD, V. Dongres det.; 2008 (CHOBOT 2016a).

60-6146: Obora u Kaznějova, bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); bez uvedení data sběru, 1 ex., J. Polák lgt., ZMP.

6146: Kaznějov, 5.VII.1944, 1 ex., J. Suchý lgt., SD; 22.VI.1980, 1 ex., 10.VI.2005, 1 ex., oba ex. P. Klika lgt., ZMP. Bez upřesnění lokality, 2015 (CHOBOT 2016a).

6148: Drahoňův Újezd, 2014 (CHOBOT 2016a).

6246: Plzeň-Bory, 28.VI.1977, 1 ex., P. Němeček lgt., ZMP; 15.VI.2009, 1 ex., M. Prachař observ. et det. (M. Prachař, pers. comm.). Plzeň-Zábělá, bez uvedení data sběru (NĚMEC 1984); 5.VI.1900, 1 ex., Kock lgt., ZMP; 1905, 1 ex., Starý lgt., D. Král det., SNM.

6247: Pavlovsko env., PR Žďár, 1982 (HRON & HANOUSEK, 1982; CHOBOT 2016a).

6346: Štěnovice, okolí bývalé tvrze, 1995 (bez upřesnění), 1 ex., Z. Rampich observ. et det. (V. Cihlár, pers. comm.). Štěnovice, Štěnovický vrch, bez uvedení data sběru (CIHLÁŘ & DOLEŽAL 2004).

6347: Holubí Kout, 10.VII.1954, 1 ex., J. Polák lgt., ZMP. Šťáhlavice, údolí Kornatického potoka, bez uvedení data sběru (CIHLÁŘ & DOLEŽAL 2004).

6443: Horšovský Týn, zámecký park, 16.VII.2008, 1 ex., VS, Z. Kejval det. Podražnice, obora, 13.XI.2002, 1 ex., torzo samce v dutině dubu, Z. Kejval lgt. et det., MCD.

6544: Kanice env., PR Netřeb, bez uvedení data sběru, 13 ex., sběratel neuveden, MDC.

6747: Sušice, 1938–1941 (bez upřesnění), 10 ex., J. Kopelent lgt., VV, D. Sommer det.

57-5845: Nepomyšl, Dětaň, PR Dětaňský chlum, 18.V.2002, 1 ex., torzo v dutině dubu, VT.

5846: Petrohrad, 1994, 2000 (TÝR 2010); Petrohrad, PR Háj Petra Bezruče, 2009 (CHOBOT 2016a).

6048: Hřebečnický env., vrch Mileč, 2010 (ZÝKA 2010). Skryje env., PR Jezírka, vrch Dubinky, 28.VI.2014, 1 ex., M. Zýka observ. et det.

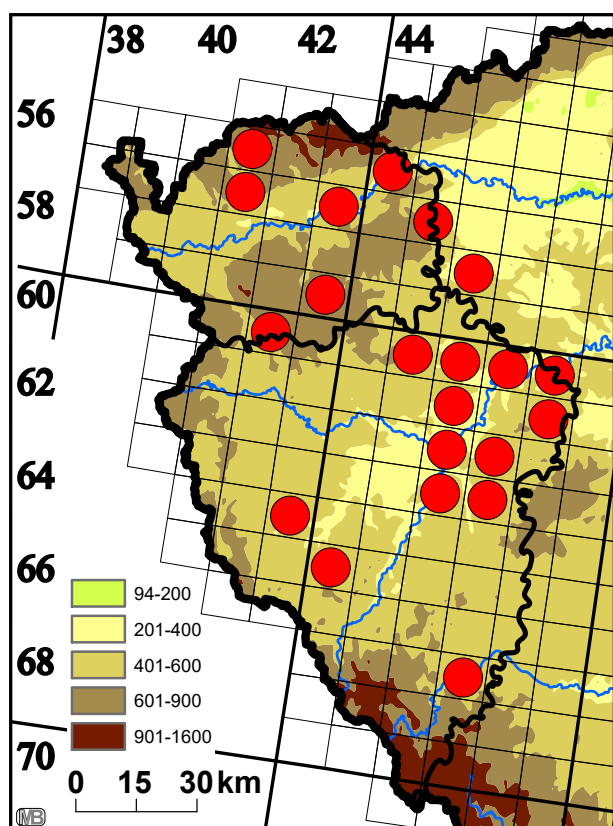
***Platycerus caprea* (DeGeer, 1774) (Obr. 5)**

5543: Zlatý Kopec, 20.VI.1986, 1 ex., Bušek lgt., MKV.

5640: Kraslice env., Hraničná, 1991 (VITNER 2009).

5641: Kraslice, 30.V.1991, 1 ex., J. Hejkal lgt., D. Král det., MSO; 1998, 5 ex., L. Hejkal lgt., VT; 24.VI.2002, 2 ex., H. Hejkalová lgt., VT.

5642: Děpoltovice, Jezero, 25.V.1968, 1 ex.,

Obr. 4. Známý výskyt druhu *Lucanus cervus cervus* v západních Čechách.

Fig. 4. Known occurrence of *Lucanus cervus cervus* in western Bohemia.

PA. Nejdek, 16.IX.1973, 2 ex., 23.V.1986, 1 ex., 26.V.1986, 1 ex., 25.VI.1988, 2 ex., 25.III.1991, 2 ex., 28.III.1993, 2 ex., 8.VI.2012, 1 ex., vše PA; V.1981, 5 ex., J. Pávek lgt., MKV; 25.III.1991, 1 ex., 16.VI.1991, 1 ex., oba ex. J. Pávek lgt., D. Král det., MSO. Nejdek env., Dolní Suchá, 3.VI.1981, 1 ex., J. Pávek lgt., MKV. Nejdek env., Fojtov, 13.V.1981, 1 ex., J. Pávek lgt., MKV.

5643: Jáchymov, 20.VII.1994, 1 ex., FH.

5644: Horní Hrad, 8.VI.1981, 1 ex., I. Těťál lgt., MKV.

5740: Luby env., Flusárna, 3.VII.1987, 1 ex., JP.

5742: Karlovy Vary, Doubí, kaňon Ohře, 21.V.2005, 1 ex., 10.V.2008, 1 ex., PA.

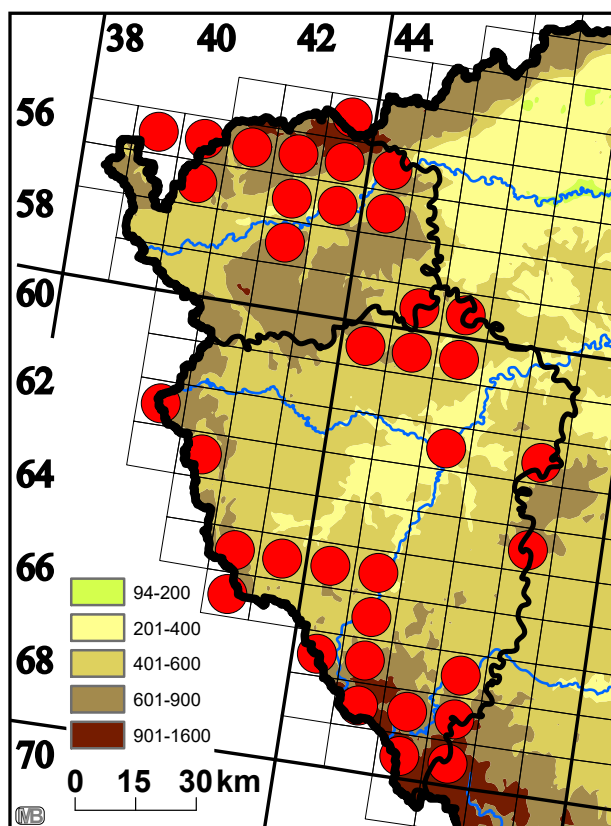
5743: Karlovy Vary, bez uvedení data sběru, 1 ex., sběratel neuveden, MKV.

5744: Kyselka env., Lomnice, 10.V.2010, 2 ex., FH.

5842: Královské Poříčí, 5.VI.1983, 1 ex., JP. Locket, 2.V.1987, 1 ex., JP. Locket env., vrch Koule, 24.XI.1986, 1 ex., J. Hejkal lgt., D. Král det., MSO. Sokolov env., les mezi Královským Poříčím a Novým Sedlem, 20.VI.1994, 4 ex., FH.

5945: Rabštejn nad Střelou, 1992, 1993 (TÝR 2010); 19.V.2013, 1 ex., VT. Rabštejn nad Střelou, PR Střela 1994 (BENEDIKT et al. 1994); 1994 (TÝR 2010).

5946: Tis u Blatna, 2003 (TÝR 2010); 6.VI.2010, 1 ex., VT. Žihle env., 1984, 2002 (TÝR 2010).

Obr. 5. Známý výskyt druhu *Platycerus caprea* v západních Čechách.

Fig. 5. Known occurrence of *Platycerus caprea* in western Bohemia.

6044: Nečtiny, IV.–VIII.1985 (bez upřesnění), více ex., MO.

6045: Manětín, 1946 (TÝR 2010). Manětín, Doubra-
vická hora, 19.IV.1985, 6 ex., M. Klekner lgt., VB.

6046: Nebřeziny, údolí Střely, 6.VI.2010, 1 ex., MO.
Plasy, 2.VI.1991, 1 ex., JK. Rybnice env., 9.V.1998,
2 ex., 10.V.2001, 5 ex., vše P. Klika lgt., ZMP.

60-6146: Obora u Plzně [= Obora u Kaznějova],
bez uvedení data sběru (NĚMEC 1984); bez uvedení
data sběru, 1 ex., J. Brožík lgt., ZMP.

6240: Rozvadov env., NPP Na požárech, 2005 (KEJ-
VAL 2005).

6246: Plzeň, Kamenný rybník, 12.V.1998, 1 ex., VD,
V. Dongres det. Plzeň-Bolevec, 15.V.1988, více ex.,
GA, G. Antl det.; 16.V.1989, 1 ex., VD, V. Dongres
det. Plzeň-Zábělá, 13.V.1985, 1 ex., 5.V.1989, 1 ex.,
VD, V. Dongres det.; 20.V.1988, více ex., GA, G. An-
tl det.; 31.V.2004, 1 ex., JK.

6248: Strašice, 1989 (bez upřesnění), 1 ex., MS.

6341: Diana env., PR Diana, 2007 (KEJVAL 2008).

6448: Nové Mitrovce, PR Fajmanovy skály,
2.VI.1984, 1 ex., Z. Doležal lgt., ZMP. Spálené Poří-
čí, Míšov, 27.V.1990, 2 ex., Z. Doležal lgt., ZMP.

6542: Haltrava, Sádek, 23.VI.1965, 3 ex., L. Hůrka
lgt., ZMP; 17.VI.1966, 1 ex., 19.IV.1971, 2 ex., vše
J. Bozděchová lgt., ZMP. Klenčí pod Čerchovem,
13.V.1993, 3 ex., VB. Pivoň env., PR Starý Hirštejn,
2004 (DOLEŽAL & CIHLÁŘ 2004a).

6543: Domažlice, bez uvedení data sběru, 3 ex.,
K. Hůrka lgt., ZMP.

6544: Němčice env., 9.V.1998, 1 ex., Z. Kejval lgt.
et det., coll. MCD.

6545: Chlumská env., 4.V.2002, M. Král lgt., ZMP.

6642: Pec env., NPR Čerchovské hvozdy, 23.V.1992,
2 ex., J. Sladký lgt., Z. Kejval det., MCD; 1997,
2001, 2004 (BENEDIKT 2004).

6645: Běšiny u Klatov, 1938 (bez upřesnění), 1 ex.,
J. Polák lgt., ZMP.

6744: Hamry, vrch Ostrý env., 2.VII.1991, 2 ex.,
PA.

6745: Hojsova Stráž, 27.VIII.1981, 1 ex., Z. Doležal
lgt., ZMP. Zelená Lhota, 24.IV.1988, 4 ex., AS.

6747: Čepice u Sušice, V.2009 (bez upřesnění), 1 ex.,
DS. Milčice env., PR Milčice, 2003 (SIEBER 2003).

6845: Pamferova Huť, 14.–24.V.2007, 1 ex., LD.
Špičák env., SV strana Jezerní hory, 19.V.2012, 1 ex.,
IT. Železná Ruda, 1967 (KLETEČKA 2016); 3.VI.1978,
1 ex., VB; 26.VI.1985, 1 ex., F. Němec lgt., ZMP;
6.VII.1989, 1 ex., Z. Doležal lgt., ZMP; 31.V.2002,
1 ex., P. Týr lgt., VT.

6846: Čenkova Pila, bez uvedení data sběru (KLE-
TEČKA 2016).

6847: Kašperské Hory, VI.2008 (bez upřesnění),
1 ex., DS. Kašperské Hory, Amálinovo údolí, VIII.2007
(bez upřesnění), 3 ex., VI.2011 (bez upřesnění), 1 ex.,

DS. Rejštejn, 1975, 1976 (KLETEČKA 2016).

6946: Javoří Pila, 30.V.1995, 5 ex., LD. Modrava, VI.1972, 1 ex., J. Brožík lgt., ZMP; 1973 (bez upřesnění), 2 ex., MS; 28.VI.1987, 1 ex., JP. Srní, VI.1982, 1 ex., AS; 25.VI.1998, 1 ex., LD. Srní env., Rokytská slat', 3.VII.1995, 1 ex., LD.

6946-47: Srní env., PR Povydlí, 23.V.1989, 4 ex., Z. Doležal lgt., ZMP; 12.VII.1989, 6 ex., V. Benedikt lgt., ZMP.

6947: Horská Kvilda, 1975 (KLETEČKA 2016).

5639: bez uvedení lokality, nález před rokem 1960 (RÖSSNER 2012).

5640: Klingenthal, 1982, 1983 (RÖSSNER 2012). Landesgemeinde bei Erlbach, 1932 (RÖSSNER 2012).

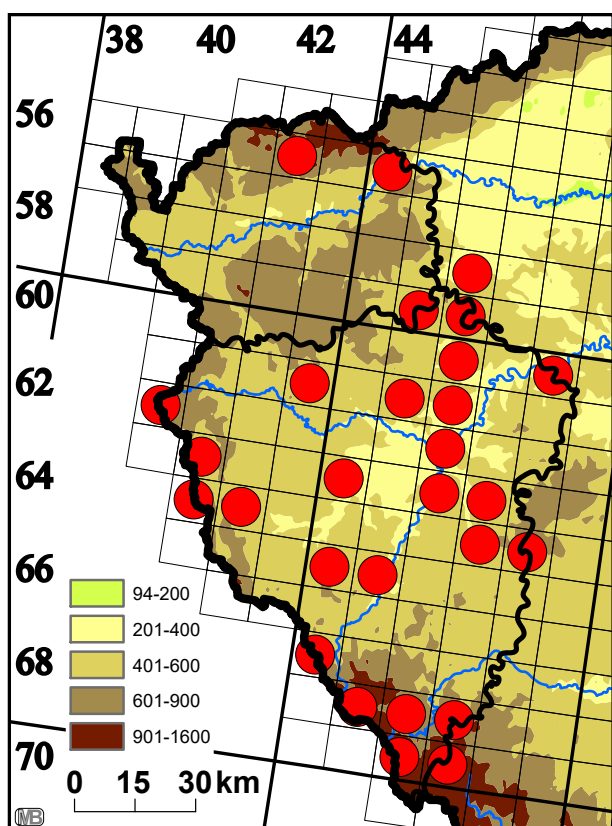
Platycerus caraboides caraboides (Linnaeus, 1758) (Obr. 6)

5642: Nejdek, 29.V.1944, 1 ex., sběratel neuveden, MKV.

5644: Horní Hrad, 25.V.1978, 1 ex., Brdička lgt., MKV. Korunní env., Korunní Kyselka, 7.V.1993, 1 ex., P. Jiskra lgt., FH. Stráž nad Ohří env., Dubový vrch, 8.V.2015, 1 ex., LD; 8.V.2015, 1 ex., JP.

5945: Manětín env., Chlumská hora, 30.III.1978, 6 ex., Brdička lgt., MKV; 23.VI.1986, 1 ex., J. Mašek lgt., FH.

5946: Žihle č. p. 119, 23.V.2014, 1 ex., v letu, VT.

Obr. 6. Známý výskyt druhu *Platycerus caraboides caraboides* v západních Čechách.

Fig. 6. Known occurrence of *Platycerus caraboides caraboides* in western Bohemia.

59-6045: Manětín env., údolí řeky Střely, 16.VI.1940, 1 ex., sběratel neuveden, ZMP.

6046: Nebřeziny, EVL Kaňon Střely, 13.V.2014, 1 ex., MO. Rybnice, 8.-9.V.1998, 5 ex., 12.V.2001, 11 ex., JP.

6048: Podmokly env., Sirská hora, 1.V.1999, 2 ex., Z. Doležal lgt., ZMP.

60-6146: Obora u Plzně [= Obora u Kaznějova env.], bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); 26.V.1979, 15.V.1988, po 1 ex., VB; 15.V.1986, 5 ex., I. Těťál lgt., 3 ex. in ZMP, 2 ex. in SD.

6143: Konstantinovy Lázně env., PR Hradišský vrch, 1982 (DOLEŽAL 1982).

6145: Hůrky u Úněšova, 16.V.1992, 1 ex., VD, V. Dongres det.

6146: Kaznějov, 12.V.2001, 1 ex., JP. Plzeň env., Orlík, 19.V.1957, 1 ex., A. Sobota lgt., ZMP. Třemošná u Plzně env., 25.V.-29.VI.2011, 1 ex., I. Těťál lgt., ZMP.

6240: Rozvadov env., NPP Na požárech, 2005 (KEJVAL 2005).

6246: Plzeň (bez upřesnění), 22.V.1995, 1 ex., R. Pokorný lgt., MRO. Plzeň env., rybník Hádek, 21.V.1993, 1 ex., Z. Doležal lgt., ZMP. Plzeň env., Senecký rybník, 2.VI.1991, 2 ex., Z. Doležal lgt., ZMP. Plzeň-Bolevec, 14.V.1949, 1 ex., 20.III.1983, 12 ex., vše J. Suchý lgt., SD. Plzeň-Bolevec, PP Doubí, 3.VI.2002, 2 ex., VC; 2006 (DOLEŽAL 2006a). Plzeň-Zábělá, bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); 18.V.1996, 1 ex., R. Pokorný lgt., MRO; 6.VI.1999, více ex., VC.

6341: Diana env., PR Diana, 2007 (KEJVAL 2008).

6344: Holýšov env., vrch Trný, 15.IV.2004, 1 ex., Z. Kejval lgt. et det., MCD.

6346: Borek, Plzeň [= Štěnovický Borek nebo Nebílovský Borek], bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); 20.III. 1983, 2 ex., J. Brožík lgt., MRO. Čížice env., PP Pod Smutným vrchem, 2000 (DOLEŽAL & CIHLÁŘ 2000a). Štěnovice env., 8.V.1985, 1 ex., JK; 9.V.1993, 1 ex., S. Benedikt lgt., VB. Štěnovice env., PR Doubrava (v návrhu), 2004 (CIHLÁŘ & DOLEŽAL 2004).

6347: Šťáhlavice env., PR Lopata, V.1982, 1 ex., Z. Doležal lgt., ZMP; 2004 (DOLEŽAL & CIHLÁŘ 2004b); 22.V.2007, 2 ex., VC.

6441: Smolov u Bělé nad Radbuzou, vrch Velký Zvon, V.-VI.1989, více ex., GA, G. Antl det.

6442: Rybník u Poběžovic, 12.V.2013, 1 ex., VD, V. Dongres det.

6447: Měcholupy env., Buková hora, V.2000 (bez upřesnění), 4 ex., OM; Nepomuk env., PR Chejlava, 2005 (DOLEŽAL 2005).

6448: Nové Mítrovice, 25.V.1989, 1 ex., VD, V. Dongres det.

6544: Kdyně env., PR Herštýn, 13.V.1917, 1 ex.,

Růžička lgt., D. Král det., MHK; 1973 (BOZDĚCHOVÁ 1974); 1.VI.1987, 4 ex., Z. Doležal lgt., ZMP; 2006 (CIHLÁŘ & DOLEŽAL 2006b).

6545: Balkovy, Bělýšovský les, 14.V.1994, 7 ex., 21.V.2005, 1 ex., 28.V.2008, 1 ex., 6.IV.2009, 1 ex., AS. Chlumská env., PR Bělč, 1982 (SIEBER 1982); 23.IV.1989, 1 ex., JK. Mezihoří env., Tuhošův, 3.V.2008, 1 ex., AS. Slatina env., PR Bělýšov, 1967 (REJNEK 1977); 5.V.2012, 1 ex., VB.

6744: Nýrsko, Svatá Kateřina, 11.V.1991, 2 ex., I. Těšál lgt., SD.

6845: Železná Ruda env., VI.1994, 20 ex., OM.

6846: Hartmanice, Hartmanický vrch, 1999 (KLETEČKA 2016).

6847: Rejštejn, 27.VII.1998, 1 ex., E. Bursová lgt., LD.

6946: Javoří Pila, 15.VI.1992, 1 ex., 29.–30.X.1993, 9 ex., AT. Smí, 1990 (KLETEČKA 2016).

5640: Erlbach, nález před rokem 1960 (RÖSSNER 2012).

5846: Malměřice, 1993 (TÝR 2010). Petrohrad, 2002 (TÝR 2010).

58-5946: Blatno, 1986 (TÝR 2010).

6947: Kvilda, 1998 (KLETEČKA 2016).

Dorcus parallelipipedus (Linnaeus, 1758) (Obr. 7)

5641: Kraslice, 10.VI.1980, 1 ex., VI.1983 (bez upřesnění), 1 ex., oba ex. V. Prokop lgt., J. Michálek det., MSO.

5644: Boč, Pekelská skála, 26.V.2015, 2 ex., PA; 30.V.2015, 1 ex., JP; 6.VI.2015, 1 ex., IT. Stráž nad Ohří, 22.V.1977, 3 ex., Janoušek lgt., MKV; 3.VI.1985, 1 ex., Bušek lgt., MKV.

5940: Cheb, 8.VI. (bez uvedení roku sběru), 1 ex., sběratel neuveden, J. Brabec det., MUC, s největší pravděpodobností se jedná o sběr před rokem 1965 (J. Brabec, pers. comm.).

6046: Rybnice env., 10.V.2001, 1 ex., P. Klika lgt., ZMP. Trojany, 1986 (TÝR 2010).

6048: Kohoutov env., NPR Kohoutov, 1976 (HOSTIČKA et al. 1978). Kohoutov env., NPR Kohoutov, vrch Vrána, 12.VII.2014, 1 ex., M. Zýka observ. et det. Podmokly env., Sirská hora, 1.V.1999, 1 ex., Z. Doležal lgt., ZMP.

60-6146: Obora u Plzně [= Obora u Kaznějova], bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data); bez uvedení data sběru (NĚMEC 1984); bez uvedení data sběru, 2 ex., J. Brožík lgt., ZMP.

6146: vrch Krkavec u Plzně, 1938 (bez upřesnění), 1 ex., sběratel neuveden, ZMP.

6148: Zbiroh, Švabín, 21.VII.1993, 1 ex., VT.

6245: Kyjov [= Malesice env., zřícenina hradu Kyjov], bez uvedení data sběru (J. Brožík sen., nepubl. data).

6246: Plzeň-Zábělá, bez uvedení data sběru (J. Bro-

žík sen., nepubl. data); bez uvedení data sběru (NĚMEC 1984); 1936, 1 ex., J. Polák lgt., ZMP.

6247: Pavlovsko env., PR Žďár, 1941, 1 ex., 1943, 2 ex., vše J. Polák lgt., ZMP; 1982 (HRON & HANOUSEK 1982).

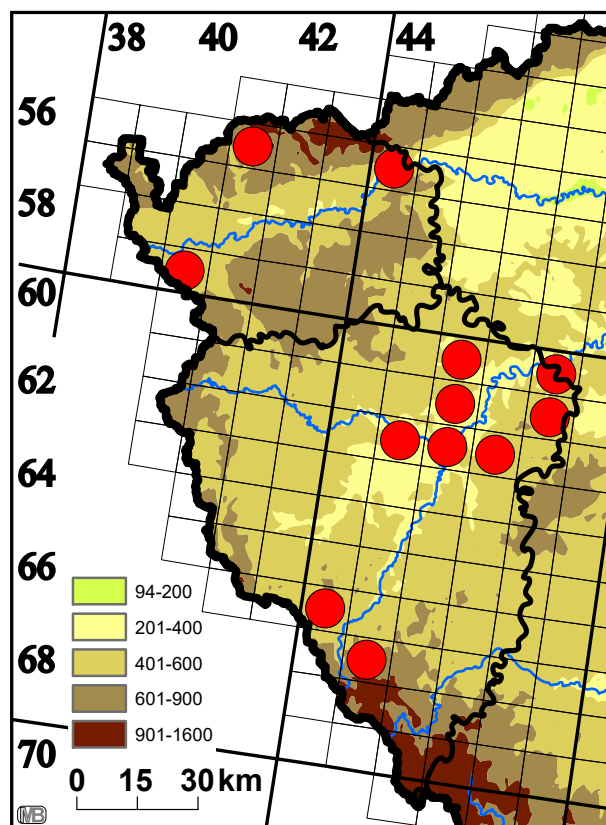
6644: Kdyně, bez uvedení data sběru, 1 ex., Kraus lgt., ZMP. Orlovice, PR Jezvínec, 15.VIII.1984, 1 ex., Z. Kejval lgt. et det., MCD.

6745: Hojsova Stráž, 7.V.1972, 1 ex., M. Král lgt., ZMP.

6048: Skryje env., PR Jezírka, 30.V.2004, 1 ex., 25.V.2015, 1 ex., VD, V. Dongres det.

DISKUZE A ZÁVĚR

Ve sledované oblasti byl potvrzen výskyt všech sedmi v České republice známých druhů roháčů (Coleoptera: Lucanidae). Všechny druhy našich roháčů se vyvíjejí v odumřelém dřevu různého stádia rozpadu. Pro vývoj není až tak důležitý druh dřeviny, ale typ hniloby dřeva (BALTHASAR 1956). Skutečnost, že vývoj roháčů probíhá v různých stádiích rozpadu dřevní hmoty, je jedním z důvodů, proč nepatří v naší přírodě k často nalézáným druhům. Při současném způsobu využití lesních pozemků a typu skladby dřevin je počet vhodných biotopů velmi redukován. Ve velké části obhospodařovaných lesních porostů se neponechávají poškozené a padlé stromy, které by mohly

Obr. 7. Známý výskyt druhu *Dorcus parallelipipedus* v západních Čechách.

Fig. 7. Known occurrence of *Dorcus parallelipipedus* in western Bohemia.

sloužit jako místo vhodné k vývoji roháčovitých brouků. Výše uvedené lze vypožorovat i z míst nálezů zmiňovaných v této práci. Většina nálezových dat pochází z lokalit s určitým stupněm ochrany (např. bezzásahová území) a z míst těžce přístupných (údolí řek a potoků, prudké nepřístupné svahy, podmáčená území atd.).

Dva druhy zjištěné ve sledované oblasti jsou uvedeny v seznamu ohrožených druhů České republiky: *Ceruchus chrysomelinus* v kategorii CR (kriticky ohrožený/critically endangered) a *Lucanus cervus cervus* v kategorii EN (ohrožený/endangered).

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval Zbyňku Kejvalovi (Muzeum Chodsko, Domažlice) a Jiřímu Sladkému (AOPK ČR, Plzeň) za poskytnutí méně dostupné literatury, Milanu Boukalovi (Pardubice) za provedení map ve vektorovém formátu a všem výše uvedeným kolegům a zaměstnancům muzeí za umožnění determinace sbírkového materiálu nebo za poskytnutí nálezových údajů.

LITERATURA

- BALTHASAR V. 1956: Brouci listoroží – Lamellicornia. Díl I. Lucanidae – roháčovití, Scarabaeidae – vrubounovití, Pleurosticti. Fauna ČSR 8. – NČSAV, Praha, 287 pp.
- BARTOLOZZI L. & SPRECHER-VEBERSAXE E. 2006: Lucanidae. Pp. 63–77. – In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 3. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 690 pp.
- BENEDIKT S. 2004: Inventarizační průzkum NPR Čerchovské hvozdy (Coleoptera). – Mscr., 19 pp. [Depon. in AOPK ČR, Plzeň et Muzeum Chodsko, Domažlice].
- BENEDIKT S. 2010: Fauna brouků (Coleoptera) lokality Kaňon Ohře (Evropsky významná lokalita soustavy Natura 2000) (Beetle (Coleoptera) fauna in the locality Kaňon Ohře (Site of Community Importance Natura 2000)). – Západočeské entomologické listy, 1: 1–15. Dostupné online na adrese: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 22-3-2010.
- BENEDIKT S., BENEDIKT V., DOLEŽAL Z., KROŠLÁK J. & CIHLÁŘ V. 1994: Entomologický inventarizační průzkum PR Střela (Coleoptera, Lepidoptera, Heteroptera). – Mscr., 6 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- BOZDĚCHOVÁ J. 1974: Inventarizační průzkum PR Herštýn (Coleoptera, Heteroptera). – Mscr., 18 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- CIHLÁŘ V. & DOLEŽAL Z. 2004: Inventarizační entomologický průzkum chráněného území (v návrhu) Doubrava u Štěnovic (Coleoptera, Heteroptera, Lepidoptera, Diptera). – Mscr., 21 pp. + přílohy [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- CIHLÁŘ V. & DOLEŽAL Z. 2006a: Inventarizační průzkum PP Hora (Coleoptera, Heteroptera, Lepidoptera). – Mscr., 12 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- CIHLÁŘ V. & DOLEŽAL Z. 2006b: Inventarizační průzkum PR Herštýn (Coleoptera, Heteroptera, Lepidoptera). – Mscr., 14 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- CIHLÁŘ V. & KROŠLÁK J. 1997: Entomologický průzkum v PP Kokšín (Coleoptera, Lepidoptera). – Mscr., 4 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. 1982: Entomologická inventarizace PR Hradištský vrch (Coleoptera, Heteroptera, Diptera). – Mscr., 15 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. 2005: Inventarizační průzkum PR Chejlava (Coleoptera, Heteroptera, Diptera). – Mscr., 8 pp. + přílohy [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. 2006a: Inventarizační průzkum PP Doubí (Coleoptera, Heteroptera). – Mscr., 13 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. 2006b: Inventarizační průzkum PR Holina (Coleoptera, Heteroptera, Diptera). – Mscr., 12 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. & CIHLÁŘ V. 2000a: Entomologický inventarizační průzkum PP Pod Smutným koutem (Coleoptera, Heteroptera). – Mscr., 7 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. & CIHLÁŘ V. 2000b: Entomologický inventarizační průzkum PP V Houlištích (Coleoptera, Heteroptera). – Mscr., 6 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. & CIHLÁŘ V. 2004a: Entomologický inventarizační průzkum PR Starý Hirštejn (Coleoptera, Heteroptera, Diptera). – Mscr., 5 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- DOLEŽAL Z. & CIHLÁŘ V. 2004b: Inventarizační průzkum PR Lopata (Coleoptera, Heteroptera, Diptera). – Mscr., 14 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- FUJITA H. 2010: The Lucanid Beetles of the World. – Mushi-Sha, Tokyo, 472 pp.
- HORION A. 1958: Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer. Band VI: Lamellicornia (Scarabaeidae, Lucanidae). – A. Feyel, Überlingen-Bodensee, 343 pp.
- HOSTIČKA M., ŽÁN M., ANDĚRA M., ČERVENÁ A. & SOFRON J. 1978: Státní přírodní rezervace Kohoutov. Inventarizační průzkum provedený v letech 1976–1978. – Mscr., 102 pp. [Depon. in AOPK ČR, Plzeň].
- HORN J. & HANOUSEK Z. 1982: Inventarizační průzkum PR Žďár (Coleoptera, Lepidoptera, Heteroptera). – Mscr., 9 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- CHOBOT K. 1997: Scarabaeoidea (Coleoptera) Chomutovska a Kadaňska (Česká republika) (Scarabaeoidea (Coleoptera) of the Chomutov and Kadaň regions (the Czech Republic)). – Klapalekiana, 33: 173–184.
- CHOBOT K. 2016a: Mapa rozšíření *Lucanus cervus* v České republice. In: ZIČKA O. (ed.): Biological Library – BioLib. Dostupné online na adrese: <http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id125/> (navštíveno 1.1.2016).
- CHOBOT K. 2016b: Mapa rozšíření *Aesalus scarabaeoides* v České republice. In: ZIČKA O. (ed.): Biological Library – BioLib. Dostupné online na adrese: <http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id335/> (navštíveno 1.1.2016).
- CHOBOT K. & HORÁK J. 2016: Mapa rozšíření *Sinodendron*

- cylindricum* v České republice. In: ZIČHA O. (ed.): Biological Library – BioLib. Dostupné online na adrese: <http://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id170/> (navštíveno 1.1.2016).
- JUŘENA D. & TÝR V. 2008: Seznam listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea) České republiky a Slovenska (Checklist of Scarabaeoidea (Coleoptera) of the Czech Republic and Slovakia). – Klapalekiana, 44 (Suppl.): 3–15.
- KEJVAL Z. 2005: Inventarizační průzkum NPP Na požárech (Coleoptera). – Mscr., 7 pp. + přílohy [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- KEJVAL Z. 2008: Inventarizační průzkum PR Diana (Coleoptera, Heteroptera, Diptera, Hymenoptera). – Mscr., 11 pp. [Depon. in Správa CHKO Český les et Muzeum Chodsko, Domažlice].
- KEJVAL Z. & BENEDIKT S. 2009: Výsledky inventarizačních průzkumů brouků (Coleoptera) v chráněných územích západních Čech 2004–2008 (Results of faunistic surveys of beetles (Coleoptera) of protected areas in Western Bohemia in 2004–2008). – Erica, 16: 73–96.
- KLETEČKA Z. 2014: Rozšíření brouků čeledi Lucanidae (Coleoptera: Scarabaeoidea) v jižních Čechách I (Distribution of beetles of family Lucanidae (Coleoptera: Scarabaeoidea) in South Bohemia I). – Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Přírodní vědy 54: 178–190.
- KLETEČKA Z. 2016: Rozšíření brouků čeledi Lucanidae (Coleoptera: Scarabaeoidea) v jižních Čechách II (Distribution of beetles of family Lucanidae (Coleoptera: Scarabaeoidea) in South Bohemia II). – Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Přírodní vědy 56: in press.
- KRAJČÍK M. 2001: Lucanidae of the World. Catalogue – Part I. Checklist of the Stag Beetles of the World. – Published by the author, Most, 112 pp.
- KRAJČÍK M. 2003: Lucanidae of the World. Catalogue – Part II. Encyclopaedia of the Lucanidae. – Published by the author, Plzeň, 197 pp.
- KRÁL D. 2005: Scarabaeoidea (listorozi). Pp. 452–455. – In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí (List of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- MERTLIK J. 2011: Faunistické síťové mapování několika saproxylofágních druhů brouků na území České republiky a Slovenska (Faunistic grid mapping of several saproxylic beetles on territory Czech republic and Slovakia). – Dostupné online na adrese: <http://www.elateridae.com/page.php?idcl=173> (navštíveno 1.1.2016).
- NĚMEC F. 1984: Několik poznámek ke hmyzí zvěře okrese Plzeň-sever. – Sborník Muzea Plzeň-sever (Kralovice), 1984: 35–38.
- PRUNER L. & MÍKA P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny (List of settlements in the Czech Republic with associated map fields codes for faunistic grid mapping system). – Klapalekiana, 32 (Suppl.): 1–115.
- REJNEK P. 1977: Inventarizační průzkum PR Bělýšov (Insecta). – Mscr., 67 pp. + přílohy [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- RÖSSNER E. 2012: Die Hirschkäfer und Blatthornkäfer Ostdeutschland (Coleoptera: Scarabaeoidea). – Verein der Freunde & Förderer des Naturkundemuseums Erfurt e. V., Erfurt, 508 pp.
- SIEBER A. 1982: Inventarizační průzkum PR Bělč (Coleoptera, Dermaptera). – Mscr., 9 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- SIEBER A. 2003: Inventarizační entomologický průzkum v PR Milčice (Insecta). – Mscr., 13 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- TĚŤÁL I. 2007: Inventarizační průzkum PR Dlouhý vrch (Coleoptera). – Mscr., 7 pp. [Depon. in Muzeum Chodsko, Domažlice].
- TÝR V. 2010: Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 1. část. Lucanidae, Trogidae, Geotrupidae (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 1. Lucanidae, Trogidae, Geotrupidae). – Západočeské entomologické listy, 1: 16–18. Dostupné online na adrese: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 26-3-2010.
- VITNER Č. 2009: Výsledky inventarizačního průzkumu listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeoidea), provedeného na území správního obvodu města Kraslice v roce 2009. – Mscr., 14 pp. [Depon. in Městský úřad Kraslice].
- ZÝKA M. 2010: Významné druhy brouků vrchu Mileč u Hřebečnicků (The significant species of beetles of Mileč hill near Hřebečnický). – Západočeské entomologické listy, 1: 64–68. Dostupné online na adrese: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 9-11-2010.

Obdrženo do redakce: 1.1.2016

Přijato po recenzích: 25.2.2016

Nové a potvrzené druhy nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) pro Českou republiku a Slovensko

Stanislav Benedikt¹, Jiří Krátký² & Karel Schön³

¹Částkova 10, CZ-326 00 Plzeň, Czech Republic; e-mail: sbenedikt@seznam.cz

²Třebechovická 821, CZ-500 03 Hradec Králové, Czech Republic; e-mail: macshort@tiscali.cz

³Valdštejnská 2108, CZ-436 01 Litvínov, Czech Republic; e-mail: kschon@volny.cz

BENEDIKT S., KRÁTKÝ J. & SCHÖN K. 2016: Nové a potvrzené druhy nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) pro Českou republiku a Slovensko (New and confirmed records of weevils (Coleoptera: Curculionoidea) for the Czech Republic and Slovakia). – Západočeské entomologické listy, 7: 25–31. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 3-6-2016.

Abstract. Three species from the superfamily Curculionoidea (Coleoptera), namely *Lepidonotaris petax* (C. R. Sahlberg, 1823) (Eriirhinidae), *Smicronyx syriacus* Faust, 1887 and *Otiorhynchus smreczynskii* Cmoluch, 1968 (both Curculionidae) are reported as new species for the territory of the Czech Republic. Another one, *Sphenophorus abbreviatus* (Fabricius, 1787) (Dryophthoridae), is mentioned for Bohemia for the first time. Moreover, the occurrence of *Pseudapion fulvirostre* (Gyllenhal, 1833) and *Protopirapion atratulum* (Germar, 1817) (both Apionidae) is confirmed for the Czech Republic from Moravia and recent occurrence of *Sibinia primita* Herbst, 1795 (Curculionidae) is confirmed for the same area. *Lepidonotaris petax* (C. R. Sahlberg, 1823) is reported as a new species for Slovakia and recent occurrence of other three species is confirmed for this territory – *Taphrotopium sulcifrons* (Herbst, 1797), *Pirapion immune* (Kirby, 1808) and *Protopirapion atratulum* (Germar, 1817) (all Apionidae). Some notes on the distribution of all species and their bionomical preference are given and collecting circumstances are also discussed.

Key words: Coleoptera, Curculionoidea, Apionidae, Curculionidae, Dryophthoridae, Eriirhinidae, new records, faunistics, Czech Republic, Slovakia

ÚVOD

Nosatci (Curculionoidea) jsou v rámci střední Evropy druhou nejpočetnější skupinou brouků. Na území České republiky a Slovenska bylo do současné doby potvrzeno okolo 1070 druhů (PFEFFER & KNÍŽEK 1993, BENEDIKT et al. 2010). Poměrně intenzivní faunistické průzkumy, ale také revize muzejních i soukromých sbírek, přinesly v posledních několika letech do seznamu těchto druhů větší množství korekcí a přírůstků, z nichž některé již byly publikovány (např. BENEDIKT 2012, JANSÁ et al. 2013, KRÁTKÝ 2015, NAKLÁDAL 2015). V příspěvku uvádíme další doplňky do nedávno publikovaného komentovaného seznamu nosatců České republiky a Slovenska (BENEDIKT et al. 2010) i s ohledem na časové rozlišení nálezů, pro které tato publikace uvádí rok 1970 jako mezník mezi historickým a recentním výskytem v jednotlivých zemích (Čechy, Morava, Slovensko).

Systematika a nomenklatura jsou uvedeny podle prací LÖBL & SMETANA (2011, 2013), s výjimkou druhu *Sibinia primita* Herbst, 1795 (viz dále).

Použité zkratky: NMP – Národní muzeum, Praha;

pers. comm. – osobní sdělení; PP – přírodní památka.

PŘEHLED NÁLEZŮ

Apionidae

Taphrotopium sulcifrons (Herbst, 1797) (Obr. 1). Slovakia occ., Hradište pod Vrátnom (7370), 13.VII.1977, 1 ♂, M. Šteklová lgt., det. et coll., K. Schön revid.

Eurosibiřský stepní druh s výskytem ve většině zemí západní, střední a východní Evropy, na Kavkaze a na Sibiři, v Kazachstánu a v Sýrii. Kromě Španělska chybí v celé jižní Evropě (ALONSO-ZARAZGA 2011). Pro Českou republiku uvedli BENEDIKT et al. (2010) potvrzený recentní výskyt, pro Slovensko stejní autoři zmínili jen historický výskyt před rokem 1970, přičemž toto hodnocení bylo založeno na údajích HLISNIKOVSKÉHO (1965) z Turni nad Bodvou. Později druh obecnou zmínkou publikovala ze Slovenska také ŠTEKLOVÁ (1983) z Malých Karpát právě na základě výše uvedeného a nyní revidovaného exemplá-

ře (M. Šteklová-Holecová, pers. comm.). Tento nález nebyl autorům komentovaného seznamu (BENEDIKT et al. 2010) v době jeho vzniku znám.

T. sulcifrons je druh ve střední Evropě všeobecně vzácný a mizející, vázaný na původní lokality stepního bezlesí, kde jeho vývoj probíhá ve stonkových hálkách *Artemisia campestris*. V Evropě je častěji nacházen pouze v severních přímořských oblastech Německa, Polska, pobaltských států a v Rusku (DIECKMANN 1977). **Potvrzení recentního výskytu druhu na Slovensku.**

Obr. 1. *Taphrotopium sulcifrons* (Herbst, 1797). Slovakia: Hradište pod Vrátnom. Foto: P. Krásenský.

Fig. 1. *Taphrotopium sulcifrons* (Herbst, 1797). Slovakia: Hradište pod Vrátnom. Photo: P. Krásenský.

Obr. 2. *Pseudapion fulvirostre* (Gyllenhal, 1833). Moravia: Sedlec p. Mikulov. Foto: Z. Kejval.

Fig. 2. *Pseudapion fulvirostre* (Gyllenhal, 1833). Moravia: Sedlec p. Mikulov. Photo: Z. Kejval.

Pseudapion fulvirostre (Gyllenhal, 1833) (Obr. 2). Moravia mer., Sedlec p. Mikulov (7266), 5.VI.2015, 1 ♂ a 4.VII.2015, 1 ♂, oba ex. L. Koloničný lgt., det. et coll., P. Boža & K. Schön revid.

Areál rozšíření druhu zahrnuje země jižní Evropy (středomořské země od Španělska po Řecko), jih střední (Rakousko, Maďarsko, Slovensko) a východní Evropy, severní Afriku, Přední a Střední Asii a Tibet (ALONSO-ZARAZAGA 2011).

K výskytu druhu na území České republiky uvedl v minulosti jedině FLEISCHER (1927–1930) velmi obecnou poznámku „byl též sbírán v Čech.“. Tato zmínka nebyla autory komentovaného check-listu nosatců (BENEDIKT et al. 2010) pro potvrzení výskytu v České republice akceptována a druh byl uveden jako sporný, ale možný jen na Moravě podle stejného hodnocení STREJČKA (1993). K možnému výskytu na jižní Moravě vedlo autory také jeho větší rozšíření v teplejších polohách Slovenska, odkud byl i početně publikován (např. DIECKMANN 1977, BOROVEC & KOŠTÁL 1984, CUNEV 1995). Aktuální zjištění druhu na jižní Moravě může souviset s recentním šířením v souvislosti s oteplováním klimatu. Přesto je ale nutné považovat druh za stanovištně poměrně konzervativní s výskytem na zachovalých podmáčených, často zasolených loukách s přítomností živných rostlin z rodů *Althaea* a *Malva*, a jako takový představuje i významný indikátor přírodní kvality lokality. V podmínkách jižního Slovenska je živnou rostlinou především *Althaea officinalis* (poznatky autorů). Larvy nosatce se vyvíjejí v plodech (DIECKMANN 1977). **Potvrzení výskytu druhu na Moravě a v České republice.**

Pirapion immune (Kirby, 1808) (Obr. 3). Slovakia mer. occ., Devínska Kobyla (7867), 25.VII.1977, 1 ♂, M. Šteklová lgt., det. et coll., K. Schön revid. Západoevropský druh, známý z většiny zemí západního Středomoří a západní Evropy, nejdále na východ zasahující do České republiky, Rakouska, Maďarska a na Slovensko (ALONSO-ZARAZAGA 2011).

Komentovaný seznam nosatců (BENEDIKT et al. 2010) uvádí pro tento druh na Slovensku pouze nejistý, i když možný výskyt. Toto hodnocení bylo založeno na publikaci ROUBALA (1937–1941), který citoval staré údaje sběratelů K. Brancsika a J. Laca z okolí Trenčína, a údajů HLISNIKOVSKÉHO (1965), který nosatce uvedl z lokalit Handlová – Bojnice, Fiľakovo a Košice-Čermel'. Veškeré dokladové exempláře k těmto údajům však v jeho sbírce v NMP chybějí a ve všech případech nelze vyloučit ani determinaci záměnu. Pro hodnocení nebyl akceptován ani názor STREJČKA (1993), který druh pro Slovensko sice uvedl, ale opět pouze na základě zmíněných publikací Roubala a Hlisnikovského (J. Strejček, pers.

comm.). Nález z Devínské Kobyly, podobně jako u druhu *Taphrotopium sulcifrons*, publikovala ze Slovenska již ŠTEKLOVÁ (1983), ale bez uvedení konkrétních nálezových dat pouze obecně z Malých Karpat (M. Štekllová-Holecová, pers. comm.). Autorům komentovaného seznamu (BENEDIKT et al. 2010) nebyl zmíněný doklad v době jeho vzniku znám. Po jeho aktuální revizi je výskyt druhu na Slovensku potvrzen.

Druh se vyvíjí ve stonkových hálkách na *Cytisus*

Obr. 3. *Pirapion immune* (Kirby, 1808). Slovakia: Devínska Kobyla. Foto: P. Krásenský.

Fig. 3. *Pirapion immune* (Kirby, 1808). Slovakia: Devínska Kobyla. Photo: P. Krásenský.

Obr. 4. *Protopirapion atratulum* (Germar, 1817). Moravia: Pustý kopec u Konic. Foto: A. Komendová.

Fig. 4. *Protopirapion atratulum* (Germar, 1817). Moravia: Pustý kopec near Konice. Photo: A. Komendová.

scoparius a snad i na *Genista tinctoria* (BURAKOWSKI et al. 1992). Vzhledem k bezkřídlosti druhu je jeho aktivní vagilita na další lokality velmi omezená, je tedy třeba považovat veškeré jeho lokality ve střední Evropě za reliktní a velmi cenné. **Potvrzení výskytu druhu na Slovensku.**

Protopirapion atratulum (Germar, 1817) (Obr. 4). Moravia mer., PP Pustý kopec u Konic (7162), 18.V.2011, více ex. na *Cytisus procumbens*, R. Stejskal lgt., det. et coll., z toho 2 ♂♂ K. Schön revid. et coll.; 24.IX.2011, více ex., M. Klekner & I. Navrátilová lgt., M. Klekner det. et coll., z toho 5 ♂♂, 1 ♀ in coll. K. Schön; Slovakia mer. occ., Devínska Kobyla (7867), 8.VIII.1977, 1 ♂, 1 ♀, M. Štekllová lgt., det. et coll., K. Schön revid.

Druh je rozšířen převážně v zemích západní a jihozápadní Evropy, na východ zasahuje do Polska, České republiky, Rakouska, Maďarska a na Slovensko a uváděn je také z Bulharska a z Egypta (ALONSO-ZARAZAGA 2011).

Komentovaný seznam nosatců (BENEDIKT et al. 2010) uvedl druh jak z České republiky, tak ze Slovenska pouze jako sporný, i když možný. Základem pro faunistické hodnocení druhu v České republice byla stará publikace REITTERA (1870) z lokality Bischofskoppe (Biskupská kupa ve Zlatohorské vrchovině na česko-polské hranici) a údaje HLISNIKOVSKÉHO (1965), který druh uvedl z Lysé hory v Moravskoslezských Beskydech (H. Wagner det.) a Karlovy Studánky v Hrubém Jeseníku. Podobně jako u předchozího druhu však veškeré doklady k těmto nálezům ve sbírce J. Hlisnikovského v NMP chybějí a pochybnosti vyvolávaly také uvedené chladné horské lokality, které nekorespondují s převážně západomediterránním areálem rozšíření. Nebyly tedy vyloučeny ani chybné determinace, ani záměna lokality, především u Wagnerem určeného kusu. Pro Slovensko bylo faunistické hodnocení v komentovaném seznamu nosatců (BENEDIKT et al. 2010) založeno pouze na obecné zmínce druhu z Malých Karpat bez konkrétních nálezových údajů (ŠTEKLOVÁ 1983), které uvádíme teprve nyní, a které znamenají potvrzení výskytu nosatce na Slovensku.

Podle DIECKMANNA (1977) je nosatec oligofágem na některých družích čeledi Fabaceae, autor zmiňuje druhy *Calycotome spinosa*, *Cytisus purgans*, *C. scoparius*, *Genista sagittalis*, *G. tinctoria*, *Ulex europaeus* a *U. nanus*. Živná rostlina *Cytisus procumbens*, zjištěná na jihomoravském nalezišti, je tedy zřejmě novou do tohoto seznamu. Podobně jako předchozí je také *P. atratulum* bezkřídlý druh, jehož lokality ve střední Evropě mimo souvislý areál rozšíření je nutné považovat za reliktní a velmi cenné. **Potvrzení výskytu druhu v České republice a na Slovensku.**

Dryophthoridae

Sphenophorus abbreviatus (Fabricius, 1787) (Obr. 5). Bohemia or., Chvojenec (5961), 8.IX. 2013, 1 ex. pod hroudou na poli, M. Bogapov lgt. et coll., P. Boža det.; Pravy (5859), 7.VI.2014, 1 ex. (ex larvae), M. Brabec lgt. et coll., S. Benedikt det.

LYAL (2011) uvádí tento druh ze zemí jižní, střední (jen Česká republika, Rakousko a Maďarsko) a východní Evropy, z Kavkazu a ze Střední Asie. Početné historické i recentní údaje ze Slovenska uvedli BENEDIKT et al. (2010).

Obr. 5. *Sphenophorus abbreviatus* (Fabricius, 1787). Bohemia: Pravy. Foto: S. Benedikt.

Fig. 5. *Sphenophorus abbreviatus* (Fabricius, 1787). Bohemia: Pravy. Photo: S. Benedikt.

Obr. 6. *Lepidonotaris petax* (C. R. Sahlberg, 1823). Moravia: Bzenec-Přivoz. Foto: P. Boža.

Fig. 6. *Lepidonotaris petax* (C. R. Sahlberg, 1823). Moravia: Bzenec-Přivoz. Photo: P. Boža.

chodní Evropy, z Kavkazu a ze Střední Asie. Početné historické i recentní údaje ze Slovenska uvedli BENEDIKT et al. (2010).

V České republice byl tento druh potvrzen teprve nedávno na několika mokřadních lokalitách jižní Moravy (BENEDIKT et al. 2007), které spolu s uvedenými východočeskými údaji mohou značit recentní expanzi tohoto druhu. Nosatec bývá nalézán na stanovištích ostricových a rákosových mokřadů (poznatky autorů), znalosti o živných rostlinách jsou ale dosud nedostatečné. JOHNSON-CICALESE & FUNK (1990) uvedli pro příbuzné severoamerické druhy různé zástupce Poaceae, z nichž některé jsou domácí i ve střední Evropě (*Cynodon dactylon*, *Dactylis glomerata*, *Lolium perenne*, *Poa pratensis*). **Nový druh pro Čechy.**

Eirirhinidae

Lepidonotaris petax (C. R. Sahlberg, 1823) (Obr. 6). Moravia mer., Bzenec-Přivoz (7069), PP Vojenské cvičiště, 4.VII.2012, 1 ♀ na světlo, P. Jáchymek lgt. et coll., P. Boža det., S. Benedikt revid.; Slovakia mer., Martovce (8175), 2.VII.2012, 1 ex. na světlo; Obid (8277), 3.VII.2012, 1 ex. na světlo; oba ex. V. Vyhnálek lgt. et coll., P. Boža det., S. Benedikt revid.; Slovakia or., Zbudza – betonárka, 22.VII.2007, 1 ♂ na světlo, lgt., det. et coll. P. Holický, J. Krátký revid.

Euroasijský druh, uváděný dosud pouze z Bulharska, Moldávie, Ruska, Kazachstánu, Mongolska a Číny (CALDARA 2011), poměrně nedávno ale nalezený také v Rumunsku (PROCHEȘ 1999) a v Maďarsku (GYÖRGY & PODLUSSÁNY 2005, SZÉNÁSI 2012), kde byl mimo publikovaných nálezů v širším okolí Budapešti nalezen také na severovýchodě země v povodí řeky Sajó (A. Podlussány, pers. comm.). Vzhledem k výše uvedeným údajům se velmi pravděpodobně jedná o recentně k severozápadu expandující druh. Zajímavá je skutečnost, že dosud všechny uvedené středoevropské údaje (Česká republika, Slovensko, Maďarsko) jsou založeny na odchytu exemplářů přilétlých na světelné zdroje. Nosatec je ekologicky vázán na rákosové mokřady a druhy rodu *Phragmites* jsou uváděny také jako živné rostliny (ISAEV 1994). **Nový druh pro Českou republiku a pro Slovensko.**

Curculionidae: Curculioninae

Smicronyx syriacus Faust, 1887 (Obr. 7). Moravia or., Bílé Karpaty, Lopeník (7072), 8.VII.2009, 1 ex., P. Kresl lgt. et coll., S. Benedikt det.

Euroasijský druh, známý z většiny zemí jižní a jihovýchodní Evropy, severní Afriky (Maroko, Tunisko), Blízkého Východu, Střední Asie, Mongolska a Indie (CALDARA 2013). DIECKMANN (1988) uvedl druh

ze střední Evropy ze Slovenska, Rakouska a Maďarska pod současným synonymem *S. brevicornis* F. Solari, 1952, pro něj BENEDIKT et al. (2010) uvedli na základě publikace COLONNELLIHO (2003) jako platné jméno *S. scops* Tournier, 1874 a výskyt na Slovensku. Toto jméno však aktuálně CALDARA (2013) uvedl pro jiný druh s rozšířením v jižním Rusku. Pro exempláře ze střední Evropy je tedy zatím nutné používat jméno *S. syriacus*.

Ve střední Evropě vzácný druh s výskytem na xerothermních lokalitách v nejteplejších územích. Nález v Bílých Karpatech se vztahuje na mezofilní louku na podhorském stanovišti (P. Kresl, pers. comm.) a neodpovídá znalostem o ekologických nárocích

druhu. Není tedy vyloučeno, že se na lokalitě jednalo o náhodný výskyt. Vývojově je vázán na kokotice (*Cuscuta* spp.). **Nový druh pro Českou republiku.**

Sibinia primita Herbst, 1795 (Obr. 8). Moravia bor., Dobrá (6376), 2.II.2016, 1 ex. v prosevu u řeky Morávky, I. Boščík lgt. et coll., P. Boža det.

Evropský druh, známý z většiny zemí Evropy a okrajově zasahující do některých zemí Blízkého Východu a severní Afriky (CALDARA 2013, pod jménem *S. signata* Panzer, 1809). Uvedení jména *S. signata* v palearktickém katalogu brouků (CALDARA 2013) bylo vynuceno nejasnostmi v nomenklatuře a teprve následně bylo jako platné jméno pro tento druh definitivně potvrzeno *S. primita* (CALDARA et al. 2014). V České republice v současnosti vzácný druh, jehož nálezy u nás shrnuli BENEDIKT et al. (2010). Vývoj larev probíhá v kuřinkách (*Spergularia* spp.), především *S. rubra*, imaga byla pozorována také na kolenici (*Spergula* sp.) (BENEDIKT et al. 2010).

Curculionidae: Entiminae

Otiorhynchus smreczynskii Cmoluch, 1968 (Obr. 9). Moravia or., Otrokovice (6771), 10.V.2014, více ex., M. Krejčířová lgt. et coll., S. Benedikt det. et coll. (3 ex.).

Původně východoevropský druh, popsáný z Běloruska, který se podle DIECKMANNA (1980) dostal do střední Evropy (Berlín) teprve na konci 2. světové války zavlečením s postupující frontou. Stejný autor uvádí, že jeho nálezy z bývalé NDR byly soustředě-

Obr. 7. *Smicronyx syriacus* Faust, 1887. Slovakia: Streda nad Bodrogom. Foto: Z. Kejval.

Fig. 7. *Smicronyx syriacus* Faust, 1887. Slovakia: Streda nad Bodrogom. Photo: Z. Kejval.

Obr. 8. *Sibinia primita* Herbst, 1795. Moravia: Dobrá. Foto: P. Boža.

Fig. 8. *Sibinia primita* Herbst, 1795. Moravia: Dobrá. Photo: P. Boža.

Obr. 9. *Otiorhynchus smreczynskii* Cmoluch, 1968. Moravia: Otrokovice. Foto: S. Benedikt.

Fig. 9. *Otiorhynchus smreczynskii* Cmoluch, 1968. Moravia: Otrokovice. Photo: S. Benedikt.

ny výhradně do městské zeleně, kde se vyskytoval v zahradách, sadech a parcích. V současnosti je uváděn z celé řady západo-, středo- a východoevropských zemí (MAGNANO & ALONSO-ZARAZAGA 2013), kam byl s největší pravděpodobností postupně zavlečen. Sedmdesát let známý výskyt v Německu a Polsku dával předpoklad jeho nalezení i v České republice a na Slovensku, odkud byl aktuálně publikován MAJZLANEM (2014) z Bratislavy, který jej v intravilánu města zjistil při entomologickém průzkumu v prostředí hřbitovů.

Uvedené nálezy z Otrokovic pocházejí z intravilánu města, kde byly exempláře sbírány v nočních hodinách na osvětlených zdech (M. Krejčířová-Čagánková, pers. comm.). Je pravděpodobné, že nosatec bude při cíleném vyhledávání postupně zjištěn také v dalších moravských i českých městech. Polyfág na různých listnatých dřevinách, který vykazuje noční aktivitu (DIECKMANN 1980). **Nový druh pro Českou republiku.**

PODĚKOVÁNÍ

Za poskytnutí materiálu ke studiu děkujeme všem v textu uvedeným sběratelům a za zhotovení fotografií nosatců P. Božovi (Olomouc), Z. Kejvalovi (Muzeum Chodská, Domažlice), A. Komendové (Jihomoravské muzeum ve Znojmě) a P. Krásenskému (Chomutov). P. Božovi patří poděkování také za upozornění na některé v této práci prezentované nálezy a za další doplňující informace děkujeme i M. Holcové (Bratislava) a A. Podlussányimu (Budapest).

LITERATURA

- ALONSO-ZARAZAGA M. A. 2011: Apionidae. Pp. 148–176. In LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 7. Curculionoidea I. – Apollo Books, Stenstrup, 373 pp.
- BENEDIKT S. 2012: Větevničiek *Pseudochoragus piceus* – nový druh pro Čechy (Coleoptera: Anthribidae) (Fungus weevil *Pseudochoragus piceus* – new species for Bohemia (Coleoptera: Anthribidae)). – Západočeské entomologické listy, 3: 49–52. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html> (navštíveno 25.2.2016).
- BENEDIKT S., STEJSKAL R. & ŠPRYŇAR P. 2007: Faunistic records from the Czech Republic – 236. Coleoptera: Curculionidae. – Klapalekiana, 43: 209–211.
- BENEDIKT S., BOROVEC R., FREMUTH J., KRÁTKÝ J., SCHÖN K., SKUHROVEC J. & TRÝZNA M. 2010: Komentovaný seznam nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionoidea bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska. 1. díl. Systematika, faunistika, historie výzkumu nosatcovitých brouků v České republice a na Slovensku, nástin skladby, seznam. Komentáře k Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Dryophthoridae, Eirrhinidae a Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae. Annotated checklist of weevils (Coleoptera: Curculionoidea excepting Scolytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia. Part 1. Systematics, faunistics, history of research on weevils in the Czech Republic and Slovakia, structure outline, checklist. Comments on Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Dryophthoridae, Eirrhinidae and Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae. – Klapalekiana, 46 (Suppl.): 1–363.
- BOROVEC R. & KOŠTÁL M. 1984: Příspěvek k poznání fauny brouků čeledi Curculionidae v ČSSR (Contribution to the knowledge of the family Curculionidae in ČSSR). – Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV, 20: 107–117.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M. & STEFAŃSKA J. 1992: Katalog Fauny Polski, Część XXIII Chrząszcze (Coleoptera), tom 18 Curculionoidea prócz Curculionidae. – Dział Wydawnictw Muzeum i Instytutu Zoologii PAN, Warszawa: 324 pp.
- CALDARA R. 2011: Eirrhinidae. Pp. 192–197. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 8: Curculionoidea II. – Leiden, Brill, 700 pp.
- CALDARA R. 2013: Curculioninae. Pp. 117–172. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 7. Curculionoidea I. – Apollo Books, Stenstrup, 373 pp.
- CALDARA R., COLONNELLI E. & ALONSO-ZARAZAGA M. A. 2014: On the availability of the name *Curculio primitus* Herbst, 1795 (Coleoptera, Curculionidae). – Bollettino del Museo Civico di Storia Naturale di Verona, Botanica Zoologia, 38: 133–134.
- COLONNELLI E. 2003: A revised checklist of Italian Curculionoidea (COLEOPTERA). – Zootaxa, 337: 1–142.
- CUNEV J. 1995: K poznaniu chrobákov (Coleoptera) Ipeľskej kotliny (Južné Slovensko) (On the knowledge of the beetle fauna in Ipeľská kotlina basin (southern Slovakia)). – Zborník Slovenského národného múzea, Prírodné Vedy, 41: 17–38.
- DIECKMANN L. 1977: Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Coleoptera – Curculionidae (Apioninae). – Beiträge zur Entomologie, 27: 7–143.
- DIECKMANN L. 1980: Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Coleoptera – Curculionidae (Brachycerinae, Otiorhynchinae, Brachyderinae). – Beiträge zur Entomologie, 30: 145–310.
- DIECKMANN L. 1988: Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Coleoptera – Curculionidae (Curculioninae: Ellescini, Acalyptini, Tychiini, Anthonomini, Curculionini). – Beiträge zur Entomologie, 38: 365–468.
- FLEISCHER A. 1927–1930: Přehled brouků fauny Československé republiky [Review of the beetle fauna of the Czechoslovak Republic]. – Moravské muzeum zemské, Brno, 485 pp.
- GÜLTEKIN L. & FREMUTH J. 2013: Lixini. Pp. 456–472. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 8: Curculionoidea II. – Leiden, Brill, 700 pp.
- GYÖRGY Z. & PODLUSSÁNY A. 2005: Notes on Curculionoidea of Hungary (Coleoptera: Anthribidae, Eirrhinidae,

- Curculionidae, Scolytidae). – *Folia Entomologica Hungarica*, 66: 57–62.
- HLISNIKOVSÝ J. 1965: Beitrag zur Verbreitung der Arten der Gattung *Apion* Herbst in der CSSR. – *Faunistische Abhandlungen Staatliches Museum für Tierkunde Dresden*, 5: 191–206.
- ISAEV A.Y. 1994: Ecological and faunistic review of the weevils (Coleoptera: Apionidae, Rhynchophoridae, Curculionidae) of the Ulyanovsk region. – *Ulyanovsk, Branch of the Moscow University*, 77 pp.
- JANSA P., BRESTOVANSÝ J. & PUTZ M. 2013: První nález nosatce *Mogulones dimidiatus* (Frivaldszky, 1865) (Coleoptera: Curculionidae) v Čechách (First record of the weevil *Mogulones dimidiatus* (Frivaldszky, 1865) (Coleoptera: Curculionidae) in Bohemia). – *Západočeské entomologické listy*, 4: 66–68. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 17-9-2013.
- JOHNSON-CICALESE J. M. & FUNK C. R. 1990: Additional host plants of four species of billbug found on New Jersey turfgrasses. – *Journal of the American Society for Horticultural Science*, 115(4): 608–611.
- KRÁTKÝ J. 2015: Poznámka k výskytu dvou druhů krytonosců (Coleoptera: Curculionidae: Ceutorhynchinae) na Slovensku (Notes on the occurrence of two ceutorhynchid species (Coleoptera: Curculionidae: Ceutorhynchinae) in Slovakia). – *Západočeské entomologické listy*, 6: 47–49. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 29-8-2015.
- LÖBL I. & SMETANA A. (eds) 2011: Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 7: Curculionoidea I. – Apollo Books, Stenstrup, 373 pp.
- LÖBL I. & SMETANA A. (eds) 2013: Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 8: Curculionoidea II. – Leiden, Brill, 700 pp.
- LYAL C. H. C. 2011: Dryophthoridae. Pp. 185–192. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 7. Curculionoidea I. – Apollo Books, Stenstrup, 373 pp.
- MAGNANO L. & ALONSO-ZARAZAGA M. A. 2013: Otiorhynchini. Pp. 302–347. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 8. Curculionoidea II. – Leiden, Brill, 700 pp.
- MAJZLAN 2014: Pieta a enviromentálne ticho (Piety and the environmental silence). Pp. 9–23. In: FEDOR P., FARGAŠOVÁ A., DLAPA P., ĎURŽA O. & PAVLIČKOVÁ K. (eds): *Nové horizonty environmentálnej ekológie a ochrany životného prostredia 2014* (zborník recenzovaných prác). – Univerzita Komenského v Bratislave, Bratislava, 178 pp.
- NAKLÁDAL O. 2015: Potvrzení výskytu nosatce *Sirocalodes quercicola* (Paykull, 1792) (Coleoptera: Curculionidae: Ceutorhynchinae) na Moravě (Confirmation of occurrence of the weevil *Sirocalodes quercicola* (Paykull, 1792) (Coleoptera: Curculionidae: Ceutorhynchinae) in Moravia). – *Západočeské entomologické listy*, 6: 1–3. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 20-3-2015.
- PFEFFER A. & KNÍŽEK M. 1993: Scolytidae. Pp. 153–158. In: JELÍNEK J.: Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). (Seznam československých brouků). – *Folia Heyrovskyana*, Suppl. 1: 3–172.
- PROCHEŞ Ş. 1999: Five weevil species (Coleoptera: Curculionidae) new for the Romanian fauna. – *Travaux du Museum National d'Histoire Naturelle „Grigore Antipa“*, 41: 325–330.
- REITTER E. 1870: Übersicht der Käfer-Fauna von Mähren und Schlesien. – *Verhandlungen des Naturforschenden Vereins in Brünn*, 8(2) (1869): i–vii + 1–195.
- ROUBAL J. 1937–1941: Katalog Coleopter (Brouků) Slovenska a východních Karpat na základě bionomického a zoogeografického a spolu systematického doplněk Ganglbauerových *Die Käfer von Mitteleuropa* a Reitterovy *Fauna Germanica*. Díl III. (Katalog der Coleopteren der Slowakei und der Ost-Karpathen auf bionomischer und zoogeographischer Grundlage und zugleich Ergänzungen Ganglbauer's „Die Käfer von Mitteleuropa“ und zu Reitter's „Fauna Germanica“. III. Teil.). – *Orbis*, Praha, 363 pp.
- STREJČEK J. 1993: Curculionoidea. Pp. 134–152. In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera) (Seznam československých brouků). – *Folia Heyrovskyana* (Suppl. 1): 3–172.
- SZÉNÁSI V. 2012: Adatok a Tápió-vidék ormányosalkatú faunájához (Coleoptera, Curculionidae) (Data on the weevil fauna (Coleoptera: Curculionidae) of Tápió region). Pp. 311–343. In: VIDRA T. (ed.): *Természetvédelem és kutatás a Tápió-vidéken* (Nature conservation and research in the Tápió Region). – *Rosalia* (A Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság tanulmánykötetei), 7. Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 656 pp.
- ŠTEKLOVÁ M. 1983: Apioninae (Coleoptera, Curculionidae) CHKO Malé Karpaty. – *Práce Slovenské entomologické spoločnosti SAV*, 3: 205–214.

Obdrženo do redakce: 5.4.2016

Přijato po recenzích: 14.4.2016

***Calyptromerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Čechy a poznámky k druhům čeledi Clambidae v České republice**

Milan Boukal¹ & Eduard Ezer²

¹ Kpt. Bartoše 409, CZ-530 09 Pardubice; e-mail: milanb@seznam.cz

² Obeciny IX 3620, CZ-760 01 Zlín; e-mail: prosektor@centrum.cz

BOUKAL M. & EZER E. 2016: *Calyptromerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Čechy a poznámky k druhům čeledi Clambidae v České republice (*Calyptromerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – first record for Bohemia and notes to the species of the family Clambidae in the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 7: 32–36. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 6-7-2016.

Abstract. The first record of the species *Calyptromerus dubius* Marsham, 1802 from Bohemia (Czech Republic) is presented. The distribution of the particular genera of the family Clambidae is introduced as well as the distribution of the both representatives of the genus *Calyptromerus* Redtenbacher, 1847 so far known in the Czech Republic. Identification keys to the Central European genera of the family Clambidae and to the Central European species of the genus *Calyptromerus* are given.

Key words: Coleoptera, Clambidae, *Calyptromerus dubius*, Bohemia, Czech Republic

ÚVOD

Celosvětově je v čeledi Clambidae známo přes 170 druhů (ENDRÖDY-YOUNGA 1990 a další). Ve střední Evropě se v rámci čeledi Clambidae vyskytují 3 rody – *Clambus* Fischer von Waldheim, 1821, *Calyptromerus* Redtenbacher, 1847 a *Loricaster* Mulsant & Rey, 1861. Zástupci jednotlivých rodů mají nápadně rozdílně tvarovaná těla (Obr. 1) (ENDRÖDY-YOUNGA 1959), avšak všem druhům čeledi jsou společné nápadné krytky zadních nohou a chodidlový vzorec 4–4–4. Velikost všech zástupců čeledi se pohybuje od 0,7 do 2 mm a všechny druhy jsou letuschopné. Za soumraku létají a bývají obvykle chytáni do různých typů letových pastí, včetně těch připevněných na automobilech (např. JOHNSON 1997, CUPPEN & VORST 2001 a další). Všechny druhy se živí různými druhy plísní (HANGAY & ZBOROWSKI 2010 a další).

V České republice jsou z čeledi Clambidae dosud potvrzeny dvě podčeledi, Calyptromerinae a Clambinae. Z podčeledi Clambinae je v České republice znám pouze rod *Clambus* Fischer von Waldheim, 1821 a z podčeledi Calyptromerinae pouze rod *Calyptromerus* Redtenbacher, 1847 (JELÍNEK 1993). Postavení celé podčeledi Calyptromerinae v čeledi Clambidae je nejasné. Dokonce i tvar těl jednotlivých rodů mohl vzniknout konvergencí. ENDRÖDY-YOUNGA (1961, 1971) naznačuje, že by čeleď Clambidae teoreticky mohla být polyfyletická. Zástupci podčeledi

Calyptromerinae mají navíc stavbu samčích genitálií odlišnou od zbývajících zástupců čeledi Clambidae. Proto bývá některými taxonomy podčeleď Calyptromerinae posuzována jako samostatná čeleď Calyptromeridae, ovšem odůvodnění tohoto kroku dosud nebylo uspokojivě dořešeno, a proto se přikláníme k tradičnímu pojetí.

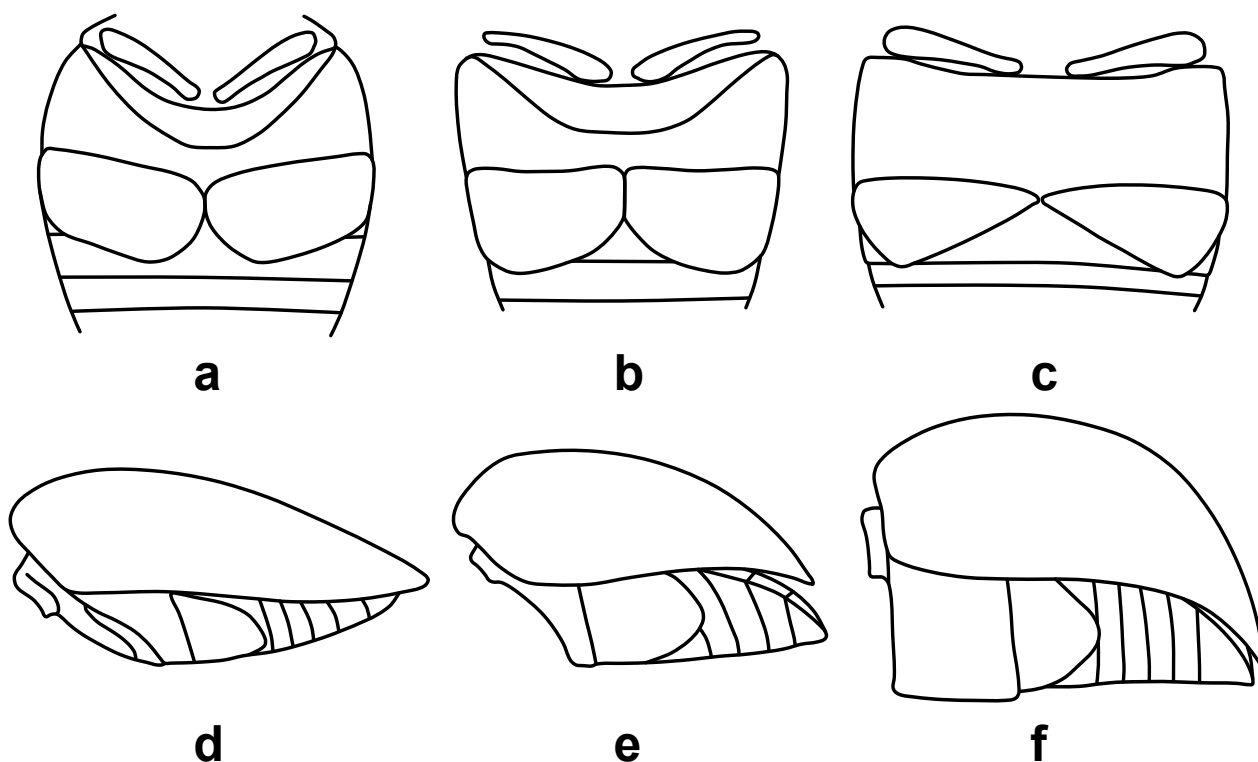
Nálezem nového druhu *Calyptromerus dubius* Marsham, 1802 (Obr. 2 a 3) pro Čechy byly doplněny znalosti o jeho rozšíření v České republice. Jedná se teprve o druhý nález po více jak šedesáti letech.

PŘEHLED NÁLEZŮ

***Calyptromerus dubius* Marsham, 1802**
Bohemia occ., Chudenice (6545a), GPS: 49°28.049' N, 13°10.402' E, 30.VIII.2015, 1 ♂, chycen v letu před restaurací Stará škola, E. Ezer leg. et coll., M. Boukal det. Z České republiky jej z Moravy (Praděd) bez uvedení data uvedl ENDRÖDY-YOUNGA (1961). **Nový druh pro Čechy.**

POZNÁMKY K DRUHŮM ČELEDI CLAMBIDAE V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice bylo v rodě *Clambus* dosud potvrzeno 8 druhů (BOUKAL 2016), přičemž výskyt minimálně jednoho dalšího je velmi pravděpodobný. Na celém světě je známo přes 140 druhů.

Obr. 1. Obrisy těl jednotlivých rodů: a, d – *Calyptomerus*; b, e – *Clambus*; c, f – *Loricaster* (podle ENDRÖDY-YOUNGA 1959, upraveno).

Fig. 1. Body contours of particular genera: a, d – *Calyptomerus*; b, e – *Clambus*; c, f – *Loricaster* (modified from ENDRÖDY-YOUNGA 1959).

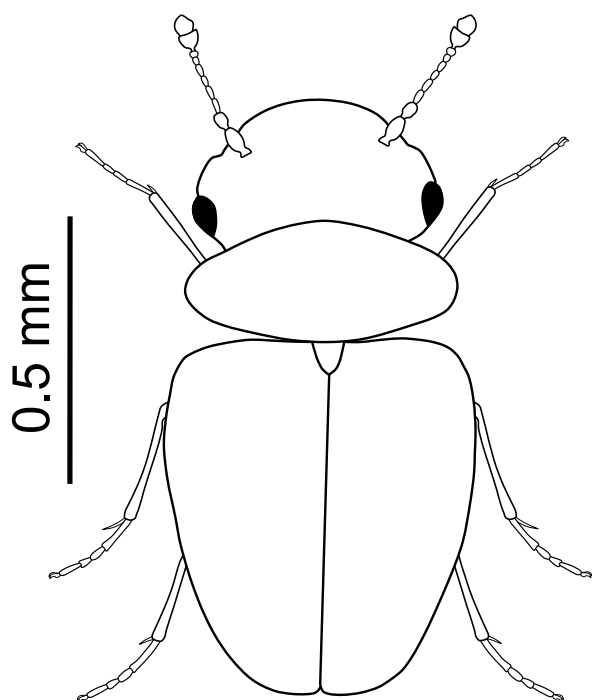
Rod *Loricaster* dosud v České republice prokázán nebyl. Celosvětově jsou do tohoto rodu řazeny 3 druhy, z nichž *L. glaber* Portevin, 1908 se vyskytuje v Japonsku a zbývající dva druhy pak v Evropě (*L. cribripennis* Reitter, 1904 a *L. testaceus* Mulsant & Rey, 1861). Ve střední Evropě je pravděpodobný

výskyt druhu *L. testaceus*. Tento druh bývá tradičně dělen na 4 poddruhy, jejichž taxonomické postavení je však nejisté a ani rozšíření jednotlivých poddruhů není dosud zcela uspokojivě dořešeno (ENDRÖDY-YOUNGA 1959). Proto nelze odhadnout, který z poddruhů by mohl do nejteplejších částí České republiky zasahovat.

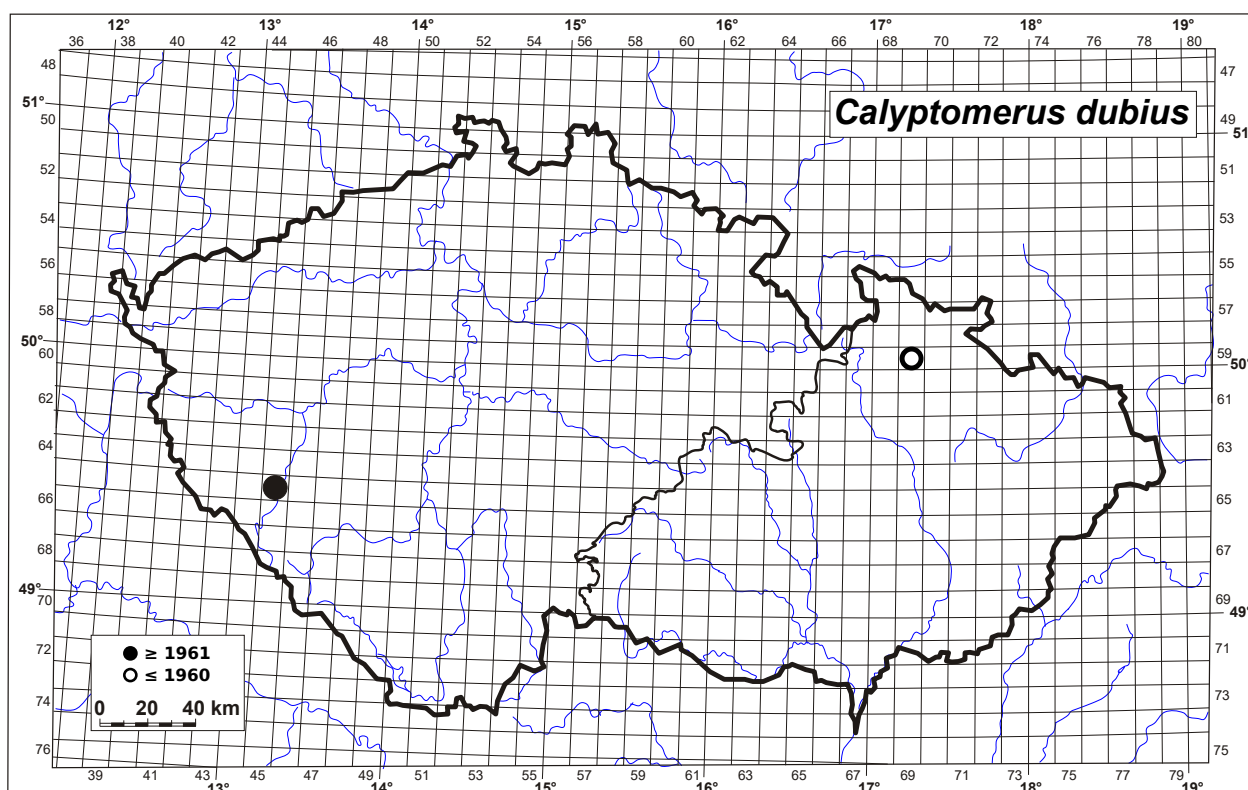
Brouci rodu *Calyptomerus* jsou rozšířeni v Holarktu a jižní Africe. Dosud jsou známy pouze 4 druhy.

Calyptomerus oblongus Mannerheim, 1853, se vyskytuje v severní Americe (Aljaška a Colorado), zbývající tři obývají Palearkt. Z Kavkazu (Gruzie) je znám *Calyptomerus caucasicus* Reitter, 1877.

Calyptomerus alpestris Redtenbacher, 1847 se vyskytuje v Alpách, v pohořích karpatského oblouku a také na Kavkaze. Z České republiky je uváděn z Radhoště (FLEISCHER 1927–1930), Krkonoš, Pradědu, Beskyd a „Sudet“ (ENDRÖDY-YOUNGA 1961). HAMET et al. (2005) publikovali nález 1 ex. z Adršpachu. Nálezy druhu *C. alpestris* bývají tradičně uváděny pod kůrou jehličnatých stromů (ENDRÖDY-YOUNGA 1971, HŮRKA 2005). FLEISCHER (1927–1930) získával exempláře prosíváním hustého mechu. ROUBAL (1930) popisuje nálezy v kupách staré plesnivé smrkové kůry, pod mechem, pod vlhkými odpadky hniječného dřeva apod., jen v horách, kde výskyt tohoto druhu jde vysoko nad pásmo lesa. M. Mantič (osobní sdělení) uvádí nálezy získané oklepem zavadlých osekaných

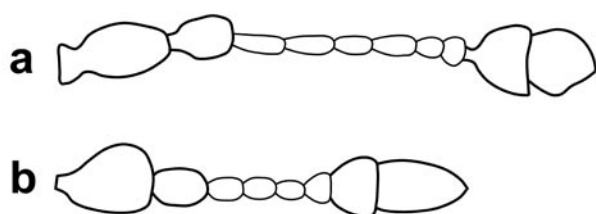

Obr. 2 (Fig. 2). *Calyptomerus dubius*.

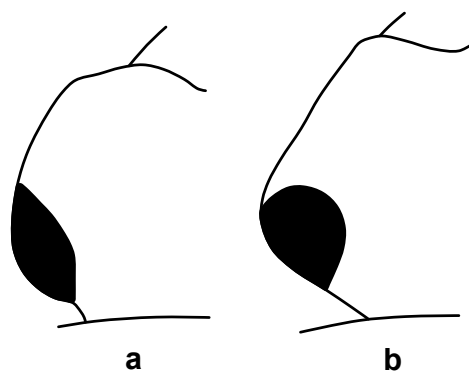
Obr. 3. Známý výskyt *Calyptomerus dubius* na území České republiky.

Fig. 3. Known occurrence of *Calyptomerus dubius* in the Czech Republic.

Obr. 4. Tykadla: a – *Calyptomerus*, b – *Loricaster* (podle ENDRÖDY-YOUNGA 1959, upraveno).

Fig. 4. Antennae: a – *Calyptomerus*, b – *Loricaster* (modified from ENDRÖDY-YOUNGA 1959).

Obr. 5. Boční okraj hlavy: a – *Calyptomerus dubius*, b – *Calyptomerus alpestris* (podle ENDRÖDY-YOUNGA 1961, upraveno).

Fig. 5. The lateral margin of the head: a – *Calyptomerus dubius*, b – *Calyptomerus alpestris* (modified from ENDRÖDY-YOUNGA 1961).

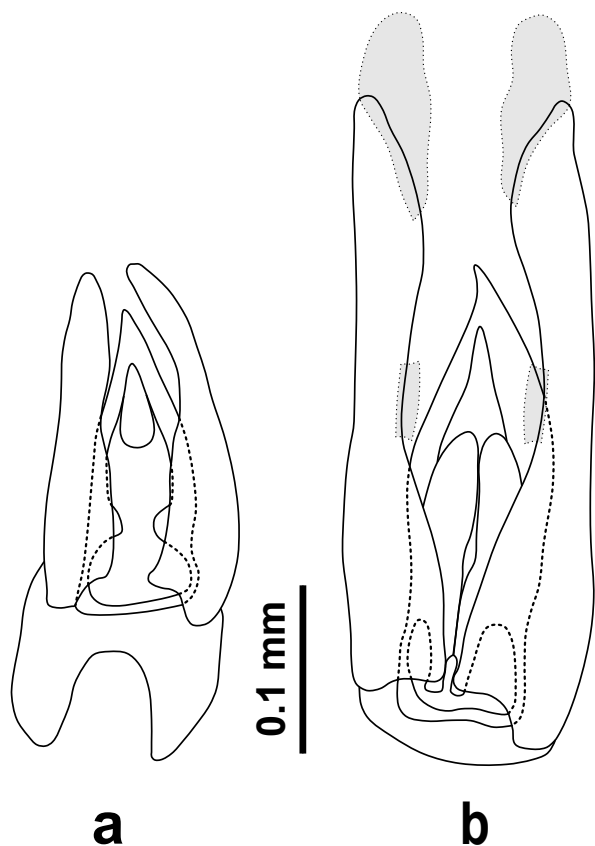
smrkových větví na lesní cestě (Slovensko: Muráň). Poslední ze čtyř popsaných druhů, *Calyptomerus dubius* Marsham, 1802, je v Evropě široce rozšířen od Středomoří po Dánsko a jižní Skandinávii, dále je znám z Kanárských ostrovů a jižní Afriky (ENDRÖDY-YOUNGA 1961, 1971, 1993). Z České republiky byl dosud uváděn z Moravy (Praděd) (ENDRÖDY-YOUNGA 1961). Morfologii larev *C. dubius* se zabýval CROWSON (1979). Larvy se živí plísňemi a byly pokusně odchováány v Petriho miskách (CROWSON 1979). Nálezy imag druhu *C. dubius* bývají tradičně uváděny pod kůrou listnatých stromů (ENDRÖDY-YOUNGA 1971, HŮRKA 2005). FLEISCHER (1927–1930) publikoval nálezy pod hnijící trávou a hlavně slámou. ROUBAL (1930) předložil údaje o výskytu tohoto druhu z pahorkatin až hor, pod hnijícím materiálem rostlinného původu, např. pod hnijícím vlhkým senem, slámou, listím, na hnijícím chrástí, při kořenech starých stromů, na zastíněných místech, ve sklepech, jámách apod. M. Mantič (osobní sdělení) jej uvádí z prosevu v dubovém mlázi (Chorvatsko). Poslední nálezy v Evropě jsou však u druhu *C. dubius* obvykle z různých typů zaplísněných kompostů. Lze se domnívat, že druh *C. dubius* nepatří k vzácným broukům, ale pro svoji nepatrnou velikost (1,1–1,6 mm) bývá přehlížen.

Klíč středoevropských rodů čeledi Clambidae

1. Zadeček složen z pěti viditelných ventritů (Obr. 1e). ... **Clambus**
– Zadeček složen ze šesti viditelných ventritů (Obr. 1d, f). ... 2
2. Tykadla osmičlanková (Obr. 4b), všechny střední články krátké, proto jsou tykadla výrazně kratší. Štítek velmi malý, sotva viditelný. ... **Loricaster**
– Tykadla desetičlanková (Obr. 4a), střední články více či méně protáhlé, proto jsou tykadla dosti dlouhá. Štítek poměrně velký, dobře viditelný, trojúhelníkovitý (Obr. 2). ... **Calyptomerus**

Klíč středoevropských druhů rodu *Calyptomerus*

1. Zářez v obrysu hlavy před tykadlovou jamkou je výrazný (Obr. 5a). Boční okraj hlavy je narušen vyčnívajícím okem (Obr. 5a). Ochlupení vrchní strany těla je řidší a delší. Paramery hladké, samčí aedeagus (Obr. 6a, 7a). ... **dubius**
– Zářez v obrysu hlavy před tykadlovou jamkou je nevýrazný (Obr. 5b). Boční okraj hlavy tvoří kontinuální oblouk, z něhož oko nevyčnívá (Obr. 5b). Ochlupení vrchní strany těla je krátké a husté. Paramery na vrcholech i středech ochlupené, samčí aedeagus (Obr. 6b, 7b). ... **alpestris**

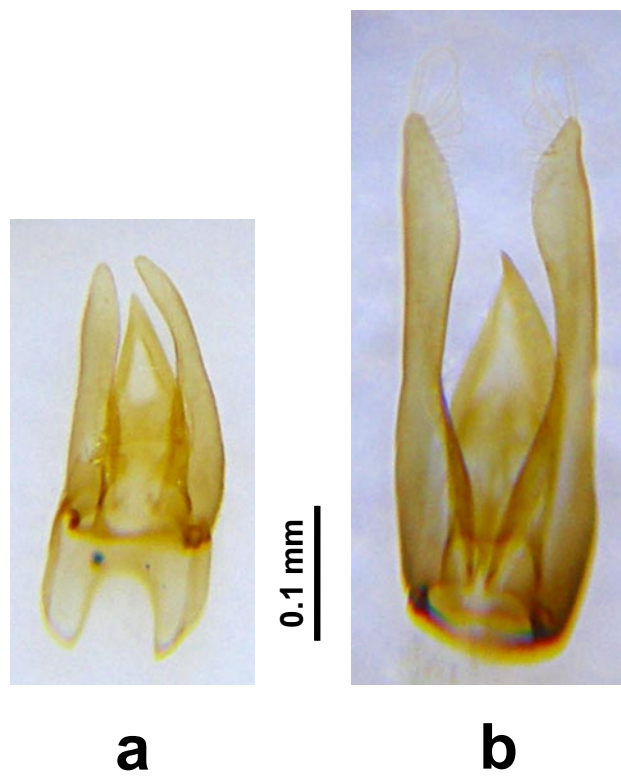
Obr. 6. Samčí genitálie: a – *Calyptomerus dubius*, b – *Calyptomerus alpestris*.
Fig. 6. Male genitalia: a – *Calyptomerus dubius*, b – *Calyptomerus alpestris*.

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme za anglický překlad D. Trávníčkovi (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín), za půjčení srovnávacího materiálu a nálezové informace M. Mantičovi (Hlučín-Bobrovniky) a za redakční epilog S. Benediktovi (Plzeň).

EPILOG REDAKCE

Nebývá obvyklé, by bohubíby podnik ku vzpomínce některého z koryfeů přemnohých, již dláždili generacím příštím cesty trnitě poznáním vědeckým, kde Štěstěna vrtkavá tak bývá (však přejíc připraveným!), byl v závěru svém obdařen vrcholem podobným vyústění dramatu klasického. A přec právě takto přeslavné Roubanálie, ku počtě prof. Jana Roubala držené a čtrnácté toho roku, korunovány byly úspěchem vsutku velkolepým, kdy jeden z druhů věrných, z kraje dalekého až od hranic slovenských, pohybem navyklým, snad též instinktem podpořeným, v rozletu ulovil broučka tohoto, však jistě tehda netuše, že zcela nový druh živočišný objevil právě pro země Koruny české (Corona regni Bohemiae). Byl snad rozmilý brouček tento znamením, že duch oslavence našeho jest trvale s námi? Přímým poslem přízně jeho či jen úspěchem náhodným? Bez odpovědi zůstane navždy. Však naděje a víra v souznění i přes času propast mocná. Pak těšme se z podniků příštích, jež přinés-

Obr. 7. Samčí genitálie: a – *Calyptomerus dubius*, b – *Calyptomerus alpestris*. Foto: M. Boukal.
Fig. 7. Male genitalia: a – *Calyptomerus dubius*, b – *Calyptomerus alpestris*. Photo: M. Boukal.

ti mohou nejedno podobné překvapení a radosti, že úsilí naše, jež společně vkládáme do vínku vědění, mnohé příští plody přinese.

LITERATURA

- BOUKAL M. 2016: *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Českou republiku (*Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – first record for the Czech Republic). – *Západočeské entomologické listy*, 7: 6–10. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 31-1-2016.
- CROWSON R. A. 1979: Observations on Clambidae (Coleoptera), with descriptions of a new genus and species and of several larvae. – *Revue Suisse de Zoologie*, 86(3): 611–623.
- CUPPEN J. G. M. & VORST O. 2001: An Australian immigrant, *Clambus simsoni*, new to the Dutch fauna. – *Entomologische Berichten*, 61(4): 52–55.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1959: Systematischer Überblick über die Familie Clambidae (Col.). – *Opuscula Entomologica*, 24(1–2): 81–116.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1961: Revision der Gattung *Calyptomerus* (Coleoptera: Clambidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 7: 401–412.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1971: 17. Familie: Clambidae. Pp. 266–270. In: FREUDE H., HARDE K. W. & LOHSE G. A. (eds): *Die Käfer Mitteleuropas*. Band 3. Adephaga 2, Palpicornia, Histeroidea, Staphylinoidea 1. – Goecke & Evers, Krefeld, 365 pp.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1990: Clambidae of New Zealand (Coleoptera: Eucinetoidae). – *New Zealand Journal of Zoology*, 17: 119–136.
- ENDRÖDY-YOUNGA S. 1993: Clambidae of the Ethiopian Region (Coleoptera: Eucinetoidae). – *Annals of the Transvaal Museum*, 36(8): 109–138.
- FLEISCHER A. 1927–1930: Přehled brouků fauny Československé republiky [Review of the beetle fauna of the Czechoslovak Republic]. – *Moravské muzeum zemské, Brno*, 485 pp.
- HAMET A., VANCL Z. & SPOLUPRACOVNÍCI 2005: Katalog brouků (Coleoptera) CHKO Broumovsko (Catalogue of beetles (Coleoptera) of the Broumovsko Protected Landscape Area). – *Vlastním nákladem, Hradec Králové*, 718 pp.
- HANGAY G. & ZBOROWSKI P. 2010: A guide to the beetles of Australia. – *Csiro Publishing, Collingwood*, 238 pp.
- HŮRKA K. 2005: Brouci České a Slovenské republiky (Beetles of the Czech and Slovak Republics). – *Nakladatelství Kabourek, Zlín*, 390 pp.
- JELÍNEK J. (ed.) 1993: Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). *Seznam československých brouků*. – *Folia Heyrovskyana, Suppl. 1*: 3–172.
- JOHNSON C. 1997: *Clambus simsoni* Blackburn (Col., Clambidae) new to Britain, with notes on its wider distribution. – *Entomologist's Monthly Magazine*, 133: 161–164.
- ROUBAL J. 1930: Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatska. Svazek 1 (Catalogue des coléoptères de la Slovaquie et de la Russie subcarpathique. Volume 1). – *Učená Společnost Šafaříkova, Bratislava*, 572 pp.

Obdrženo do redakce: 19.3.2016

Přijato po recenzích: 21.4.2016

Stružilky (Diptera: Anisopodidae) jižní části Krušných hor

Libor Dvořák

Městské muzeum Mariánské Lázně, Goethovo náměstí 11, CZ-353 01 Mariánské Lázně;
e-mail: lib.dvorak@seznam.cz

DVOŘÁK L. 2016: Stružilky (Diptera: Anisopodidae) jižní části Krušných hor (Window gnats (Diptera: Anisopodidae) of the southern part of the Krušné hory Mts (western Bohemia, Czech Republic)). – Západočeské entomologické listy, 7: 37–40. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 29-9-2016.

Abstract. Altogether 1070 specimens of four species of Anisopodidae were recorded in the southern part of the Krušné hory Mts (western Bohemia, Czech Republic). The list is based on material collected in 2014–2016 by beer baited traps. *Sylvicola fenestralis* (Scopoli, 1763) is the most remarkable species.

Key words: Diptera, Anisopodidae, faunistics, new findings, Krušné hory Mts, Czech Republic

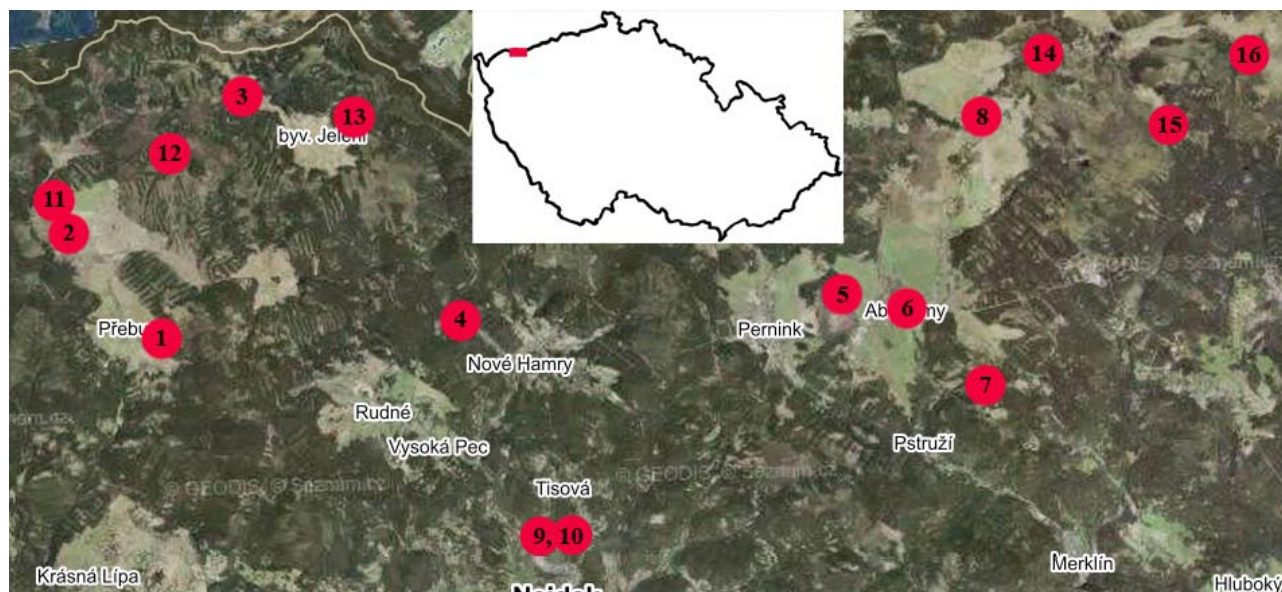
ÚVOD

Stružilky jsou středně velcí nematocerní dvoukřídli s délkou těla 4,5–9,5 mm, žlutohnědého až šedého zbarvení s třemi tmavými pruhy na mesonotu. Křídla jsou velká s charakteristickými skvrnami, v klidu jsou složená nazad a přes sebe. Spolehlivé rozlišení většiny druhů je možné jen podle pohlavních ústrojí samců a samic, s přihlédnutím k celkovému habitu a zbarvení křídel (ŠEVČÍK 2009).

Dospělí jedinci žijí celoročně a vyskytují se v lesích, křovinách, zahradách, podél lesních potoků, skalních stěn, nezřídka se objevují i v domácnostech, na far-

mách a ve stájích (ŠEVČÍK & VONIČKA 2008). Většinou vyhledávají stinná místa. Pro svoji obživu preferují květní nektar, stromovou mízu a obdobné tekutiny. Způsob jejich obživy je hojně využíván v rámci jejich odchytu pomocí pastí s návnadou piva, sirupu či medoviny apod. (DVOŘÁK 2014a, b).

Z České republiky je dosud známo šest druhů čeledi Anisopodidae (ŠEVČÍK 2009, DVOŘÁK 2014a). V letech 2014–2016 byli zástupci čeledi Anisopodidae sbíráni v jižní části Krušných hor pomocí závěsných pivních pastí. Výsledky jsou prezentovány v této stati.

Obr. 1. Přehled studovaných lokalit.

Fig. 1. Overview of localities under study.

MATERIÁL A METODIKA

Použitou metodou sběru byl odchyt do jednoduchých pивních pastí, sestávajících z PET láhve, ve které bylo několik dl piva. Láhev byla pověšena asi 1,5–2 m vysoko na větev pomocí provázku přivázaného kolem hrdla láhve, poté bylo sejmutο víčko a v čase sejmutí pasti opět nasazeno. Materiál byl přecezen, propláchnut, uložen do kuchyňského octa a předán autorovi článku.

Materiál determinoval autor, dokladové kusy jsou uloženy nasucho ve sbírkách Městského muzea Mariánské Lázně. Nomenklatura je převzata z práce ŠEVČÍKA (2009).

PŘEHLED LOKALIT

Údaje k lokalitám jsou uvedeny v následujícím pořadí: číslo a název lokality (obec, část obce, chráněné území, vrchol apod.), faunistický mapový čtverec (PRUNER & MIKA 1996), geografické souřadnice pasti podle systému WGS-84, biotop, nadmořská výška, datum expozice pasti a sběratel. Přehled jednotlivých lokalit je znázorněn na Obr. 1.

- (1) Mokré louky (5641), 50°21'35.4"N, 12°37'53.6"E, mokřadní louka, 882 m, 20.V.–11.VI.2014, J. Pávek leg.
- (2) Přebuz, Rolava (5641), 50°22'47.2"N, 12°36'16.3"E, rašeliniště, 887 m, 20.V.–11.VI.2014, J. Pávek leg.
- (3) Jelení (5541), 50°24'09.8"N, 12°39'03.9"E, otevřená plocha, skalka s několika javory, 884 m, 20.V.–11.VI.2014, J. Pávek leg.
- (4) Nové Hamry (5642), 50°21'59"N, 12°42'11.4"E, okraj palouku a lesa, 737 m, 20.V.–11.VI.2014, J. Pávek leg.
- (5) Abertamy (5642), 50°22'09.3"N, 12°48'13"E, rašeliniště, 887 m, (a) 21.V.–19.VI.2014, (b) 28.V.–6.VI.2014, J. Pávek leg.
- (6) Abertamy (5642), 50°22'04.5"N, 12°48'58"E, zahrada, 897 m, 21.V.–19.VI.2014, J. Pávek leg.
- (7) Plešivec (5643), 50°21'20.3"N, 12°50'20"E, bezlesí na vrcholu, 1015 m, 21.V.–19.VI.2014, J. Pávek leg.
- (8) Hřebečná (5643), 50°23'58.4"N, 12°50'21"E, okraj louky směr Ryžovna, 1029 m, 21.V.–19.VI.2014, J. Pávek leg.
- (9) Nejdek (5642), 50°19'57.8"N, 12°43'30.8"E, olšina u Vítězné ulice směr Tisovec, 620 m, (a) 22.VIII.–7.IX.2015, (b) 7.–20.XI.2015, J. Pávek leg.
- (10) Nejdek (5642), 50°19'56.7"N, 12°43'30.8"E, potok u Vítězné ulice směr Tisovec, 615 m, (a) 22.VIII.–7.IX.2015, (b) 7.–20.XI.2015, J. Pávek leg.
- (11) Rolava (5641), 50°23'5.5"N, 12°36'3.3"E,

rozvalina v horských pastvinách, 895 m, pol. V.–pol. VI.2016, V. Melichar leg.

(12) Rolava (5641), 50°23'50.4"N, 12°37'49.1"E, „Cíňák“, stinná horská smrčina, 920 m, pol. V.–pol. VI.2016, V. Melichar leg.

(13) Jelení (5642), 50°23'50.5"N, 12°40'38.5"E, smrková mlazina u potoka, 845 m, pol. V.–pol. VI.2016, V. Melichar leg.

(14) Ryžovna (5543), 50°24'36.4"N, 12°51'6.5"E, Blatenský kanál, podmáčená smrčina, 971 m, 3.VII.–24.VIII.2016, V. Melichar leg.

(15) Boží Dar (5643), 50°23'57.8"N, 12°52'59"E, NPR Božídarské rašeliniště, „Wunderblume“, skupinka smrků uprostřed smilkových luk, 1040 m, 3.VII.–24.VIII.2016, V. Melichar leg.

(16) Boží Dar (5543), NPR Božídarské rašeliniště, rozptýlený porost smrků a kleče, 50°24'29.985"N, 12°54'28.329"E, 994 m, 3.VII.–24.VIII.2016, V. Melichar leg.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Přehled zjištěných druhů

Sylvicola cinctus (Fabricius, 1787)

Nejhojnější druh čeledi po území prakticky celé České republiky. Ve studovaném materiálu tvořil více než tři čtvrtiny všech jedinců (Tab. 1).

Sylvicola fenestralis (Scopoli, 1763)

V červeném seznamu bezobratlých ČR zařazen jako zranitelný druh (ŠEVČÍK 2005). Vzácný a řídce chytaný druh, v posledních desetiletích v rámci České republiky publikován jen z Pálavy (KOVÁŘ 1998), Krkonoš (ŠEVČÍK et al. 2009) a Jizerských hor (DVOŘÁK & VONIČKA 2015). Nová nepublikovaná data: Pustá Polom (6173), břeh retenční nádrže Z obce, 28.IX.–9.X.2015, 1 ♀, R. Poláček leg.; Kyjov (6142), remízek u cesty VSV obce, 2.–21.IV.2016, 1 ♀, L. Dvořák leg.; Volary (7049), křoviny za benzinovou pumpou, 8.–28.VI.2016, 2 ♂♂, 1 ♀, T. Lorenc leg.; vše L. Dvořák det., coll. Městské muzeum Mariánské Lázně.

Ve studovaném materiálu tvořil 0,5 % všech jedinců (Tab. 1).

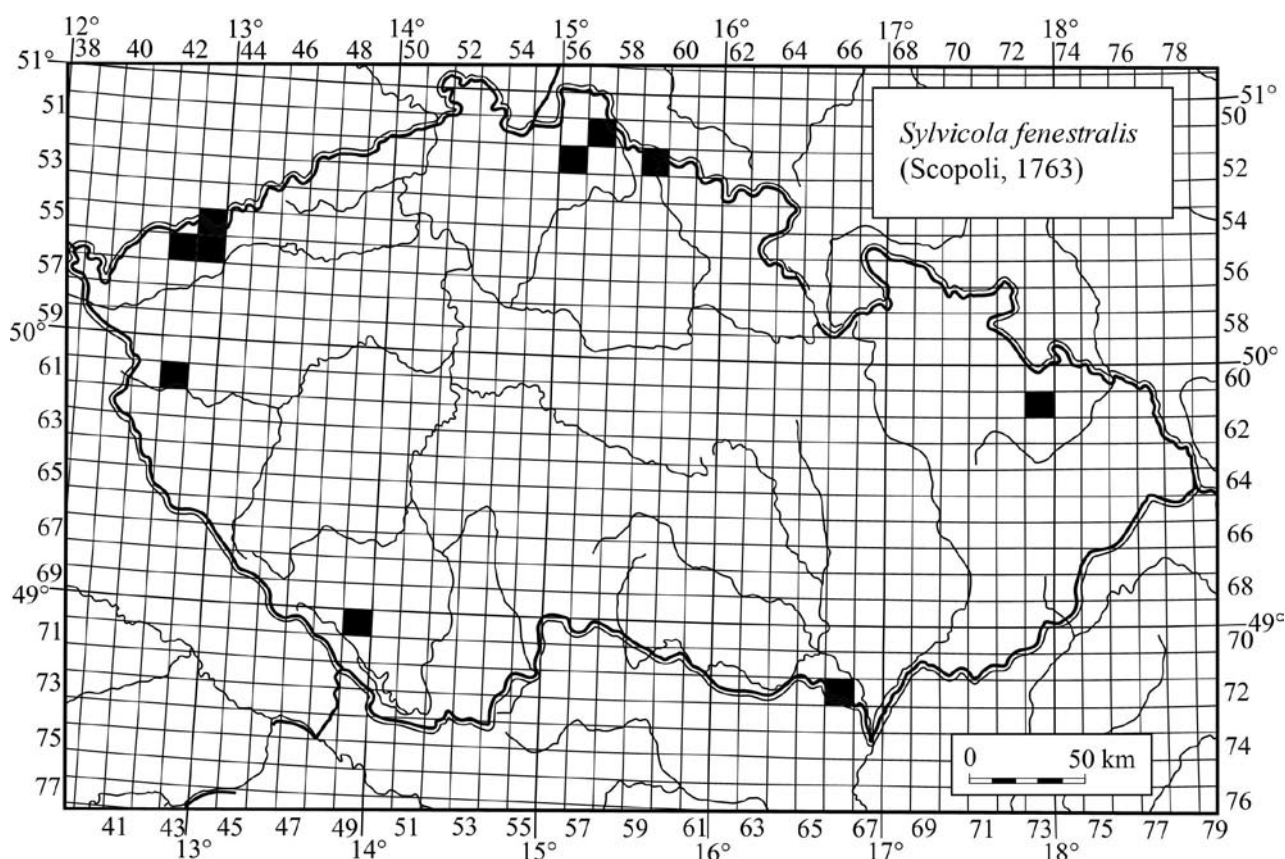
Současné známé rozšíření *S. fenestralis* v České republice ukazuje Obr. 2.

Sylvicola fuscatus (Fabricius, 1775)

Lokálně hojný druh po celém území České republiky, ve studovaném materiálu tvořil asi 3,6 % jedinců (Tab. 1).

Sylvicola punctatus (Fabricius, 1787)

Hojný druh po celém území České republiky, ve stu-

Obr. 2. Současné známé rozšíření *Sylvicola fenestralis* (Scopoli, 1763) v České republice.

Fig. 2. Present known distribution of *Sylvicola fenestralis* (Scopoli, 1763) in the Czech Republic.

Tab. 1. Schematický přehled nálezů jednotlivých druhů rodu *Sylvicola* ve studované oblasti.

Tab. 1. Schematic overview of records of individual *Sylvicola* species in the studied area.

Číslo No.	Lokalita / Druh Locality / Species	<i>S. cintus</i>	<i>S. fenestralis</i>	<i>S. fuscatus</i>	<i>S. punctatus</i>	Suma Sum
1	Přebuz, Mokré louky	5 ♀♀				5 ♀♀
2	Přebuz, Rolava	5 ♀♀			8 ♂♂, 10 ♀♀	8 ♂♂, 15 ♀♀
3	Jelení	4 ♀♀				4 ♀♀
4	Nové Hamry	6 ♂♂, 41 ♀♀			6 ♀♀	6 ♂♂, 47 ♀♀
5a	Abertamy, rašeliniště	5 ♂♂, 8 ♀♀		1 ♀	3 ♂♂, 26 ♀♀	8 ♂♂, 35 ♀♀
5b	Abertamy, rašeliniště	1 ♂		12 ♂♂, 6 ♀♀	57 ♂♂, 26 ♀♀	70 ♂♂, 32 ♀♀
6	Abertamy, zahrada	3 ♂♂, 3 ♀♀		3 ♂♂, 13 ♀♀	2 ♀♀	6 ♂♂, 18 ♀♀
7	Plešivec	3 ♂♂, 9 ♀♀				3 ♂♂, 9 ♀♀
8	Hřebečná	30 ♂♂, 16 ♀♀		2 ♂♂, 1 ♀♀	7 ♂♂, 27 ♀♀	39 ♂♂, 44 ♀♀
9a	Nejdek, olšina	1 ♀				1 ♀
9b	Nejdek, olšina	5 ♂♂, 24 ♀♀	1 ♀			5 ♂♂, 25 ♀♀
10	Nejdek, potok	1 ♂♂, 4 ♀♀	1 ♀			1 ♂♂, 5 ♀♀
10b	Nejdek, potok	1 ♀	1 ♀			2 ♀♀
11	Rolava	6 ♂♂, 22 ♀♀			2 ♂♂, 7 ♀♀	8 ♂♂, 29 ♀♀
12	Rolava, Cíňák	5 ♀♀				5 ♀♀
13	Jelení	3 ♂♂, 9 ♀♀				3 ♂♂, 9 ♀♀
14	Ryžovna	79 ♂♂, 126 ♀♀	1 ♀		6 ♂♂, 4 ♀♀	85 ♂♂, 131 ♀♀
15	Boží Dar, smilka	42 ♂♂, 145 ♀♀	1 ♀		3 ♀♀	42 ♂♂, 149 ♀♀
16	Boží Dar, kleč	32 ♂♂, 170 ♀♀			10 ♂♂, 9 ♀♀	42 ♂♂, 179 ♀♀
	Suma (Sum)	216 ♂♂, 598 ♀♀	5 ♀♀	17 ♂♂, 21 ♀♀	93 ♂♂, 120 ♀♀	326 ♂♂, 744 ♀♀
	%	76,1	0,5	3,6	19,9	

dovaném materiálu tvořil necelých 20 % jedinců (Tab. 1).

Zhodnocení výsledků

Ve sledované oblasti byly zaznamenány čtyři druhy stružilek v počtu 1070 jedinců (Tab. 1). Jak vyplývá z publikovaných údajů (viz ŠEVČÍK et al. 2009 a jimi citované práce, DVOŘÁK & VONIČKA 2015), jedná se o druhově poměrně bohatou oblast.

Sylvicola cinctus, *S. fuscatus* a *S. punctatus* jsou třemi běžnými druhy na území České republiky, které se objevují často ve velkých počtech, zejména při výzkumu pomocí návnadových pastí (DVOŘÁK 2014a, b). Významným druhem je *S. fenestralis*, který je zařazen v Červeném seznamu bezobratlých České republiky (ŠEVČÍK 2005).

Na sledovaném území je možné ještě předpokládat výskyt druhu *S. zetterstedti* (Edwards, 1923), který je znám z okolí Mariánských Lázní, západní Šumavy, Tábořska a Jizerských hor (viz DVOŘÁK & VONIČKA 2015). Dalším nezaznamenaným druhem je *S. limpidus* (Edwards, 1923), horský druh, známý v rámci České republiky ze tří lokalit vysokých poloh Šumavy, Hrubého Jeseníku a Krkonoš (ŠEVČÍK 2004, ŠEVČÍK et al. 2009). Ve studované oblasti nebyl zachycen, přestože některé pasti byly umístěny na otevřených stanovištích v nadmořské výšce přes 1000 m, což jsou lokality potenciálně příznivé pro tento vzácný druh.

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří Jiřímu Pávkovi (Nejdek) a Vladimíru Melicharovi (Karlovy Vary) za obsluhu pivních pastí.

LITERATURA

- DVOŘÁK L. 2014a: Window gnats (Diptera: Anisopodidae) from beer traps in the vicinity of Mariánské Lázně with the first records of *Sylvicola zetterstedti* (Edwards, 1923) from the Czech Republic. – Mitteilungen der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft, 87: 41–48.
- DVOŘÁK L. 2014b: Window gnats (Diptera: Anisopodidae) from beer traps in various countries across Europe. – Mitteilungen der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft, 87: 247–254.

- DVOŘÁK L. & VONIČKA P. 2015: Stružilky (Diptera: Anisopodidae) Jizerských hor a Ještědského hřbetu (severní Čechy). – Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy, 33: 199–203.
- KOVÁŘ I. 1998: Anisopodidae. Pp. 79–81. In: ROZKOŠNÝ R. & VANHARA J. (eds): Diptera of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO, I. – Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia, 99: 1–219.
- PRUNER L. & MÍKA P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny (List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system). – Klapalekiana, 32 (Suppl.): 1–115.
- ŠEVČÍK J. 2004: Faunistic records from the Czech and Slovak Republics: Diptera. Anisopodidae. – Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia, 109: 323–324.
- ŠEVČÍK J. 2005: Anisopodidae, Mycetobiidae. Pp. 262–263. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí (Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates). – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- ŠEVČÍK J. 2009: Anisopodidae Edwards, 1921. In: JEDLIČKA L., STLOUKALOVÁ V. & KÚDELA M. (eds): Checklist of Diptera of the Czech Republic and Slovakia. Electronic version 2. Dostupné online na adrese <http://www.edvis.sk/diptera2009/> (navštíveno 23.08.2016).
- ŠEVČÍK J. & VONIČKA P. 2008: Dvoukřídli (Diptera: Nematocera) čeledi Mycetophilidae (bedlobytkovití), Keroplatidae, Bolitophilidae, Diadocidiidae, Sciaridae (smutnicovití) a Anisopodidae (stružilkovití) Jizerských hor (Mycetophilidae, Keroplatidae, Bolitophilidae, Diadocidiidae, Sciaridae and Anisopodidae (Diptera: Nematocera) of the Jizerské hory Mts (northern Bohemia, Czech Republic)). – Sborník Severočeského Muzea, Přírodní Vědy, 26: 95–127.
- ŠEVČÍK J., BARTÁK M. & VANĚK J. 2009: Dvoukřídli (Diptera) čeledi Anisopodidae (stružilkovití), Mycetobiidae a Dixidae (komárcovití) vysokých poloh Krkonoš (Česká republika) (Flies (Diptera) of the families Anisopodidae, Mycetobiidae and Dixidae of high altitudes of the Krkonoše Mts. (Czech Republic)). – Opera Corcontica, 46: 159–163.

Obdrženo do redakce: 6.6.2016

Přijato po recenzích: 11.8.2016

Faunistické zprávy ze západních Čech – 9 Isopoda: Philosciidae

DVOŘÁK L. 2016: Faunistické zprávy ze západních Čech – 9. Isopoda: Philosciidae (Faunistic records from western Bohemia – 9. Isopoda: Philosciidae). – Západočeské entomologické listy, 7: 41. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 8-10-2016.

PHILOSCIIDAE

Philoscia muscorum (Scopoli, 1763)

Bohemia occ., Chyš (5845), zámecký park, 26.III.2016, 5 ex., L. Dvořák leg. et det., coll. Městské muzeum Mariánské Lázně. Na lokalitě byl zaznamenán ve společnosti druhů *Porcellio scaber* Latreille, 1804, *Hyloniscus riparius* (C. Koch, 1838) a *Porcellium collicola* (Verhoeff, 1907).

Druh byl na území České republiky nalezen poprvé v roce 2005 (SASKA 2007). Jedná se o osmou lokalitu na našem území, dosud byl tento druh znám pouze z několika lokalit v Praze a z Horního Jiřetína v Ústeckém kraji (DVOŘÁK et al. 2013).

První nález v západních Čechách.

V Praze byl druh *P. muscorum* nalezen na nové lokalitě: Praha – Veleslavín (5952), zahrada, 7.VI.2016, 1 ex., P. Saska observ.

Rozšíření *P. muscorum* v České republice je znázorněno na Obr. 1.

LITERATURA

DVOŘÁK L., SASKA P. & TAJOVSKÝ K. 2013: Nové nálezy stejnonožce *Philoscia muscorum* v České republice (New records of the terrestrial isopod *Philoscia muscorum* in the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 4: 57–60. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 8-8-2013. — SASKA P. 2007: *Philoscia muscorum* (Crustacea: Oniscidea: Philosciidae), new species of terrestrial isopod for the Czech Republic. *Philoscia muscorum* (Crustacea: Oniscidea: Philosciidae), nový druh suchozemského stejnonožce pro Českou republiku. – *Bohemia centralis*, 28: 437–440.

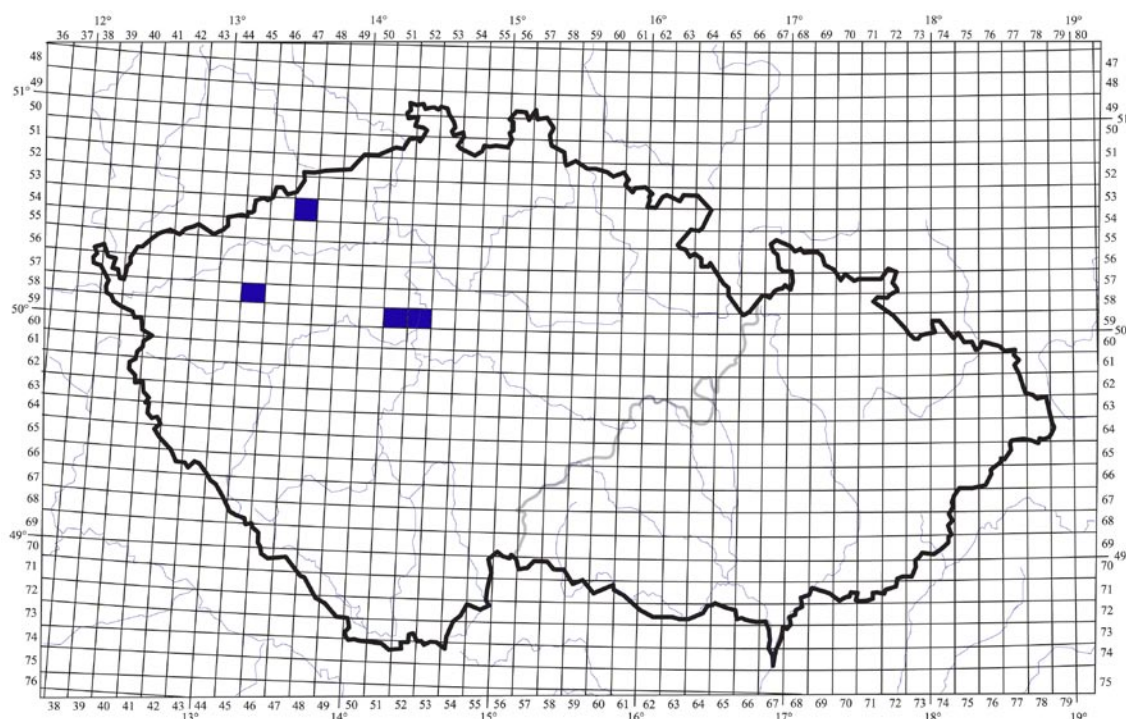
Libor Dvořák

Městské muzeum Mariánské Lázně, Goethovo náměstí 11,
CZ-35301 Mariánské Lázně;

e-mail: lib.dvorak@seznam.cz

Obdrženo do redakce: 27.6.2016

Přijato po recenzích: 20.8.2016

Obr. 1. Rozšíření *P. muscorum* v České republice.

Fig. 1. Distribution of *P. muscorum* in the Czech Republic.

Poznámky k rozšíření druhů *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 a *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) v České republice (Coleoptera: Clambidae)

Milan Boukal¹ & Karel Rébl²

¹Kpt. Bartoše 409, CZ-530 09 Pardubice; e-mail: milanb@seznam.cz

²Žižkovo náměstí 976, CZ-271 01 Nové Strašecí; e-mail: k.rebl@seznam.cz

BOUKAL M. & RÉBL K. 2016: Poznámky k rozšíření druhů *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 a *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) v České republice (Coleoptera: Clambidae) (Notes to the distribution of the species *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 and *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) in the Czech Republic (Coleoptera: Clambidae)). – Západočeské entomologické listy, 7: 42–45. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 2-12-2016.

Abstract. The first record of the species *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 in the Czech Republic and the first record of the species *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) in Bohemia (Czech Republic) are presented. The paper gives precision to ecology of the both species and supplements the data regarding the distribution of these species.

Key words: Coleoptera, Clambidae, *Clambus lohsei*, *Clambus simsoni*, Czech Republic, faunistics, ecology, distribution, new records

ÚVOD

Celosvětově je v čeledi Clambidae známo přes 170 druhů (např. ENDRÖDY-YOUNGA 1990). V České republice je z čeledi Clambidae dosud potvrzen výskyt dvou podčeledí, Calyptomerinae a Clambinae. Z podčeledi Clambinae je v České republice znám pouze rod *Clambus* Fischer von Waldheim, 1821 a z podčeledi Calyptomerinae pouze rod *Calyptomerus* Redtenbacher, 1847 (JELÍNEK 1993). Z rodu *Clambus* byl v České republice dosud prokázán výskyt osmi druhů (BOUKAL 2016, BOUKAL & EZER 2016). Společnými znaky pro všechny druhy čeledi jsou

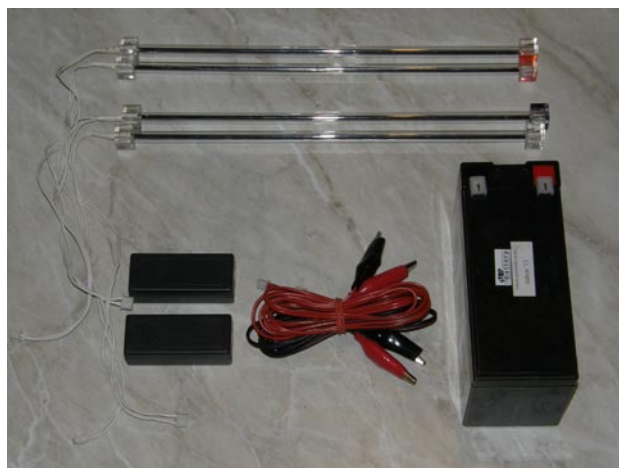
nápadné krytky zadních nohou a chodidlový vzorec 4–4–4. Velikost zástupců čeledi se pohybuje od 0,7 do 2 mm a všechny druhy jsou letuschopné. Brouci za soumraku létají a bývají obvykle chytáni do různých typů letových pastí, včetně lapačů připevněných na automobilech (např. JOHNSON 1997, CUPPEN & VORST 2001 a další). Všechny druhy se živí různými druhy plísní (např. HANGAY & ZBOROWSKI 2010).

V České republice byly druhy *Clambus lohsei* a *Clambus simsoni* nalezeny během průzkumu Vysokomýtska, kdy byla použita přenosná světelná sestava složená ze čtyř vysokonapěťových katodových UV trubiček (každá trubička s výkonem 3,5 W/12 V) (Obr. 1). Některé kusy *Clambus simsoni* byly také nalezeny během dlouhodobého průzkumu chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervace Křivoklátsko.

PŘEHLED NÁLEZŮ

Clambus simsoni (Blackburn, 1902) (Obr. 2)

Bohemia centr., Pecínov (5849c), zahrada, na UV světlo, 10.VI.2016, 2 ♀♀; ibidem 30.VII.2016, 1 ♂, 1 ♀, H. Wachtl leg., K. Rébl coll.; Lány (5849d), Lánská obora, pastvina se solitárními stromy, na UV světlo, 20:45–21:30 hod., 21 °C, 3.VIII.2016, 1 ♀, K. Rébl leg. et coll.; Bohemia or., Džbánov (6062d), GPS: 49°55.277'N, 16°09.005'E, les Hájek (listnatá část), na UV světlo, 21:00 hod., 31 °C, 325 m n. m.,

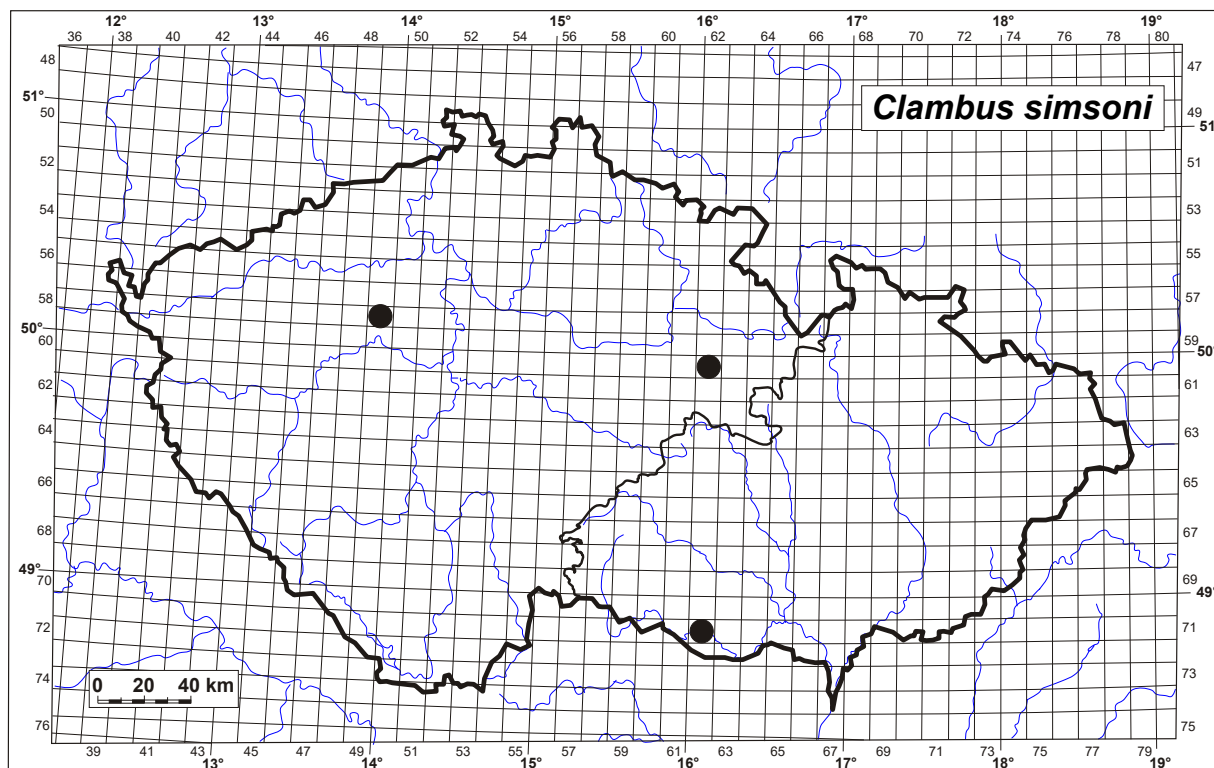

Obr. 1. Sestava UV katodových trubiček (Foto: M. Boukal).

Fig. 1. System of UV cathode tubes (Photo: M. Boukal).

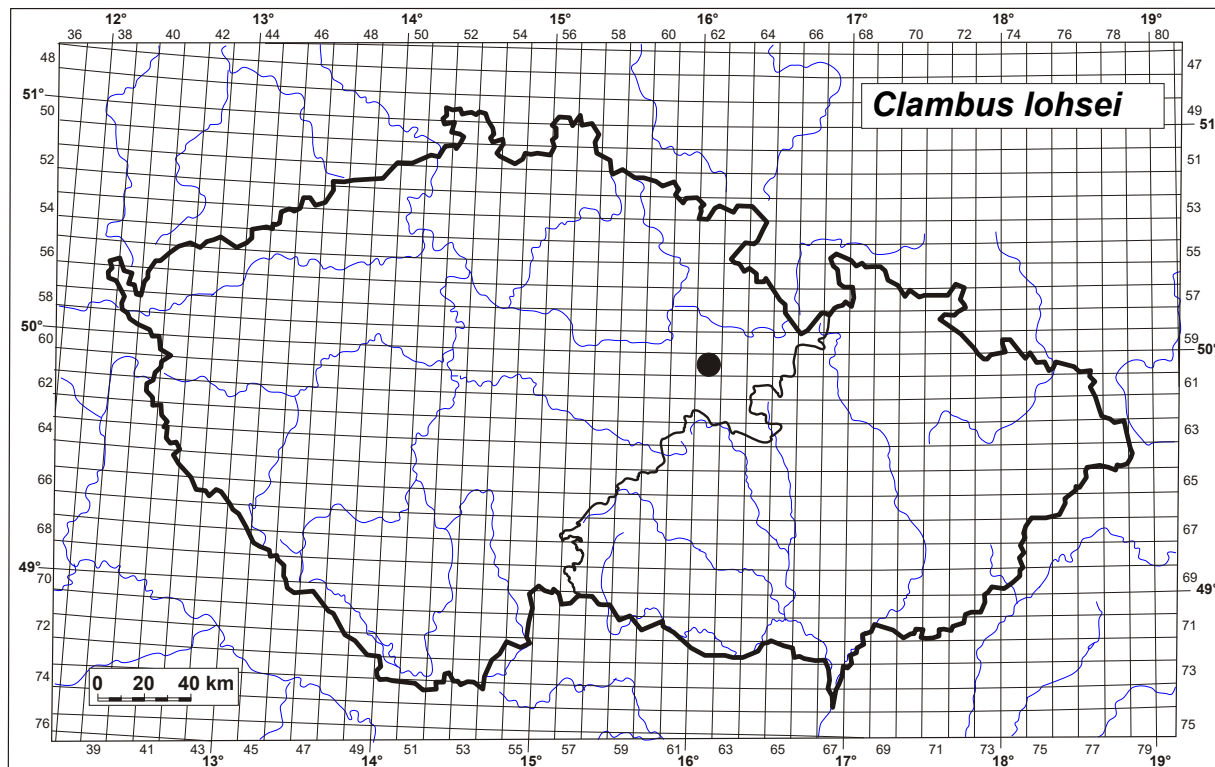
24.VI.2016, 1 ♀; ibidem 21:00 hod., 22 °C, 1.VII.2016, 2 ♂♂, 3 ♀♀, M. Boukal leg. et coll. Vše M. Boukal det. Z České republiky jej z Moravy poprvé uvedl BOUKAL (2016). **Nový druh pro Čechy.** Druh *Clambus simsoni* byl popsán z Tasmanie, vyskytuje se i v Austrálii (ENDRÖDY-YOUNGA 1974, 1990).

V Evropě byl poprvé zjištěn v jižním Švédsku v roce 1987 (GILLERFORS 1988, JOHNSON 1997). V roce 1993 byl poprvé nalezen v Jihoafrické republice (BRANDSTETTER & KAPP 1994). Kromě Švédska je v Evropě uváděn také z Francie, Holandska, Německa, Rakouska, Velké Británie (LÖBL & SMETANA 2006), Špa-

Obr. 2. Známý výskyt *Clambus simsoni* na území České republiky.

Fig. 2. Known distribution of *Clambus simsoni* in the Czech Republic.

Obr. 3. Známý výskyt *Clambus lohsei* na území České republiky.

Fig. 3. Known distribution of *Clambus lohsei* in the Czech Republic.

nělska (FERNÁNDEZ 2013) a České republiky (BOUKAL 2016). Vzhledem k šíření tohoto nepůvodního druhu Evropou se dá předpokládat jeho výskyt na většině území České republiky. Ukazuje se, že druh je velmi mobilní, aktivuje za soumraku a může být na lokalitách potvrzen i za pomoci UV světla nebo za využití různých typů letových pastí.

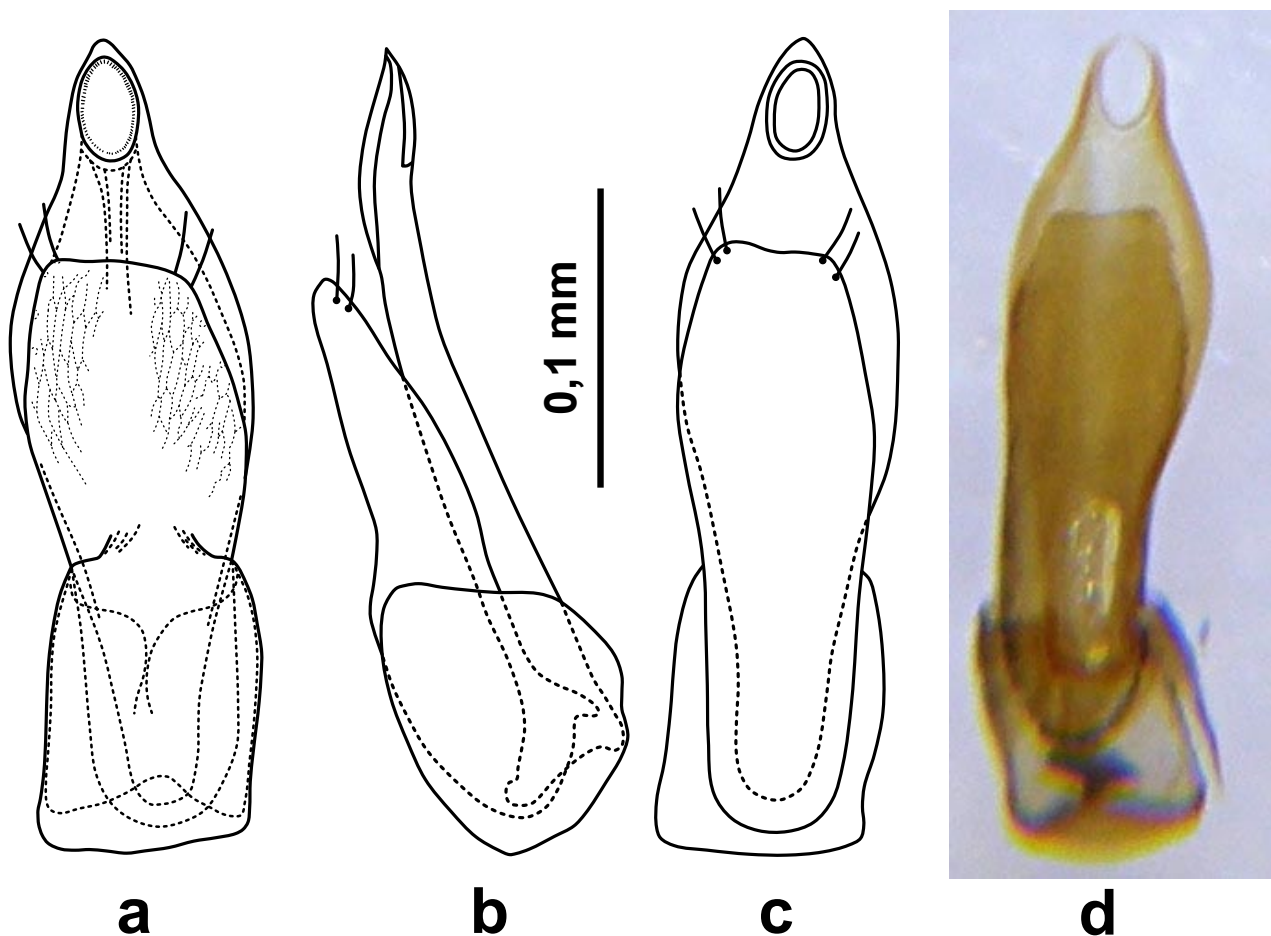
***Clambus lohsei* Meybohm, 2004 (Obr. 3)**

Bohemia or., Džbánov (6062d), GPS: 49°55.277'N, 16°09.005'E, les Hájek (listnatá část), na UV světlo, 21:00 hod., 31 °C, 325 m n. m., 24.VI.2016, 1 ♂, M. Boukal leg., det. et coll. **Nový druh pro Českou republiku.**

Druh *Clambus lohsei* byl popsán teprve nedávno z okolí Hamburku (MEYBOHM 2004). Autor popisu jej v rámci rodu zařadil ke skupině druhů s ochlupenými krovkami a štítem. Ve střední Evropě patří do této skupiny ještě druhy *C. armadillo* (DeGeer, 1774), *C. pilosellus* Reitter, 1876, *C. pubescens* Redtenbacher, 1847 a *C. simsoni*. Druh *C. simsoni* se jednoduše odlišuje charakteristickým výřezem na konci posledního zadečkového ventritu (u obou pohlaví)

(BOUKAL 2016). Tento výřez se u našich dlouze ochlupených druhů vyskytuje ještě u druhu *C. armadillo*, avšak u něj je mnohem méně výrazný. Druhy *C. armadillo* a *C. pilosellus* se také liší od ostatních druhů drobným tečkováním vrcholové části krovek, přičemž toto tečkování je stejné, jako ve zbývajících částech krovek. Naproti tomu mají druhy *C. lohsei*, *C. pubescens* a *C. simsoni* tečkování vrcholové části krovek oproti zbývajícím částem krovek velmi husté. Každopádně dosud nejsou známy seriózní vnější determinační znaky odlišující druhy *C. lohsei* a *C. pubescens*. Bezpečné znaky byly prozatím zjištěny jen na samčích genitáliích (Obr. 4).

Rozšíření druhu *C. lohsei* prozatím není přesně známo, ale ukazuje se, že bude zřejmě poměrně široce rozšířen, pouze nebyl odlišován od druhu *C. pubescens*. Druh byl dosud prokázán z Finska (MARTIKAINEN & RUTANEN 2012), Německa (MEYBOHM 2004), Polska (JAŁOSZYŃSKI et al. 2011) a Ruska (MARTIKAINEN & RUTANEN 2012). MARTIKAINEN & RUTANEN (2012) uvádí, že druh *C. lohsei* je dnes na jihu Finska široce rozšířen a studiem sbírkového materiálu se ukázalo, že první kusy zjištěné na území Finska

Obr. 4. Samčí genitálie *Clambus lohsei*: a – upraveno podle JAŁOSZYŃSKI et al. (2011), b–c – upraveno podle MEYBOHM (2004), d – fotografie genitálií exempláře ze Džbánova, Česká republika (Foto: M. Boukal).
Fig. 4. Male genitalia of *Clambus lohsei*: a – modified from JAŁOSZYŃSKI et al. (2011), b–c – modified from MEYBOHM (2004), d – photo of genitalia of the specimen from Džbánov, Czech Republic (Photo: M. Boukal).

pochází z roku 1975; v současnosti jde o nejběžnější finský lesní druh čeledi Clambidae ze skupiny dlouze ochlupených. Podle stejných autorů je ve Finsku nejčastěji nalézán v usychajících osikovo březových lesích, avšak jeho přesná bionomie je dosud neznámá. MARTIKAINEN & RUTANEN (2012) uvádí, že druh *C. lohsei* byl nejčastěji loven pomocí sítí připevněných na automobilech (tzv. „car-net“ nebo „autoke-scher“). Údaje z Ruska (MARTIKAINEN & RUTANEN 2012) pocházejí z letových pastí umístěných po celý červenec 1993 v lese (Russia, Karelia, Korpiselkä-Tolvajärvi).

Dá se předpokládat, že druh *C. lohsei* bude nejen širouce rozšířen v České republice, ale zřejmě i po celé Evropě. Je otázkou, zda se dokonce nemůže jednat o druh do Evropy zavlečený (obdobně jako druh *C. simsoni*), přestože znalosti o rozšíření jednotlivých druhů čeledi dosud nejsou ucelené. Biotopově bude zřejmě i v České republice vázán na lesní biotopy, ovšem při posouzení druhového složení lesa, kde byl český exemplář nalezen, se dá předpokládat, že je pravděpodobně vázán pouze na listnaté lesy, ale ne na konkrétní druhy stromů. Na lokalitě se totiž nenacházejí ani osiky, ani břízy, v okolí nálezu rostou převážně habry, buky a duby (Obr. 5). Na lokalitě proběhla v nedávné době těžba, takže lze doplnit zjištění autorů MARTIKAINEN & RUTANEN (2012), že se druh vyskytuje nejen v lesích usychajících, ale zřejmě všeobecně na lesních plochách s vysokou disturbancí.

PODĚKOVÁNÍ

Za anglický překlad děkujeme D. Trávníčkovi (Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně).

LITERATURA

BOUKAL M. 2016: *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Českou republiku.

Obr. 5. Biotop *Clambus lohsei* v lese Hájek u Džbánova, Česká republika (Foto: M. Boukal).

Fig. 5. Habitat of *Clambus lohsei* in Hájek forest near Džbánov, Czech Republic (Photo: M. Boukal).

liku (*Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – first record for the Czech Republic). – Západočeské entomologické listy, 7: 6–10. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 31-1-2016.

BOUKAL M. & EZER E. 2016: *Calyptromerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Čechy a poznámky k druhům čeledi Clambidae v České republice (*Calyptromerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – first record for Bohemia and notes to the species of the family Clambidae in the Czech Republic) – Západočeské entomologické listy, 7: 32–36. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 3-7-2016.

BRANDSTETTER C. M. & KAPP A. 1994: Interessante Käferfunde aus Vorarlberg (Österreich) und dem Fürstentum Liechtenstein (Coleoptera). – Koleopterologische Rundschau, 64: 279–290.

CUPPEN J. G. M. & VORST O. 2001: An Australian immigrant, *Clambus simsoni*, new to the Dutch fauna. – Entomologische Berichten, 61(4): 52–55.

ENDRÖDY-YOUNGA S. 1974: A revision of the described Australian and New Zealand species of the family Clambidae (Coleoptera) with description of a new species. – Records of the South Australian Museum, 17: 1–10.

ENDRÖDY-YOUNGA S. 1990: Clambidae of New Zealand (Coleoptera: Eucinetidae). – New Zealand Journal of Zoology, 17: 119–136.

FERNÁNDEZ J. M. D. 2013: *Clambus simsoni* Blackburn, 1902 nuevo para la Península Ibérica (Coleoptera: Clambidae). – Archivos Entomológicos, 8: 31.

GILLERFORS G. 1988: Skallbaggar införda till Sverige med importerad massaved. – Entomologisk Tidskrift, 109: 42–45.

HANGAY G. & ZBOROWSKI P. 2010: A guide to the beetles of Australia. – Csiro Publishing, Collingwood, 238 pp.

JALOSZYŃSKI P., MELKE A. & BUCHHOLZ L. 2011: Dwa gatunki Clambidae (Coleoptera) nowe dla Polski. – Wiadomości Entomologiczne, 30(1): 31–36.

JELÍNEK J. 1993: Clambidae. P. 64. In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. – Folia Heyrovskyana, Suppl. 1: 3–172.

JOHNSON C. 1997: *Clambus simsoni* Blackburn (Col., Clambidae) new to Britain, with notes on its wider distribution. – Entomologist's Monthly Magazine, 133: 161–164.

LÖBL I. & SMETANA A. (eds) 2006: Catalogue of Palaearctic Coleoptera, 3. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 690 pp.

MARTIKAINEN P. & RUTANEN I. 2012: Suomen rahtukuoriaiset (Coleoptera: Clambidae) (The family Clambidae in Finland (Coleoptera)). – Sahlbergia, 18(1): 15–22.

MEYBOHM H. 2004: *Clambus lohsei* n. sp. aus der Umgebung von Hamburg (Coleoptera, Clambidae). – Entomologische Blätter, 100: 13–18.

Obdrženo do redakce: 25.8.2016

Přijato po recenzích: 13.11.2016

Faunistické zprávy ze západních Čech – 10 Coleoptera: Aderidae

TĚTÁL I. 2016: Faunistické zprávy ze západních Čech – 10. Coleoptera: Aderidae (Faunistic records from western Bohemia – 10. Coleoptera: Aderidae). – Západočeské entomologické listy, 7: 46–47. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 21-12-2016.

ADERIDAE

Vanonus brevicornis brevicornis (Perris, 1869) (Obr. 1, 2)

Bohemia occ., Novákovice env., Přírodní rezervace Luňáky (6645), 22.VIII.2016, 1 ♀ v prosevu detritu na okraji mokřiny v západní části rezervace, I. Těťál lgt. et det., coll. Západočeské muzeum v Plzni.

Nominotypický poddruh známý ze střední Evropy doposud jen z České Republiky, Německa (NARDI 2008) a Polska (JALOSZYŃSKI et al. 2013). Všechny dosud známé recentní nálezy z našeho území pochá-

zejí z jižní Moravy zhruba z oblasti soutoku řek Dyje a Moravy, udáván je ještě i historický nález z Adamova u Brna (VÁVRA et al. 2015). Z Čech jej uvádějí pouze KLIMA (1902) a LOHSE (1992), ale bez jakýchkoliv bližších údajů.

První nález v západních Čechách a první konkrétní údaj o výskytu v Čechách.

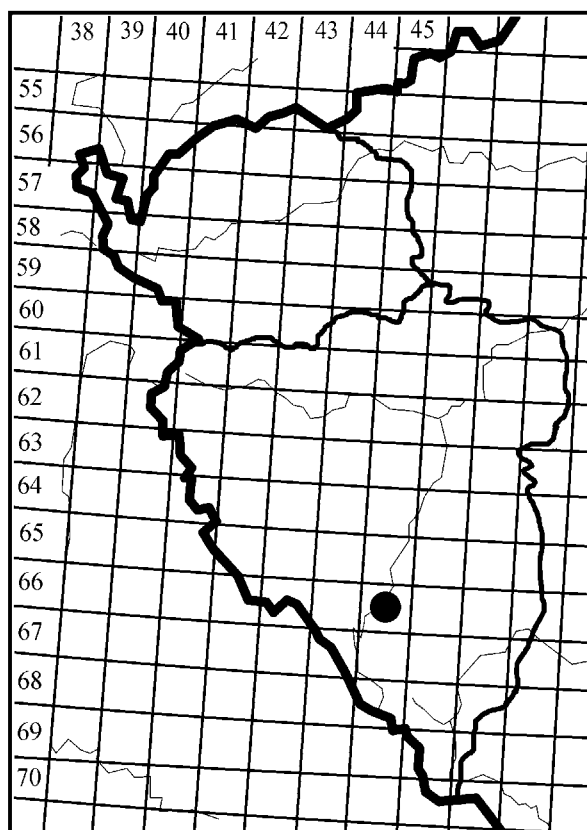
LITERATURA

JALOSZYŃSKI P., WANAT M., KUBISZ D., RUTA R. & KONWERSKI S. 2013: A synopsis of the family Aderidae in Poland (Coleoptera: Tenebrionoidea). – Genus, 24 (2): 199–216.
— KLIMA A. 1902: Catalogus insectorum faunae bohemicae VI. Die Käfer (Coleoptera). – Verlag der Gesellschaft

Obr. 1. *Vanonus brevicornis brevicornis* z lokality Novákovice. Foto: Z. Kejval

Fig. 1. *Vanonus brevicornis brevicornis* from the locality Novákovice. Photo: Z. Kejval

Obr. 2. Známé rozšíření *Vanonus brevicornis brevicornis* v západních Čechách.

Fig. 2. Known distribution of *Vanonus brevicornis brevicornis* in the western Bohemia.

- für Physiokratie in Prag, Praha, 120 pp. — LOHSE G. A. 1992: 74. Familie: Aderidae. Pp. 184–188. In: LOHSE G. A. & LUCHT W. H. (eds): Die Käfer Mitteleuropas. Band 13. 2. Supplementband mit Katalogteil. – Goecke & Evers Verlag, Krefeld, 375 pp. — NARDI G. 2008: Family Aderidae Winkler, 1927. Pp. 455–458. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 5. Tenebrionoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 670 pp. — VÁVRA J., VODKA Š., HAUCK D. & SCHLAGHAMERSKÝ J. 2015: Faunistic records from the Czech Republic – 392. Coleoptera: Aderidae. – Klapalekiana, 51: 259–260.

Ivo Těšál

*Západočeské muzeum, Kopeckého sady 2, CZ-301 00
Plzeň; e-mail: itetal@zcm.cz*

Obdrženo do redakce: 21.11.2016

Přijato po recenzích: 25.11.2016

***Epierus comptus* Erichson, 1834 (Coleoptera: Histeridae) – první nálezy v Čechách**

Zbyněk Kejval

Muzeum Chodská, Chodské náměstí 96, CZ-344 01, Domažlice; e-mail: kejval@muzeum-chodska.com

KEJVAL Z. 2016: *Epierus comptus* Erichson, 1834 (Coleoptera: Histeridae) – první nálezy v Čechách (*Epierus comptus* Erichson, 1834 (Coleoptera: Histeridae) – the first records from Bohemia). – Západočeské entomologické listy, 7: 48–49. Online: <http://www.zpcse.cz/entolisty/entolisty.html>, 31-12-2016.

Abstract. The first records of the clown beetle *Epierus comptus* Erichson, 1834 from western part of the Czech Republic (Bohemia) are presented.

Key words: Coleoptera, Histeridae, *Epierus comptus*, faunistics, new records, Bohemia, Czech Republic

ÚVOD

Rod *Epierus* Erichson, 1834 z malé podčeledi Tribalinae Bickhardt, 1914 je ve střední Evropě zastoupen pouze druhem *Epierus comptus* Erichson, 1834 (LACKNER 2015). Je to drobný saproxylický mršník (2–3 mm), dobře poznatelný již podle rýhování krovek – šest hrubých rýh na každé krovce, dvě mediální rýhy jsou zřetelně oddělené. Jediný náš blízce příbuzný a vzhledem podobný druh s téměř stejnou bionomií, *Pseudepierus italicus* (Paykull, 1811), má na každé krovce sedm jemnějších rýh, z nichž dvě mediální jsou vpředu téměř obloukovitě spojené (WITZGALL 1971).

Epierus comptus je rozšířený především ve střední a jižní Evropě, dále na východ v kavkazských zemích, Turecku, Sýrii a Íránu (MAZUR 2004). V České republice je známý jen z Moravy (OLEXA 1993), a to z lužních lesů v okolí Lanžhota (DROZD & VÁVRA 1995). V červeném seznamu je uveden v kategorii zranitelný druh (LACKNER 2005).

PŘEHLED NÁLEZŮ

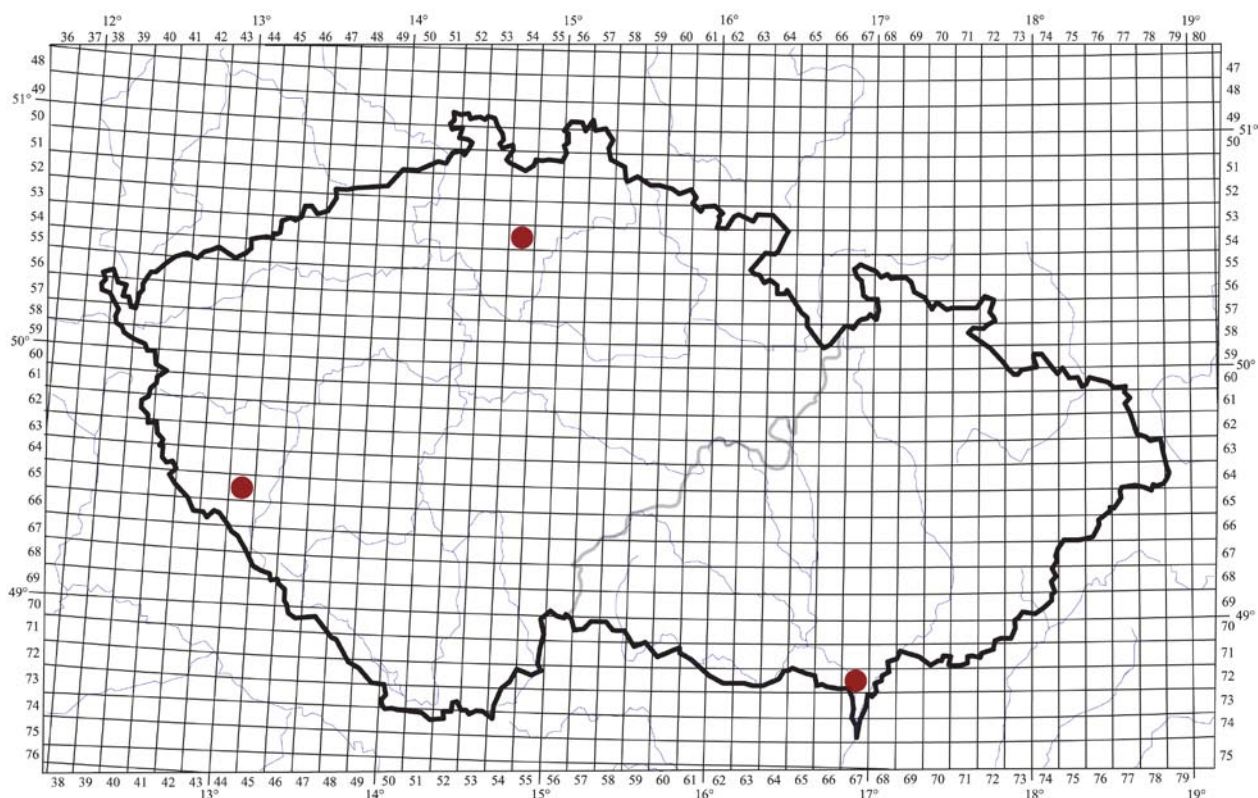
***Epierus comptus* Erichson, 1834 (Obr. 1, 2)**
Bohemia occ., Kout na Šumavě (6544), východně obce, poblíž Váchalovského mlýna, 49°24'7.625"N 13°0'46.808"E, asi 420 m n. m., 29.IV.1984, 3 ex., v detritu pod kůrou kmene starého padlého dubu (*Quercus* sp.), Z. Kejval lgt. et det., coll. Muzeum Chodská, Domažlice. Bohemia centr.: Bezděz (5454), vrch Malý Bezděz, NPR Velký a Malý Bezděz, 27.VII.2009, 1 ex., V. Benedikt lgt. et coll., V. Týr det., L. Šulák revid.; Doksy (5454), asi 4,5 km severovýchodně města, vrch Pecopala, NPR Břehyně-Pecopala, 19.VII.2011, 2 ex., večer na starých, tlejících

torzech buků, P. Včelička lgt. et coll., L. Šulák det. Lokalita Kout na Šumavě se nachází v ústí Všerubského průsmyku a v blízkosti povodí Dunaje (vzdálenost k hlavnímu toku je vzdušnou čarou asi 60 km). V okolí se vyskytuje množství starých stromů, z nichž některé jsou státem chráněné (tzv. Starodvorské duby, stáří okolo 400 let). **První nálezy v Čechách.**

Obr. 1. *Epierus comptus* z lokality Kout na Šumavě. Foto: Z. Kejval.

Fig. 1. *Epierus comptus* from the locality Kout na Šumavě. Photo: Z. Kejval.

Obr. 2. Znamé rozšíření *Epierus comptus* v České republice.

Fig. 2. Known distribution of *Epierus comptus* in the Czech Republic.

Poděkování. Děkuji Jiřímu Vávrovi (Ostrava) a Luboši Šulákovi (Česká Třebová) za připomínky k rukopisu, a také Václavu Benediktovi (Plzeň) a Petru Včeličkovi (Praha) za poskytnutí vlastních údajů.

LITERATURA

- DROZD P. & VÁVRA J. 1995: Coleoptera: Histeridae. Pp. 369–371. In: ROZKOŠNÝ R. & VAŇHARA J. (eds): Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO, II. – Folia Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia, 93: 209–408.
- LACKNER T. 2005: Histeridae (mršníkovi). Pp. 425–426. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- LACKNER T. 2015: Icones Insectorum Europae Centralis. Coleoptera: Sphaeritidae, Histeridae. – Folia Heyrovskyana, Series B, 23: 1–33.
- MAZUR S. 2004: Family Histeridae. Pp. 68–102. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds): Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 2. Hydrophiloidea – Histeroidea – Staphylinoidea. – Apollo Books, Stenstrup, 942 pp.
- OLEXA A. 1993: Histeridae. Pp. 29–31. In: JELÍNEK J. (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). Seznam československých brouků. – Folia Heyrovskyana, Supplementum 1: 3–172.
- WITZGALL K. 1971: 10. Familie: Histeridae. Pp. 156–189. In: FREUDE H., HARDE K. W. & LOHSE G. A. (eds): Die Käfer Mitteleuropas, Band 3: Adephaga 2, Palpicornia, Histeroidea, Staphylinoidea 1. – Goecke & Evers, Krefeld, 365 pp.

Obdrženo do redakce: 14.9.2016

Přijato po recenzích: 6.10.2016

OBSAH ROČNÍKU 7 (2016)

VÁCLAV TÝR

Brouci (Coleoptera) Žihle a okolí. 11. část. Sphaeritidae, Histeridae, Dascillidae. (Beetles (Coleoptera) in the surroundings of Žihle. Part 11. Sphaeritidae, Histeridae, Dascillidae) 1–5

MILAN BOUKAL

***Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Českou republiku.** (*Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) (Coleoptera: Clambidae) – first record for the Czech Republic) . 6–10

VOJTĚCH KOLÁŘ & DAVID S. BOUKAL

Faunistické zprávy ze západních Čech – 8. Dytiscidae. (Faunistic records from western Bohemia – 8. Dytiscidae) 11–13

PETR ČÍŽEK

První nálezy *Melanophthalma phragmiteticola* Franz, 1967 (Coleoptera: Latridiidae) na Slovensku. (First records of *Melanophthalma phragmiteticola* Franz, 1967 (Coleoptera: Latridiidae) in Slovakia) 14

VÁCLAV TÝR

Soupis nálezů brouků čeledi Lucanidae (Coleoptera) ze západních Čech. (Findings inventory of stag beetles (Coleoptera: Lucanidae) from western Bohemia) 15–24

STANISLAV BENEDIKT, JIŘÍ KRÁTKÝ & KAREL SCHÖN

Nové a potvrzené druhy nosatců (Coleoptera: Curculionoidea) pro Českou republiku a Slovensko. (New and confirmed records of weevils (Coleoptera: Curculionoidea) for the Czech Republic and Slovakia) 25–31

MILAN BOUKAL & EDUARD EZER

***Calyptomerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – první nález pro Čechy a poznámky k druhům čeledi Clambidae v České republice.** (*Calyptomerus dubius* Marsham, 1802 (Coleoptera: Clambidae) – first record for Bohemia and notes to the species of the family Clambidae in the Czech Republic) 32–36

LIBOR DVOŘÁK

Stružilky (Diptera: Anisopodidae) jižní části Krušných hor. (Window gnats (Diptera: Anisopodidae) of the southern part of the Krušné hory Mts (western Bohemia, Czech Republic)) 37–40

LIBOR DVOŘÁK

Faunistické zprávy ze západních Čech – 9. Isopoda: Philosciidae. (Faunistic records from western Bohemia – 9. Isopoda: Philosciidae) 41

MILAN BOUKAL & KAREL RÉBL

Poznámky k rozšíření druhů *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 a *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) v České republice (Coleoptera: Clambidae). (Notes to the distribution of the species *Clambus lohsei* Meybohm, 2004 and *Clambus simsoni* (Blackburn, 1902) in the Czech Republic (Coleoptera: Clambidae)) 42–45

IVO TĚŤÁL

Faunistické zprávy ze západních Čech – 10. Coleoptera: Aderidae. (Faunistic records from western Bohemia – 10. Coleoptera: Aderidae) 46–47

ZBYNĚK KEJVAL

***Epierus comptus* Erichson, 1834 (Coleoptera: Histeridae) – první nálezy v Čechách.** (*Epierus comptus*
Erichson, 1834 (Coleoptera: Histeridae) – the first records from Bohemia) 48–49